תנ״ך · אחרונים · חיד״א

נחל שורק

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נחל שורק

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נחל-שורק/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

הפטרת בראשית 5
הפטרת נח 5
הפטרת לך לך 6
הפטרת וירא 7
הפטרת חיי שרה 8
הפטרת תולדות 9
הפטרת ויצא 9
הפטרת וישלח 10
הפטרת וישב 11
הפטרת מקץ 12
הפטרת ויגש 13
הפטרת ויחי 14
הפטרת שמות 15
הפטרת וארא 16
הפטרת בא 16
הפטרת בשלח 17
הפטרת יתרו 18
הפטרת משפטים 19
הפטרת תרומה 20
הפטרת תצוה 20
הפטרת תשא 21
הפטרת ויקהל 22
הפטרת פקודי 22
הפטרת ויקרא 23
הפטרת צו 25
הפטרת שמיני 25
הפטרת תזריע 26
הפטרת טהרה 27
הפטרת אחרי קדושים 28
הפטרת אמור 29
הפטרת בהר 30
הפטרת בחקתי 31
הפטרת במדבר 34
הפטרת נשא 35
הפטרת בהעלותך 36
הפטרת שלח 37
הפטרת קרח 38
הפטרת חקת 40
הפטרת בלק 41
הפטרת פנחס 42
הפטרת מטות ומסעי 44
הפטרת דברים 46
הפטרת ואתחנן 48
הפטרת עקב 50
הפטרת ראה 52
הפטרת שופטים 54
הפטרת תצא 55
הפטרת תבא 55
הפטרת נצבים 56
הפטרת וילך 57
הפטרת האזינו 58
הפטרת שבת וראש חדש 60
הפטרת מחר חדש 61
הפטרת שקלים 61
הפטרת זכור 62
הפטרת פרה 65
הפטרת החדש 67
הפטרת שבת הגדול 68
הפטרת יום א' של פסח 69
הפטרת יום ב' של פסח 70
הפטרת שבת חול המועד פסח 70
הפטרת ז' של פסח 71

הפטרת ח' של פסח 71
הפטרת יום שני של חג השבועות 72
הפטרת תשעה באב 74
הפטרת יום א' דראש השנה 76
הפטרת יום ב' של ראש השנה 78
הפטרת יום כפור 80
הפטרת מנחת כפור 82
הפטרת יום א' של סוכות 83
הפטרת יום ב' של סוכות 84
הפטרת שבת חול המועד סוכות 85
הפטרת שמיני עצרת 86
הפטרת שמחת תורה 87

הפטרת בראשית

א. **כה אמר האל ה' בורא השמים וגו'**. אפשר במה שחקרו המפרשים דכיון דעדת ישראל שבויה איך יתכן שכ"י ישא ביום ההוא של קבוץ גליות לשבויה והוא כהן כי דרך משל המשילו רז"ל בקבל' התורה לנשואין ובפרט לעתיד דלכ"ע יהיו נשואין. והתירוץ לזה דנעשים בריה חדשה מותרת לכהן. והני קראי פרשום המפרשים לגאולה העתידה ולמלך המשיח לכן כמערכה אל הדרוש אומר כי הוא היוצר הוא הבורא נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה. ומאחר שכן אני ה' קראתיך בצדק ואחזק בידך ואין כאן לתא דשבויה כי בידו יתברך לעשותנו בריה חדשה.

ב. **לפקוח עינים עורות וגו'**. כי אז בגאולה העתידה יושפע שפע רב להאיר עינינו להבין התורה להוציא ממסגר אסיר ניצוצי הקדושה אשר היו טמעי"ם. מבית כלא הנשמות שהיו יושבי חשך בקליפות.

ג. **ה' חפץ למען צדק"ו**. דרך הלצייי אפשר במ"ש בפרקי רבי אליעזר דבאותיות מנצפך נעשו נסים לאבותנו אברהם אבינו לך לך יצחק אבינו עצמת ממנו יעקב אבינו הצילני נא וגאולת מצרים פקד יפקד והגאולה העתידה בצדי"ק איש צמח תמו ומתחתיו יצמח. ובזה פי' הרב הקדוש מהר"ר שמשון מאסטרופולי ז"ל מכנף הארץ זמירות שמענו דאותיות מכנ"ף כבר שמענו דנעשו בהם נסים ועתה צבי לצדי"ק מתאונים לאות צדיק בגאולה העתידה שתהיה באות צדי"ק עכ"ד וזה רמז כי למע"ן גימטריא קץ וז"ש ה' חפץ למען והוא הקץ צדק"ו אות צדי"ק שלו ובגאולה יגדיל תורה ויאדיר יתן בנו כח לקבלה.

הפטרת נח

א. **רני עקרה לא ילדה**. ס"ת אהיה כמשז"ל אהיה עמם בצרות אחרות ועמ"ש בספר באר יצחק ויש להשיב על דבריו ודוק.

ב. **אל תיראי כי לא תבושי וגו'**. אפשר במשז"ל דיש לטעון בגאולה דכתיב לא יוכל בעלה הראשון ובספרי אמרו דז"ש כי אל אנכי ולא איש והפסוק אומר הן ישלח איש וכו' ועוד כי הוא עושה אותנו בריה חדשה וז"ש אל תיראי מצד לא יוכל בעלה הראשון כי לא תבושי וכו' ור"ת את כלתו וס"ת גי' אמן ונתן טעם כי בועליך עושיך הוא עושך בריה חדשה ועוד ה' צבאות שמו וכתיב כי אל אנכי ולא איש וגואלך קדוש ישראל דהוא ברחמיו תמיד נקרא קדוש ישראל ודעתו עליך הגם כי אלהי כל הארץ יקרא ועכ"ז מטובו הגדול נקרא קדוש ישראל וא"כ לא תבושי מצד הדין ואל תכלמי אפילו משורת דרך

ארץ כי לא תחפירי מאחר שיש לך מעלות אלו וס"ת עושיך ה' צבאות ג' משיח בן דוד עם הכולל.

ג. **כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי וגו'**. אפשר דכמו שבועת המבול מתרי טעמי כן נשבעתי מקצוץ עליך והטעמים הם זאת לי כלומ' בעבור זאת שהיא התורה שקבלתם ועל ידי הקבלה לבד קיימים שמים וארץ כמ"ש התוספות פ"ק דע"ז וגם לי שאמרתי ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכל מקום שנא' לי אין לו הפסק ע"כ נשבעתי מקצוף עליך כמו שנשבעתי במבול א"נ זאת לי בעבור השכינה הנק' זאת אשר עמכם וכמ"ש בזהר הקדוש לכלתם.

ד. **וחסדי מאתך לא ימוש**. ימוש ספר התורה הזה מפיך כן הוא במסר' ואפשר במ"ש תנא דבי אליהו כל הצרות שבאו על ישראל כלל ופרט על ביטול תורה וז"ש וחסדי מאתך לא ימוש ולא יבא עליכם שום צרה כאשר לא ימוש ספר התורה וכו'. ואפשר לרמוז ר"ת וחסדי מאתך לא ימוש גי' אלהים שיתמתקו הדינים בחסד. ועוד רמז מאתך ע"ד מה שפי' רבינו האר"י ז"ל על מאת"ך היא מנוחתם ע"ש. וס"ת גימט' אשל בזכות אברהם איש החסד ויטע אשל ודוק כי קצרתי.

הפטרת לך לך

א. **וקוי ה' יחליפו כח וגו'**. פירשו המפרשים יעלו אבר כיונה שמעופפת באבר א' כלומר בכנף א' ואינה יגעה. וגם יהיה עלייתם כנשרים עד השמים וכל כך ייטיב להם שדברים של נס ישוב אליהם בטבע כאלו ירוצו ולא יגעו ואחר זה יהיה נראה כי אינם רצים רק ילכו ולא יעפו הליכה בעלמא.

ב. **מי העיר ממזרח וגו'**. הכונה שנתעורר אברהם אע"ה לעבוד ה' אף שנשמתו היתה בעמקי הקלי' ובא לעולם כשאביו תבע לאמתו בנדתה וזהו הפלא שנתעורר ועלתה בידו וגם בכל מקום היה מודיע אלהותו יתברך וזהו צדק יקראו לרגלו בכל מקום אשר תדרוך כף רגלו היה מכריז וקורא הצדק להודיע לבני אדם כי הוא היוצר הוא הבורא. ובשביל תוקף כשרון מעשיו יתן לפניו גוים וגו'.

ג. **מי פעל ועשה קורא הדורות מראש וגו'**. הכונה דבשבילו נברא העולם כמשז"ל אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם אלא שאיחר בריאתו לצורך שאם היה נברא אברהם בתחילה במקום אדה"ר היה מתבטל לתוקף הדינין ושוב לא היה תקומה ע"ר שכתב רבינו האר"י ז"ל בכניסת החסדים אחר כיפור ממטה למעלה כמ"ש במ"א באורך.

א"נ קורא הרורות מרא"ש גימ' ישראל רבשביל ישראל נברא העולם א"נ כמשז"ל ואהיה אצלו אמון אומן וז"ש קורא הדורות מראש היא התורה הנקראת ראש כמשז"ל.
ד. **ואתה ישראל עבדי וגו'**. הכונה בהיותך ישראל המודה על היושר ישר אל כלם אחוזי שם אל. אז הנה נכון לקרותך עבדי ואפילו בהיותך יעקב שמורה על עקבה בחרתיך. יען אתה זרע אברהם אוהבי ואפילו הגרים אינם בכלל כדעת הרב הנמקי בנדרים. ופירש הרב המופלא ח"ק כמהר"ח ן' עטר ז"ל שאינו אומר אברהם אהובי אלא אברהם אוהבי שאני שמח ומשתבח שהוא אוהבי ודוק.
ה. **ואתה תגיל וגו'**. הכונה תשמח בה' במה שתדבק בה' ותשתבח במה שזכית שהקב"ה נקרא קדוש ישראל והוא מיחד שמו עליך להיותו נקרא קדוש ישראל וז"ש ובקדוש ישראל תתהלל שהוא שבח גדול לך המה שנקרא קדוש ישראל.

הפטרת וירא

א. **ותאמר אין לשפחתך כל בבית**. פירש הרב מהר"א הכהן ז"ל בעל שבט מוסר דמדת הצדיקים שמואסים בקניני העה"ז ואפילו שאין להם שום דבר נראה בעיניהם כי לא חסר להם דבר וז"ש אין לשפחתך מה שלא יש לי נראה בעיני כל בבית שיש לי הרבה ולפי האמת אין בידי כי אם אסוך שמן.
ב. **ואת ובניך תחיי בנותר**. הכונה ראה הפקדתיך תחיי בנותר ואל תחושי כי אין ליהנות ממעשה נסים דהכא עיקר הנס היה לשלם הבע"ח ולהציל לבניך מהיות לו לעבדים. והיה הנשאר תחיי בו ולא תחושי כי זה נשאר ממה שנתייקר השמן ומותר ליהנות כי כבר היה השמן בעולם הנצרך לשלם החוב. וזה שנתייקר אינו נס היוצא מן הטבע ומותר ליהנות וכמ"ש המפרשים פ"ג דתעניות. א"נ אני אומ' לך בדבר ה' תחיי בנותר ושוב אין לפקפק מטעם אין נהנים ממעשה נסים כי הוא אמר ויהי ודוק.
ג. **ושם אשה גדולה**. פירשו ז"ל דקרי לה גדולה שנתעלית על כל הנשים כי האשה עיניה צרה באורחים והיא עלתה להחזיק בו ולהשתדל לבנות לו בית ואפשר לרמוז דלכך קדי לה גדולה כי אחוזה במדת גדולה שהוא החסד.
ד. **ויהי מידי עוברו יסור שמה לאכול לחם ותאמר אל אשה הנה לא ידעתי וגו'**. מגיד צדקתה דהגם דהיא היתה חטובה מצויינת בעיר לאשה גדולה ומוכח דבעלה היה טפל לה עד שאין מזהירין אלא אותה עם כל זה לא רצתה לחדש דבר מעתה אלא ברשות בעלה וצירפה אותו באומרה עובר עלינו וכו' נעשה נא וכו' ונשים לו שם וגו'. ופשטי הכתובים שאלישע בתחילה לא ס"ר אלא לאכול ולא לשכב לזה עשתה העליה וישכב

שמה וכן ראיתי שפירשו המפרשים אך מדברי רז"ל שאמרו מצא ידעה וכו' סדין וכו' מוכח דהיה שוכב שם גם בתחילה ואפשר שהיה באקראי ודוק.

הפטרת חיי שרה

א. **והמלך דוד זקן בא בימים ויכסוהו**. ר"ת זבוב רמז למ"ש בס' קרנים דיש קליפה שנקראת זבוב ליפרע מפוגם ביסוד וע"י לימוד התורה הקדושה מכניע קליפה זו ורז"ל דרשו תיבת זקן זקן ויושב בישיבה וז"ש והמלך דוד זקן פי' זקן ויושב בישיבה ועי"ז הכניע לקליפת זבוב הרמוז בר"ת. ולהבין אות ויו והמלך. וגם כי לא היה לו לדוד הע"ה כי אם ע' שנה ובאותו פרק עדיין נמצא מי שחי שנים רבות ולא יתואר זקן כי אם המופלג בזקנה ופירש הרב זרע ברך כי הנה דוד המלך חי ע' שנה שנתן לו אדה"ר שהי"ל לחיות אלף שנים ומהם נתן לו ע' ועתה נשלם לאדה"ר אלף שנים וז"ש והמלך בוי"ו רמז אדם הראשון והמלך דוד נצטרפו שנותיהם ויקרא זקן למה כי בא בימים של אדה"ר והשלים אלף ועתה נאה לתארו זקן עכ"ד. ויש לרמוז דוד בא בימים ס"ת אדם.

ב. **ויכסוהו בבגדים וגו'**. אמרו רז"ל שהיה זה בעבור שקרע כנף מעיל שאול. ולפי האמת שאול חייב מדין מחתרת אך לגודל נשמת דוד הע"ה נחשב זה לחטא כמ"ש הרמב"ם הבאתיו בשה"ג פ"א דף צ"ז. וז"ש והמלך דוד זקן והשלים ימיו בקדושה וטהרה וז"ש בא בימים שכל ימיו מתוקנים כמ"ש בזהר הקדוש ע"פ ויקרבו ימי ישראל ולהיותו קדוש מאד על כן נחשב לחטא מה שכרת המעיל ועי"ז ויכסוהו וכו'.

ג. **ואדוניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך**. אפשר מסיבה והמלך לא ידעה אדוניה מתנשא וכו' כלומר שנתן עיניו באבישג וכיון שלא ידעה מותרת לו שהוא מתנשא לאמר אני אמלוך ומותרת לי אבישג והגם שמלך שלמה סבר דמותרת לו כיון שהיה לו הוד מלכות וכל הראוי לבילה וכו' וטעה. א"נ פירשו כת הקודמין קצת ואני בעניי אוסיף נפך ואמלא דבריהם דאמרו ז"ל דיהודה זכה למלכות מפני ששם הויה כלול בשמו ואו' ד' רומזת לשכינה. ועתה חשב אדוניה דאזלינן בתר שמא למוד ובדיק בשמיה כי אדוניה מלא יש בו שם אדני הרומז לשכינה ואות זה רמז לקבה"ו ולכן חשב כי לו תאות המלוכה וז"ש ואדוניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך כי בשמו יש רמז קבה"ו וגם שם אמו הוא צרוף תגיח על שם בהם ינגח עמים וז"ש אני כלומר מסיבת אני שהוא כינוי לשכינה מלכותא קדישא ורמוז בשמי אדני אמלוך.

הפטרת תולדות

א. **הלא אח עשו ליעקב נאם ה'**. פי' כי שניהם בדיבור אחד נאמרו בדבר ה' לרבקה שני גוים בבטנך. ועם כל זה ואוהב את יעקב.

ב. **כי תאמר אדום רוששנו וגו'**. פירשו המפרשים דרמז לעת"ל דאמרו א"ה תנה לנו מראש ומצוה אותם מצות סוכה וכו' ובועטים ויוצאים ע"ש וז"ש לעת"ל יאמר אדום רוששנו שלא קבלו התורה ונשוב ונבנה רמז לסוכה. המה יבנו ואני אהרוס שמקדיר עליהם חמה ובועטים.

ג. **בן יכבד אב**. פי' עשו שהיה מכבד לאביו הרבה ועי"ז נמשך כי שעבד לישראל וז"ש יעבד שהוא עשו אדוניו של ישראל.

ד. **ועתה חלו נא פני אל ויחננו וגו'**. אפשר במשז"ל אין ועתה אלא תשובה וגם אז"ל כל המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה וז"ש ועתה תשובו בתשובה חלו נא פני אל ויחוננו שיחון עלינו בני ישראל ואתם נענים תחילה.

ה. **בריתי היתה אתו החיים והשלום ואתנם לי מורא ויראני וגו'**. אפשר כמשז"ל דכל מי שהוא ירא שמים כדחזי זוכה למלכות וז"ש בריתי וכו' ואתנם לו מורא שיהיו כל ההמון יראים ממנו כמו הוד מלכות והטעם ויראני מתחת שהיה בו יראת שמים כתקנה. לזה מדה כנגד מדה זכה שיראים ממנו ודוק. ושמעתי מפני שמי ניחת היא דדרך חסידים כשבא להזכיר השם הוא חרד וז"ש ומפני שמי קודם שמי ר"ל לפני הזכרת השם ניחת הוא לכבוד השם.

הפטרת ויצא

א. **ועמי תלואים למשובתי וגו'**. אפשר לפרש בסברא דיש דתשובה לא מהני לע"ז ג"ע ש"ד ומפרשים שובה ישראל עד ה' אלהיך ולא עד בכלל כלומר שאם הוא ע"ז והדומות לה ג"ע ש"ד לא מהני תשובה ויש סברא דלכל מהני תשובה והיינו עד ועד בכלל. והשתא הנביאים היו או' שישובו אפילו שעע"ז והם היו מסופקים דאפש' דלע"ז לא מהני תשובה ועדיין היו מחזיקים ברשעתם וז"ש ועמי תלואים למשובתי שהם מסופקים לשוב שאני לא אקבלם. ואל על יקראוהו יחד על כל מה שאמרו הנביאים ביחד בכל זאת לא ירומם לא רצו לשוב ולרומם לה' כמו שפירש רד"ק לדרכו. ועכ"ז גברו רחמיו יתברך ואמר איך אתנך אפרים וכו' א"נ אפשר ועמי תלואים למשובתי דיש להם ס' אי קרינן לא יוכל בעלה הראשון ואל על וכו' כמ"ש בסמוך. לז"א כי אל אנכי כמ"ש בספרי דזה לא נאמר

לצד עילאה. ועוד ולא איש הע"ז והו"ל כנשאת לחרש דאינם קדושין כמ"ש בש"ע א"ה סי' מ"ד וא"כ יוכל בעלה הא' לקחתה כי לא נתקדשה לאחר ודוק.

ב. **לא אעשה חרון אפי וגו'**. פירש הרב באר יצחק אשכנזי דאמרינן במכו' קללת חכם אפילו על תנאי מתקיימת וא"כ הקללות והתוכחו' שאמר הקב"ה לישראל אפילו יקיימו המצות צריך שיקויימו כל הקללות דלא גרע מקללת חכם. והתירוץ לזה דהקב"ה אומר ברכה וקללה בדיבור אחד וא"כ אין הקללה לבדה ואפילו אם הנביאים בשם ה' מקללים רוח ה' דיבר שם והיינו כאשר פי ה' דיבר וז"ש לא אעשה חרון אפי לא אשוב לשחת אפרים וכי תימא אפילו בחכם קללה על תנאי היא מתקיימת וק"ו דברי ה' לז"א כי אל אנכי ולא איש וכ"י הוא אומר ברכה וקללה בבת א'. וכי תימא אנן מה נעלה לנביאים לז"א בקרבך קדוש אני משרה שכינתי בקרבך ממש כלומר בתוך הנביאים עצמן. ולא אבא בעיר שהנביא שם. רק בקרבו ממש.

ג. **ואתה באלהיך תשוב וגו'**. אפשר דהכונה ואתה באלהיך היודע חדרי לב והוא ידע יצרנו תשוב כי הוא יתברך יודע כי בשר אנחנו ותוקף היצר גרם. חסד ומשפט שמור כי יקיים הדינין ויעשה לפנים משורת הדין לגמול חסד וקוה אל אלהיך תמיד שיטה אליך חסד על פי מדותיך וכבר אמרו רז"ל דבשכר הקיווי אנו נגאלים.

הפטרת וישלח

א. **שמועה שמענו מאת ה'**. פירש מהרי"ד ז"ל שאינו מצד המזל כמ"ש הרשב"א בתשובה סימן י"ט עמ"ש האי מאן דביש ליה בהאי מתא ליזיל למתא אחריתי דזמנין דמזל המקום גורם ויצא מתוך ההפכה וכו' ע"ש אך הכא הוא גזרה מאת ה' ואין מציל ע"ש באורך וכתוב בלקוטי תורה גדול כ"י ונקומה בגימט' יצ"חק דנמלך עמו קומו ונקומה גימט' שטן שיהפך לו לאויב.

ב. **הנה קטון נתתיך וגו'**. פירשו המפרשים כי בשעת קבורת יעקב במערת המכפלה היה עשו מעכב ובא חושים בן דן וכרת ראשו כתבו המקובלים שנקצצו גם הרגלים ולא נשאר כי אם הגוף לבד וז"ש הנה קטון נתתיך בלי ראש ובלי רגלים וליכא אלא הא גופא קשיא והוא בזוי מאד עכ"ד. וכפ"ז אוסיף נפך בדרך מהרמב"ח ז"ל שכתבתי אני בעניי בצוארי שלל דף קמ"א ע"ב מחצת ראש עשו ונפל ראש הקליפה ערות יסוד שנתגלה היסוד שנקצצו גם הרגלים ולא נשאר אלא הגוף ויכשיו המה יאבדו מהיסוד עד הצואר שהוא הגוף הנשאר ואבד כל זכר למו ודוק.

ג. **והיה בית יעקב אש**. אפשר לפרש בזכות התורה שנקראת אש ובית יוסף להבה גי' מ"ב כי כל מ"ב הוא להעלות וע"י התורה ושמירת היסוד שהוא בחי' יוסף יעלו ני' הקדושה בכח שם מ"ב ויתבררו כל ני' הקדושה שהם חיות הסט"א ועי"ז בית עשו לקש גי' נפש כי נפשם נתרוקנה מני' הקדושה והיה לקש וכו'. ולא יהיה שריד לבית עשו כי אין להם חיות אל בני' הקדושה.

הפטרת וישב

א. **על ג' פשעי ישראל וגו'**. פירשו המפרשים שהשבטים חטאו עם יוסף ג' חטאות א' שיסו בו את הכלבים ב' הפשיטו בגדיו ג' השליכוהו לבור ואח"כ מכרוהו.

ב. **ועל ד' לא אשיבנו**. כלומר דבצבור אם חטאו ג' וכן היחוד ב' הקב"ה מעורר בתשובת וכיון דיחיד חטא ב' והצבור ג'. אינו מעורר רק אם ישוב מעצמו וז"ש לא אשיבנו. הרב מהר"ר יונתן. ואתיא כמו שפירש מורינו הרב מהר"א יצחקי שובו בנים שובבים חוץ מאחר שאיני אומר לו שישוב אך אם ישוב מעצמו אני מקבלו עכ"ד ואני בעניי מוסיף לכך לפי האמור דהב"ק מדבר כלפי כל יחיד מישראל שישוב אם חטא ב' פעמים שנמחל לו והטעם דיש תשובה ליש' ולא לא"ה דיש לנו דין בנים והאב שמחל מחול וז"ש שובו בנים שתשובו לפי שאתם בנים וה"ד שובבים שחטא כל א' ב"פ וזהו שובבים דשב וחטא פעם אחרת ונעשה שובב ולזה אני או' שובו. חוץ מאחר דאפילו פעם ראשונה איני קוראו שישוב.

ג. **על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים**. היה המנהג שאין עבד לובש מבעל ומכרוהו בעבור נעלים להורות כי הם בני חורין ויוסף עבד. הרב מהר"ר יהונתן. ודרך הלצה פירשו המפרשים שלקחו מנעלים שאין לברך שהחיינו שאלו היה לבוש אחר היו צריכים לברך שהחיינו וכתיב ובוצע ברך נאץ ה' עכ"ד. ואפשר לומר לפי דרכם דזהו פשע כפול דאין מברכין שהחיינו על המנעלים דנעשה מעור בהמה שמתה וא"כ נמצא שמח במיתת הבהמה ומ"ה לקחו מנעלים. וזוהי התמיה על מכרם בכסף צדיק ואביון ולא חשו למוכרו בידי גוים אדונים קשים. והיו מדקדקים שלא לברך שהחיינו על המנעלים דהוי כשמח על מות הבהמה וכתיב ורחמיו על כל מעשיו וזוהי שקשה לרחם על הבהמה ולא על צדיק ובספר ארץ החיים מזמור ל"ב פירש דמה שהשליכוהו לבור ספק שהוא חייב. אך מאחר דראו דנחשים ועקרבים לא הזיקוהו ידעו דהוא צדיק ואז יש עון מכירתו זהו תורף דבריו. ואפשר לתת להם קצת התנצלות דהם סברו דלעול' אינו צדיק אבל בשביל יעקב אי"ה דמסורת בידו שלא ימות א' מבניו משו"ה ניצול והסתירה

לזה דאם הוא חייב ולא מת בשביל מסורת יעקב אע"ה הי"ל לעשו' בו מום ולא ימות אלא מוכרח דהוא צדיק וזהו עון על מכרם צדיק. א"נ דהם סברו דהיה חייב והרהר תשובה וניצול מנחשים עקרבים אך קי"ל דהעושה תשובה אינו ניצול ממלקות ומיתת ב"ד ולפיכך הם דנוהו ומכרוהו. אמנם אינו אמת דתברא בצדה דהא דאינו מועיל תשובה היינו משום דהב"ד לא ידעו אי היא תשובה מעליא כמ"ש במ"א דאם היינו יודעי דעביר תשובה אמיתי' היה פטור והכא עין בעין ראו שניצול מסכנה עצומה דנחשים ועקרבים ובודאי אף לפי דמיונם תשובתו כהוגן היא העולה לפני ה' והוא עון על מכרם בכסף צדיק ודוק היטב.

ד. **השואפים על עפר ארץ ודרך ענוים יטו ואיש ואביו וגו'**. אפשר לומר דרך הלצה במ"ש הרב ראשית חכמה דמהעפר נלמד מדת הענוה דהיותר דק הוא חשוב ובונים בו היכל מלך. והיותר גס אינו מועיל. ולכן צריך להשפיל עצמו וטוב לו וכמ"ש השפלתי הגבהתי. וכתיב בדרך חטאים לא הלך ובמושב לצים לא ישב. ואלו הם מביטים בעפר הארץ והי"ל ללמוד הענוה. ואדרבא לא מיבעיא שאינם חפצים בענוה אלא כל כך מאוסה הענוה בעיניהם שהדרך שהלכו הענוים יטו ואינם רוצים ללכת בה על דרך בדרך חטאי' לא הלך שהם גאים בעצם. וארז"ל כל המתגאה כאלו בא על כל העריות ואלו עושים בפועל ואיש ואביו וכו'.

הפטרת מקץ

א. **אז תבאנה שתים נשים זונות וגו'**. פירש רבינו האר"י ז"ל שהם שתי קליפות קשות ובימי יהושע בן נון כתיב מן השיטים שנים אנשים מרגלי' דהיו מגבורות עז"א ועז"אל ונמתקו בכבישת הארץ ולכן הלכו בית אשה זונה שהיא הקליפה הקשה והגדולה למתקה ותכף נתמתקה ולכן אמרה רחב נפלה אימתכ' עלינו מפני שהיו באים הגבורו' במיתוק ולכן לא קמה עוד רוח באיש ואמרו רז"ל אפילו אקשויי לא אקשו כי דיני דכורא דקים ותכף נמתקים אבל דינים דנוקבא קשים ולא נתמתקו עד זמן שלמה דכתיב אז תבאנה שתים נשים זונות ר"ל אז נמתקו ולא מקדמת דנא וכו' ע"ש ואגב אפשר לרמוז בית אשה זונה ושמה ר"ת אזוב רמז לענוה ומצינו שארז"ל שהגאה כאלו בא על כל העריות ומרובה מדה טובה מי שהוא עניו ניצול וזהו ר"ת אזוב שרומז לענוה כמשז"ל וכן אמרו דמי שהוא עניו אינו שולט בו סט"א ובכח הענוה הלכו לבית אשה זונה ושמה ר"ת אזוב. ובא וראה שכתב בספר קרנים דיש קליפה שנקראת זבוב שנפרעת מפוגם

ביסוד. והטעם שאם היה עניו כמו אזוב לא היה חוטא ורצה להיות לו יתרון ונוסף על אזוב אחד נעשה זבוב ונלכד ביד יצה"ר הנקרא זבוב וקליפת זבוב נפרעת ממנו.

ב. **היא אמו**. אמרו רז"ל שיצאה בת קול ואמרה היא אמו. ואפשר שעל זה סמך וישמעו כל ישראל וכו' ששמעו הבת קול. ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט כלומר מלבר חכמתו לדון דין אמת לאמיתו. עוד בה שידע לעשות המצאות למתק הדבר כמו שעשה להביא חרב וכו' וז"ש לעשות משפט כלומר לתקן המשפט.

ג. **ויהי המלך שלמה מלך על כל ישראל**. אפשר שהכונה המלך שלמה שמלך על העליונים כמשז"ל. והוא היה מלך על כל ישראל ובזמנו היתה סיהרא באשלמותא ובדיק בשמא שלמה דהיתה סיהרא שלימה מה שלא היתה בחי' זו מיום ברוא אלהים וכו'.

הפטרת ויגש

א. **ויהי דבר ה' אלי לאמר ואתה בן אדם וגו'**. פירש רבינו האר"י ז"ל דיחזקאל היה גלגול קין ולכך קורהו בן אדם שהוא קין והיה ברפיון ונתחזק עכ"ד ואפשר שז"ש ויהי דבר ה' אלי כלומר הדבר נוגע אלי כי קין הי"ל קנאה והרג אחיו. ונבואה זו על האחדות והשלום ונוגעת אליו לתקן אשר עיות קין.

ב. **הנה אני לוקח את בני ישראל וגו'**. הכונה דהגלות היה בעבור שנאת חנם ואיך יתכן שתהיה גאולה בעוד שעדין יש הרעה של שנאת חנם נוהגת. לכן בדבר ה' אמר להם שצריך שיהיה אחדות נמרץ בין ישראל ואח"כ יבא גואל דלא יתכן בלתי אם נועדו והיו לאחדים. ואומרו מבין הגוים אשר הלכו שם וכו' הגם שהליכתם היה באונס אלו הן הגולין אמר אשר הלכו שם כאלו הדבר ברצונם לפי שהיה צורך גדול ללקט ניצוצי הקדושה אשר בארץ ההיא ולהורות שהיה צורך גדול אמר אשר הלכו שם ואפשר לרמוז תיבת הלכו באמצע תיבת כל שהוא יסוד ואותיות ו"ה בתחילה וסוף שהוא רמז להעלות י"א סמנים גימטריא ו"ה ובבחינת ה"ו היה עיקר השבירה והדברים עתיקים.

ג. **אשר נתתי לעבדי ליעקב**. פירשו המפרשים שנתתי לו נחלה בלי מצרים והיינו שאמרו רז"ל שעתידה ירושלם להיותה ככל ארץ ישראל. וארץ ישראל תתרחב בכל העולם כי כל ההרים הרבים אשר בארץ ישראל יהיו מישור כמש"ה והיה העקום למישור והרכסים לבקעה וכו' ואז יהיה ניכר עוצם ארכה ורחבה של ירושלם וארץ ישראל וז"ש ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל. ועוד נראה שעל ידי רוחניות התורה

מתרחבת הארץ. והדברים ק"ו שנזכה אז ללמוד תורה מפיו יתברך ועי"ז תתרחב מאד ועמ"ש בהפטרת ט"ב ע"ש ודוק.

הפטרת ויחי

א. **ושמרת את משמרת ה' אלהיך ללכת בדרכיו לשמור חוקותיו וגו' ככתוב בתורת משה וגו'**. אפשר לפרש במאי דקי"ל דהסייגים והגדרי' שעשו רז"ל וכל אדם עושה לעצמו היא בכונה לעשות גדר וסייג שלא יבא לפגוע באיסור עצמו של תורה ובכי הא שרי לא להוסיף על התורה ח"ו דאיכא בל תוסיף כמבואר בדברי הרמב"ם והראב"ד ז"ל פ"ב דה' ממרים. וז"ש ושמרת את משמרת שצריך לעשות גדר וסייג אמנם יהיה בכונה שבזה יהיה בטוח ללכת בדרכיו וכו' ככתוב בתורת משה. ועושה סייג וגדר כדי שלא ליגע באיסור תורה וכונתו הוא לקיים המצות ככתוב בתורת משה דוקא לא להוסיף ח"ו דאז עבירה היא ועובר בבל תוסיף והרי הוא כמבו"אר. א"נ אפשר לרמוז במ"ש המפרשי' דשלמה הע"ה נתחכם ומאי דכתיב לא ירבה לו נשים היה דריש לא ירבה לי ארבה דמדה בתורה גורעין ומוסיפין ודורשים וכן עשה דבמקום לא ירבה דרש לי ארבה שהם האותיו' עצמן בחילוף. וזה רמז לו דהע"ה ברוה"ק ושמרת וכו' ככתוב בתורת משה כלומר תניח המקרא כמו שהוא כתוב בתורת משה ולא תגרע ותוסיף ובמקום לא ירבה תקר' לי ארבה שאז תלכד בעון. ואמר למען תשכיל את כל אשר תעשה ואת כל אשר תפנה שם אפשר לרמוז במ"ש פ"ג רסוטה הגיע לפרשת דרכים נצול מכלם וכתבו התוס' דהא אמרינן דבעדנא דלא עסיק בה אצולי לא מצלה ותירצו דסתם ת"ח שהגיע להיראה תמיד הוא מהרהר בתורה וז"ש למען תשכיל וכו' ואת כל אשר תפנה שם כלומר דבעת אשר תפנה לעסקיך שם בתורה יהיה כל מעיינך וכל הרהורך ומחשבותיך שם בלימוד ובזה תגיע לפרשת דרכי' ותנצל מהחטא.

ב. **והנה עמך שמעי בן גרה וגו'**. אפשר דברוח הקודש רמז לו שיגזור עליו שיהיה עמו בירוש' ובזה ילכדנו שיעבור על שבועתו וכן היה עוד אפשר שרמז שכונתו שיתכפר לו עונו ובזה עמו במחיצתו.

ג. **דוד אביו ותכון מלכותו מאד**. ר"ת גימט' הוי"ה אדנ"י והוא רמז ליחוד קב"ה ושכינתיה דבימיו היתה סיהרא באשלמותא ויחוד גמור ודמז שהיה באמצעות דוד הע"ה אביו אשר טרח כל ימיו מאד ולא טעם טעם שינה וכל צדקותיו אשר עשה ושלמה המלך עליו השלום מאת ה' היתה לו שמצא הכל מוכן ועל כל פנים קרי ביה מגלגלין זכות על ידי זכאי.

הפטרת שמות

א. **מקל שקד אני רואה**. היה יכול לומר שקד אני רואה על דרך תחת התפוח עוררתיך וכיוצא. אמנם ירמיהו הע"ה רועה ישראל רצה להזכיר זכות אבות לכך אמר לשון זה לפני ה' הבוחן לבות והוא יודע שכונתו דהגם שהם כמקל בלי ציצי' ופרחי' יהמו רחמיו לזכור האבו' אברהם יצחק וישראל ס"ת מקל וברוגז רחם יזכור וא"ל ה' הטבת לראות ללמד זכות אבל פי' שקד כי שוקד אני על דברי לעשותו.

ב. **זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך וגו'**. אפשר במשז"ל בשעה שיצאו ישראל ממצרים כרתו ברית לעשות חסד זה עם זה ונתבאר אצלי הדל במ"ש בזהר הקדוש כי במצרי' זכו למצה אות ה' שהיא השכינה ואח"כ יזכו למצוה אותיות ו"ה קב"ה ושכינתיה ולכן ישראל נתחכמו מאד בשעת יציאתם לעשות חסד זה עם זה כדי לזכות למצוה ליחד קבה"ו וז"ש זכרתי לך חסד נעוריך מה שהשתדלת לעשות חסר איש לרעהו וכונתך אהבת כלולותיך ליכלל ולחבר קבה"ו. ועי"ז זכית למעלה עליונה לכתך אחרי רכתיב וה' הולך לפניהם ואמרו בזהר הקרוש שהיא המדרגה יותר עליונה ללכת אחר השכינה. וכי תימא אם כל כך זכו איך היה שחטאו בעגל ושאר חטאות לז"א במדבר בארץ לא זרועה דמדבר שמם היה מקור הסט"א ועם שהיו שלמים תוקף הסט"א היה בעוכרם כמ"ש בזהר הקדוש. אבל דע קדש ישראל וכו' כל אוכליו שהם הסט"א יאשמו כדין מועל בהקדש ודוק.

ג. **קדש ישראל לה' ראשית תבואתו וגו'**. אפשר בהקדים מה שראיתי בס' תפארת הקדש בהפטר' יום א' דפסח שכתב הקדמה משם אחרי' וישראל הם תרומתו של הקב"ה ונטמאו במצרים בכמה גלגולים ודין תרומה טמאה לשרפה לבערה מן העולם לכן כל העם היוצאי' ממצרי' מתו ובניהם שהם דוגמת גדולי תרומה טהורים היו ונכנסו לארץ עכ"ל. ואני הצעיר לא ראיתי עיקר הדברים מהמפרשים שהביא אך בעיני הם דברים זרים מאד וחלילה לומר זה על דור דעה שקבלו התורה ובמצרים עדיין לא קבלו התורה ומסרו עצמם על קדוש ה' בק"פ ואח"כ בסיני פרחה נשמתם ונעשו בריה חדשה וז"ש זכרתי לך חסד נעוריך שמסרת עצמך על ק"ה אהבת כלולותיך כשהיית כלה בסיני ונעשית בריה חדשה לכתך אחרי במדבר ומה שחטאת היינו מתוקף הסט"א וז"ש בארץ לא זרועה ושפיר מצי לומר קדש ישראל לה' ראשית תבואתו ולא נטמאת התרומה ח"ו דאף לס"ד הלא נעשית בריה חדשה ודוק כי קצרתי.

הפטרת וארא

א. **בקבצי את בית ישראל מן העמים אשר נפוצו בם ונקדשתי בם לעיני הגוים וגו'**. אפשר לומר בהקדים מה שחקרו רבני אשכנז דענין מ"ת הוא משל לחתן וכלה וישראל הוא כדין שבויה ואסירה לכהן וניחא להו במ"ש כהן שפדה את השבויה הרי זה ישאנה חזקה לא שדי איניש זוזי בכדי עכ"ד. וז"ש בקבצי את בית ישראל דייקא אין בית אלא אשה מן העמים אשר נפוצו שם וא"כ מותרת לי וקרינן עלה דין כהן שפדה את השבויה הרי זה ישאנה חזקה לא שדי איניש זוזי בכדי ונקדשתי בם לעיני הגוים דודאי טהור' היא א"נ במ"ש מהרימ"ט דמשכן ומקדש היו כמו אירוסין וקדושין על תנאי לשמור התור' ולהיות כי התנאי לא נתקיים פקעי הקדושין ובגאולה העתידה יהיו קדושין חדשים ונשואין והת"ד וז"ש בקבצי את בי"ת דייקא נמשלה לאשה וכי תימא הרי האירוסין על תנאי ופקעי קדושין לז"א ונקדשתי בם לשון קדושין שאקדשם פעם אחרת ויהיו נשואין ובדרושים כתבנו תירוצים אחרים לחקירה זו.

ב. **לכן כה אמר אדני אלהים הנני מביא עליך חרב והכרתי ממך אדם ובהמה**. אפשר לפרש במ"ש רז"ל אין בעל הרחמים פוגע בנפשו' תחילה וכתבו המפרשים דזהו במדת הרחמים וכמ"ש אין בעל הרחמים אבל במדת הדין פוגע בנפשות תחילה ובזה נתבאר אצלי הדל מ"ש ירמיה הע"ה בעת הפך עשה בהם דכשיש חרון אף פוגע בנפשות תחילה וזה שאמר עשה בהם דייקא. גם אמרו רז"ל דהא דאין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה הוא דוקא בישראל אבל בגוים פוגע בנפשו' תחיל' וז"ש כה אמר אדני אלהים שהוא מדת הדין וכו' והכרתי ממ"ך דייקא אדם ברישא והדר בהמה ופוגע בנפשות תחילה דזהו במדת הדין ועוד ממך שאתם גויים.

הפטרת בא

א. **מדוע נסחף וגו'**. הרב באר יצחק אשכנזי האריך לפרש פ' זה בכמה הקדמות ותורף דבריו שארז"ל נסחף צרעת אביריך החרטומי' ולא פסק מהם עד מותם וז"ש מדוע נסחף אביריך לא עמד שלא פסק כמשז"ל ע"פ ולא יכלו לעמוד מפני פרעה ותירץ כי ה' הדפו והצרעת הזה בא על ידי ה' ולכך לא פסק זהת"ד.

ב. **קרץ מצפון בא בא**. פירשו המפרשים במשז"ל שהעולם ברא הקב"ה ג' רוחות והניח רוח צפונית שמי שיאמר שהוא אלוה יברא רוח צפונית ופרעה שעשה עצמו אלוה נכרת מכח צפון שמשם נודע כי אין אלוה מבלעדי ה' וח"ו האומר שהוא אלוה יברא רוח צפון וז"ש קרץ מצפון עכ"ד. ובזה שמעתי לפרש מאמר רז"ל לא עשה הקב"ה את עולמו כדי

שיראו מפניו ע"כ הכונה לא ישה הקב"ה את עולמו והוא בפשיטות שלא עשה כלומר תקן והשלים עולמו שלא ברא רוח ד' כדי שיראו מפניו שמי שאומר שהוא אלוה יברא רוח ד' עכ"ד ויש למתק דרך המפרשי' הנז' בקראין ולהרחיבו כי הנה פרעה שאמר שהוא אלוה ועמו האמינו בו טפש בחלב לבם שהי"ל להוכיח מרוח צפון שאין בו מחיצה ולומר לו אם אתה אלוה תברא רוח ד' שהיא צפון ולכן יבא עליהם מלך בבל שקורין אותו מלך הצפון ויפרע ממלך ועמו שלא השגיחו ברוח צפוני' וזה הרמז בא בא בא גי' ג' כלומר העולם שנברא ג' רוחות עודנו עומד בג' רוחות ולא נברא רוח רביעית ודוק.

ג. **קולה כנחש ילך**. דברי רז"ל ידועים. ואפשר במ"ש הרב שפתי כהן פ' בראשית דפרעה עם ג' תיבות פרעה מלך מצרים גי' נחש כי הוא שרש נחש מסאבותא דקין ע"ש באורך ורמז בזה שפרעה שהיה סובר שהוא אלוה ונפל נפילה ז' שאג ישאג מאד וגם בת מצרים קולה כנחש שהוא פרעה ילך ובכו תרוייהו.

ד. **ושב יעקוב ושקט וגו'**. אפשר דעשו היה שמו עשוי ויעקב לקח אות יו"ד ונתנה בראש שמו ונעשה יעקב ונשאר עשו. ובגאולה העתידה ב"ב יקח יעקב גם אות וי"ו מעשו ויתנה בשמו יעקוב בוי"ו ונשאר עשו עש וכלא היה וז"ש ושב יעקב יחזור ליקח הוי"ו ויהיה יעקוב מלא והכונה שכבר בצאתו מרחם לקח יוד ועתה ישוב ליקח וי"ו ויהיה יעקב במילוי וישאר עש. ושקט ושאנן יעקב ואין מחריד. וכן כתבו משם ספר הקנה כל זמן שיעקב חסר ויו ובעשו ויו אין יכולים לו וכשיבא משיח יקחו' מעשו ויותן ליעקב וישאר עש עכ"ד. גם כתבו כי שם יעקוב מלא ויו גימט' עשו וזה אפשר רמז פסוק שמור תם פי' צפה ישועת יעקב הנקרא תם וראה ישר ללכת דרך ישר כי אחרית לאיש צדיק הוא יעקב שלום גימט' עשו שיקח ו' עשו וב"פ יעקב גימט' עשו שהיא גימט' שלום והצדיקים נקראים ב"פ א' לשרש נשמתם למעלה וא' לאשר למטה גם רמז לחסרון ו' מעשו כי ו' רומז לחיים שיחסרו לו ויתוספו ליעקב בב"א.

הפטרת בשלח

א. **ותשר דבורה וגו' ביום ההוא לאמר**. פירשו המפ' שכל האומר שירה על הנס זוכה שנעשה לו נס אחר וכמו שפירשו על פסוק כי חמת אדם תודך שארית חמות תחגור. ופ' הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. וז"ש ותשר דבורה וכו' ביום ההוא וזה גורם לאמר שיאמרו בשמים שיעשו נס אחר.

ב. **בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'**. כבר ידוע דכשישראל יחיד או רבים ידבנו לבו לשוב הרי זה צדיק גמור וכמ"ש פ"ב דקדושין האומר לאשה הרי את מקודשת

לי על מנת שאני צדיק גמור ה"ז מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו. ואמרו לעולם יקדים אדם תפלה לצרה. וז"ש בפרוע פרעות אע"ג שכבר ישראל בצרה והסט"א למעלה פרץ ולקח ניצוצות הקדושה ועי"ז היה פרעות למטה בישראל מא"ה. עם כל זה בהתנדב עם שהתנדבו בלבם לשוב ניצולים ברכו ה' על גודל רחמיו שבשביל מחשבתם תכף מושיעם.

ג. **באשר כרע שם נפל שדוד**. פירש הרב הגדול מהר"י דוד ז"ל כמ"ש בכתבי רבינו האר"י ז"ל לקיים שני מאמרי רז"ל שאמר ז' בעילות בעל אותו רשע ואמרו שמיכה שמי מעיד עליה שלא נגע בה והענין דנזדמנה שידה שם בין רגלי יעל ושכב עם השידה דוקא והאריך בזה וז"ש באשר כרע שם נפל שדוד מלשון שידה שהיה באותו מעשה שדוד מחובר עם השידה. א"נ שדוד לשון ביזה שנשלל סיסרא מניצוצי הקדושה שהיו בראשו וע"י יעל דמחצה וחלפה רקתו והוציאה ני' הק' בראשו מאלו הני' שבראשו יצא ר' עקיבא כמ"ש רבינו האר"י ז"ל זה תורף דבריו בקצור ע"ש באורך. ולדרך הראשון כי שדוד הוא מחובר בשידה יש לרמוז כי רע לעומת טוב שדי ביסוד הקדוש וכנגד זה רע שדוד גימט' כמו שדי. ויש לרמוז באשר כרע שם ר"ת שכב וס"ת מרע רמז ששכב עם הרע. ולפי הדרך השני ניחא מה שהקשה הגאון מהר"ר ישראל ז"ל הביאו הרב זית רענן ביהושע לפי מ"ש בגמ' דר' עקיבא יצא מסיסרא וכתב הרמ"ע ז"ל ממה שבא על יעל דהא ר' עקיבא סבר דגוי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ומה שתירץ שם כתבתי בעניותי על דבריו בפתח עינים ח"ב דף ל"ג ושם תירצתי. אך בהא דרבינו האר"י ז"ל דניצוצות הקדושה אשר בסיסרא היו בראשו ויעל מחצה ראשו ויצאו ני' הקדושה וכפ"ז עלו למעלה ואח"כ באו דרך גבר ניחא טובא ואפשר דמ"ש הרמ"ע ז"ל נמי לאו דוקא ודוק הטב כי קצרתי.

הפטרת יתרו

א. **בשנת מות המלך עזיהו וגו'**. אמרו רז"ל שנצטרע ויש לדקדק מנא להו ודילמא מת ממש. ופירשו המפרשים דאמרו רז"ל ויקרבו ימי דוד למות ולא ויקרבו ימי המלך דוד כי אין שלטון ביום המות והכא כתיב בשנת מות המלך עזיהו ואם הכונה שמת ממש איך או' המלך ומכח זה פידשו דנצטרע וכיוצא בזה פירש הגאון מהר"ר הע"של ז"ל במ"ש וימת מלך מצרים שנצטרע והרי הוא כמבוא"ר.

ב. **ויגע על פי ויאמר הנה נגע זה על שפתך וסר עונך וחטאתך תכופר**. דבגמ' ביבמות דף מ"ט אמרו דאבלע בארזא ונסריה לארזא עד דמטי לשפתיו ונח נפשיה משום דאמר עם טמא שפתים ואיך המלאך אמר וסר עונך וחטאתך תכופר וראיתי להרי"טבא בחידושיו

שכתב משום דאמר בתוך עם טמא שפתים אנכי פי' שאמר כן מעצמו שלא ציוה הכ"ה לומר כן להוכיח את ישראל כדרך שציוהו לומר הוי גוי חוטא וכמה פרשיות אחרו' ואע"פ שכבר אמר וסר עונך וחטאתך תכופר זהו על שהציץ למעלה לראות ה' וגם ממה שאמר לפני הבורא יתברך ובתוך עם טמא שפתי' אבל עתה חזר ונענש מפני שחזר ואמר כן לישראל עכ"ד הרי"טבא ועמ"ש בפ"ע שם ומשם באר"ה.

ג. **ועוד בה עשיריה**. בילקוט אמר הקב"ה בר"ה אני דן את עולמי ובו ביום הייתי צריך לגמור הדין ולמה אני תולה עד עשרה ימים כדי שיעשו תשובה ושבה והיתה לבער שאם עשיתם תשובה באלו הימי' אפילו אם יש בכם כמה עבירות אני מבערם מהעולם ואפשר לו במ"ש רבינו האר"י זצ"ל שמי שעושה תשובה באלו הימים מכפר על הכל הא כיצד ביום ראשון בשבוע זו אם עשה תשובה מכפר על כל מה שחטא בכל יום ראשון מכל ימי חייו וכן ביום שני וכן בשאר הימים וז"ש שאם עשיתם תשובה באלו הימים אפילו יש בכם כמה עבירות שעשיתם בכל הימים דבר יום ביומו אני מבערם מן העולם. והטעם נראה בעבור שמתגלה אור הבינה בעשרת ימי תשובה. ועוד הארכתי בדרושים ואכמ"ל.

הפטרת משפטים

א. **לבלתי עבוד בם ביהודי אחיהו איש**. פירשו המפרשים במשז"ל כל הקונה עבד עברי כאלו קונה אדון לעצמו כמ"ש כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה וכו' וז"ש לבלתי עבוד בם והוא עבודה לעני ולאדון וז"ש ביהודי העבד וגם אחיהו איש. הלא טוב להחזירם כי נמצאו מקלים עבדות של האדון גם כן דהוי ע"ע דקונה אדון לעצמו.

ב. **ותכרתו ברית לפני בבית אשר נקרא שמי עליו**. פי' כי לא היה צריך דכבר מושבע ועומד מהר סיני אך שרי לישבע לזרוזי נפשי' כדכתיב נשבעתי ואקיימה וכמ"ש פ"ק דנדרים ועל דרך זה עשיתם להזדרז ותכרתו ברית לפני דמלא כל הארץ כבודו ולתוספת זירוז היה בבית אשר נקרא שמי עליו והוי כאלו אמרתם אלהים עד.

ג. **ותשובו ותחללו את שמי וגו' אשר שלחתם חפשים לנפשם**. פי' מלבד לעבור המצוה ובשביעית יצא לחפשי חיללתם את השם ח"ו אשר כרתו ברית בבית המקדש כאלו אמרתם אלהים עד ועתה זה שחזרתם תשיבו איש את עבדו הוי חילול ה' ח"ו. ועוד דעד עתה הייתם חוטאים בשב ואל תעשה שלא לשלחם ובענין השילוח מיהא היה שב ואל תעשה ועתה שחזרתם ותשיבו הוו כעובר בקום עשה. ועוד אשר שלחתם לנפשם ואפי' היה לפי דעתכם איזה ספק בדבר הם קנו עצמם וז"ש אשר שלחתם חפשים לנפשם כלומר שזכו הם בעצמם וזהו לנפשם ודוק הטב.

הפטרת תרומה

א. **וה' נתן חכמה לשלמה כאשר דיבר לו**. רז"ל אמרו כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו וזכה ע"פ הדין בחכמה אף שלא היה הכזבת הנביא וז"ש כאשר דיבר לו לעצמו ולא ע"י נביא ואין כאן הכזבת הנביא. ועם כל זה נתן חכמה לשלמה על פי הדין שהיה ראוי. א"נ נתן כבר כאשר דיבר לו דדיבורו הוי כמעשה. א"נ נתן חכמה כאשר דיבר לו לב נבון לעשות משפט אבל לא להיות כמשה כמו שבקש.

ב. **ויצו המלך ויסיעו אבנים גדולות אבנים יקרות ליסד הבית וגו'**. פי' הרב יהונתן דאמרו בש"ס דשלמה הע"ה קידש את הבית עד התהום ולכך לכבוד הקדושה גם ביסוד שאינו נראה וניכר ציוה לשום אבנים יקרות והוא האריך ע"ש.

ג. **והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה**. אפשר רמז מ"ש הרב עמודיה שבעה משם רז"ל דבחרבן הבית נגנזו האבנים והמלאכים הביאו אבנים ועפר ומשרפות סיד ממקום אחר להשביע עיניו של אותו הרשע וכשיבנ' בה"מ יהיה אותו הראשון זהו קיצור תורף דבריו והבאתיו אני הדל בס' הקטן ראש דוד פ' ואתחנן וזה רמז והבית דכל וי"ו מוליד תיבה כמוה כמשז"ל ויתן לו יתן ויחזור ויתן וז"ש הבית והבית לרמוז על בנין העתיד אבן שלימה וגם שיראה מסע שהאויב מסיעה ומחריבה לפי האמת נבנה והיא עצמה שלימה לעתיד.

הפטרת תצוה

א. **אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית וגו'**. אפשר במשז"ל למ"ד כי כל הענין בשביל מכירת יוסף והאיבה שהיה לאחיו עמו. וז"ש אתה בן אדם כי יחזקאל הוא בחינת קין בנו של אדה"ר וזהו אתה בן אדם ממש וכמו שכתב הרב האר"י ז"ל. ויוסף יש מי שכתב שהיה בו בחינת קין (ויש דעות בזה ועיין ראש דוד וישלח ודברים אחדים דף קנ"ב) ולכך יחזקאל גימט' יוסף ור"ת הגד את בית ישראל איבה לומר לו שהגלות בעבור מכירת יוסף ואיבה שהיתה לאחיו עמו ויכלמו מעונותיהם ויעשו תשובה ובהתעסקם בבנין הבית יכופר להם.

ב. **ומדדו את תכנית**. אפשר לרמוז דנודע דגאולת מצרים היתה מצד ן' שערי בינה ולכך נזכר ן' פעמים יצ"מ בתודה כמו שאמרו בזהר הקדוש וכתב הגאון החסיד במעשה רקח דגאולת מצרים היתה ע"י מ"ט שערי בינה וגאולה העתידה ב"ב יהיה גם משער הן' (עיין בכסא דוד דף ס"ו ע"ב) והנה חשבון הבית ת"ק אמה והוא בגימט' אשר עם הכולל וידוע שאשר הוא רומז לבינה וזה רמז להם ומדדו את תכני' שיראו שהוא ת"ק אמה כמנין

אשר שהיא בינה דע"י גילוי ן' שערי בינה תהיה הגאולה העתידה במהרה בימינו וז"ש ויכלמו מעונותיהם ויחזרו בתשובה הרומזת לבינה ומשם היא הגאולה ומדדו את תכנית שהוא ת"ק אמה בגימט' אשר הרומז לבינה כי בחסדו תהיה הגאולה שהוא מן' שערי בינה. ויש להרחיב זה בהקדמה שראיתי בס' א' מרבני אשכנז דלעתיד בגאולה ישבר נ' של נחש ויהיה מי גי' ן' ואז מי יתחבר עם חש ויהיה משיח עכ"ד. ואפשר דבכח ן' שערי בינה אשר על ידם תהיה הגאולה ב"ב תשבר נ' נחש ותהיה מי ויתחבר עם חש והוא משיח וכל זה בתשובה שרומזת לבינה עילאה וז"ש ויכלמו מעונותיהם וישובו ויתגלו ן' שערי בינה ותשבר ן' נחש ותהיה מי ויהיה משיח ואז ומדדו את תכנית שהיא ת"ק אמה גי' אשר הרומז לבינה ודוק והארך.

הפטרת תשא

א. **ויען כל העם ויאמרו טוב הדבר**. יש לחקור בענין זה דכיון דאליהו זכור לטוב היה רוצה להביא המטר בדבר ה' אמאי הוצרך להקריב בבמה ולעשות המבחן באש היה לו לומר להם עד מתי הפוסחים יקראו נביאי הבעל להביא מטר ואני אקרא ואשר ישלח מטר הוא האלהים ולא היה צריך לכל זה. אפשר דאליהו זכוד לטוב בחכמה עשה דהם אביקי טובא בע"ז והיה רוצה שהמבחן אשר יעשה יתרצו הם ואם יתלה במטר הם לא יתרצו כי ידעו ודאי כי לא יש בהבלי הגוים מגשימים ולא יתרצו בזה וישתקו לדבריו כמו ששתקו כשאמר להם עד מתי אתם פוסחים דכתיב ולא ענו העם אותו דבר. וא"כ לא יתרצו במופת המטר וישארו בטעותם. לכן עשה בחכמה ושאל במבחן האש כי יעלה בדעתם שיוכלו לעשות אופן שיבא אש וכמ"ש רז"ל והובא בילקוט בפסוקים אלו כי החביאו את חיאל בית האלי מתחת המזבח שהיה חלול שידליק אש ויאמרו כי הע"ז שלח האש ולזה נתרצו כדכתיב ויען כל העם ויאמרו טוב הדבר שהיו סמוכים על חיאל שידליק האש. ואחר שראו שחיאל לא עשה כלום שהכישו נחש ומת ובא האש מן השמים ע"י אליהו אז ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלהים ודוק כי קצרתי.

ב. **גשו אלי ויגשו כל העם אליו וירפא את מזבח ה' ההרוס וגו'**. פירש הרב דת ודין דישראל אין להם תקנה לשוב דאיכא מ"ד בעלי חיים נדחין אמנם יש מ"ד דבע"ח ואפי' למ"ד נדחין כתבו התוס' דכל שבידו לתקן אינו נדחה וז"ש גשו אלי דיש לכם תשובה אי בע"א דב"ח אינן נדחין ואב"א כיון שבידו אינו נדחה והראיה וירפא את מזבח ה' ההרוס ולא אמרינן נראה ונדחה אינו חוזר ונראה כיון שבידו לתקן זה קיצור נמרץ מדבריו וז"ל ע"ש באורך פ' ויקרא ישוב יותר הפ' ושרש ההקדמות ומשם באר"ה.

הפטרת ויקהל

א. **ואביו איש צורי חורש נחשת וגו'**. ובדברי הימים ב' סי' ב' כתיב איש צורי יודע לעשות בזהב ובכסף ובנחשת וכו' ופירשו המפרשים דאע"ג דהיה יודע לעשות בזהב ובכסף ובנחשת כאן לא כתב אלא חורש נחשת וכו' כי שלמה המלך לא היה צריך לו אלא למלאכת הנחשת לבד ולכן כאן כתב מה שהיה צריך שלמה ממנו ביחיד ויש מפרשים כי היה יותר חכם במלאכת הנחשת ולכך פירט נחשת.

ב. **שמנה עשרה אמה קומת העמוד וגו'**. אפשר שהוא רמז לאדם שיהיה זריז מאד כי ח"י הוא זריז כמ"ש הרב של"ה בפ' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שיהיה זריז במצות כמו כן איש חי וכן אפשר שזה רמז קומת העמוד חי אמה שיהיה חי וזריז בעבודה. וההקף בכל עמוד י"ב שישים לבו האדם בכל תקפו ליחד שנים עשר אותיות של שמות אהיה הויה אדני ובזה מתיחדים כל העולמות ויתקן נר"ן כאשר ידעת מכונות הפשוטות וכאשר כל עניני הבית רמזים בנגלה ובנסתר היה רומז כל הנהגת האיש הישראלי כמ"ש באורך במקום אחר בס"ד.

ג. **ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין וגו'**. מלבד מ"ש במקום אחר דהוה גריסנא ביני עמודי עוד אפשר דרמז ליצר הטוב וליצר הרע שהם שני עמודים להנהיג את האדם. העמוד הימני שהוא יצר הטוב הוא ימין ומבטיחו על עה"ב וכל עה"ז אינו כלום רק להכין צידה לדרכו לעה"ב ותמיד יהיה במחשבה זו שהוא על פרק הנסיעה ותמיד יכין לדרכו וכמו שפירשו המפרשים בפ' ויצו את שלמה בנו לאמר אנכי הולך בדרך כל הארץ שהכונה שציוהו דוד הע"ה שיאמר תמיד שהוא הולך בדרך כל הארץ ויזכור לו יום המיתה. וזה רמז שלמה ע"ה בעמוד הימני יכין שיאמר האדם שתמיד הוא מכין צידה לדרך לעה"ב. והעמוד השמאלי רומז ליצה"ר והוא תקיף מצד שמאל ונקרא בעז כי הוא קשה. אך יש בו נצוצי הקדושה והעיקר הוא לעשות יצה"ר טוב ולברר הקדושה שבו. וזה רמז כי בו עז אין עז אלא תורה ויש בו קדושה וצריך לעשות יצה"ר טוב.

הפטרת פקודי

א. **ויעש חירום וגו'**. אפשר דהוסיף לו וי"ו כי היא סימנא דחיי כמ"ש בזהר הקדוש ע"פ ונתתם לי אות אמת והוסיף וי"ו כשהוזכר שעשה מעשהו להורות כי בכל לבו עשה בשלם שבפנים ולכן הכתוב הוסיף לו וי"ו. על דרך מה שפירשתי אני בעניי מ"ש רז"ל וישקול אברהם לעפרן חסר לפי שאמר הרבה ואפי' מעט לא עשה לכך חיסר לו הכתוב וי"ו וז"ש הכתוב נבהל להון איש רע עין ולא ידע כי חסר יבואנו שחסרתו התורה וי"ו

והוינן בה דמאי איכפת ליה לעפרון שהכתו' יחסר לו וי"ו אמנם להיות אות וי"ו רומזת לחיים הורה הכתוב דחסרו לו מחייו ועוד הארכתי בזה לישב הדבר. ומינה לשבח דבעבור שחירם טרח ופעולתו פעולת אמת הוסיף לו וי"ו בשמו כי היא אות אמת שכר פעולת אמת ויוסיפו לו שנות חיים וכתב בס' רבינו אפרים מלקוטי גאוני קמאי פ' תצא והארכת ימים כי תבנה בית רמז כל אותן שנתעסקו בבנין הבית יאריכו ימים עכ"ל והדברים ק"ו לחירם ולכך נתוסף בו וי"ו כדאמרן.

ב. **ויכל חירום לעשות את כל המלאכה אשר עשה למלך שלמה בית ה'**. לכאורה תיבות אשר עשה יתירות וגם הי"ל לבית ה'. ואפשר דאגב ארחיה הודיע הכתוב כי חירם היו לו שני מסייעי' גדולים לגמור מלאכתו מהרה ונקיה ותמה האחת אשר עשה למלך שלמה אשר יש לו מזל עליון להפליא וכל ענייניו מוצלחים מאד מאד. ועוד בית ה' שקדושת ועליונות בית ה' המופלא יה לעזר ולהועיל ושרתה ברכה במעשה ידיו והמלאכה נעשית מאיליה בכח קדושה עליונה מאד.

ג. **בככר הירדן יצקם המלך וגו'**. אפשר שהוא עצמו הלך היציקה וכך נאה לו לעמוד לשרת בצרכי בית ה'. מלבד שבהיותו שם יזדריז מאד פועלי אמת יותר ויותר. ויש מפרשים ששלמה המלך בחכמתו יודע ומכיר המקום שתצליח היציקה שם בשם שהוא היה יודע ואומר כאן יכול ליטע פלפלין וכיוצא. ומשו"ה הוצרך ללכת הוא עצמו למקום היציקה להני בעפר הארץ איזה מקום יהיה יפה ונקל לעשו' שם היציקה וז"ש בככר הירדן יצקם המלך כלומר שהוא בחכמתו ידע בטוב הארץ מקום הראוי למלאכה זו ותעלה יפה משופה ומצוקה. שבידיעת מקום הראוי ליציקה תצלח המלאכה הרבה שם יותר ויותר ממקום אחר ועל זה טרח וכתוב בככר הירדן יצקם המלך.

הפטרת ויקרא

א. **עם זו יצרתי לי וגו'**. אפשר לומר במ"ש פ"ק דחגיגה אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר שמע ישראל וכו' אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. והנה ז"ו גימט' אחד וז"ש עם זו אחד יצרתי לי ואני אומר שהם אח"ד כמספר ז"ו. וגם הם תהלתי יספרו שקורין שמע. א"נ אפשר דמה שמתפללין וקורין בתורה אינו בעצם רק דרך סיפור ועבירה גוררת עבירה. וז"ש עם זו יצרתי לי ואני מעיד שהם אח"ד כמ"ש עם ז"ו גימט' אח"ד. והם תהלתי התפלה והתורה יספרו עושין אותך דרך סיפור מצות אנשים מלומדה. ומזה באו ולא אותי קראת וכו'.

ב. **אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וגו'**. יש סברא דבתחילה אדם פושע ואח"כ בא לידי חטא וז"ש אנכי אנכי בזכו' שקבלתם התורה שכתוב בה אנכי מוחה פשעיך וכיון שמוחה פשעיך שהם העיקר ועונו' ראשוני' ממילא וחטאתיך שהם השגגו' לא אזכור כי הם נמשכו מהפשעי' וכבר נמחו. א"נ במ"ש בירוש' דכב יכול נעשה שכחן וכתבנו בעניותנו שהכונה הוא דהסט"א מאסף אסופות כמה חטאות שבאו ע"י שכחה וסבר כמ"ד דשכחה היא פשיעה ולזה כ"י נעשה שכחן להורות דשכחה הוי אונס ופטורים ישראל וזה רמז וחטאתך נדדו הלכו מסיבה שלא אזכור ונעשיתי שוכח להורות דשכחה הוי אונס ואתה פטור.

ג. **ועתה שמע יעקב עבדי וגו'**. אין ועתה אלא תשובה שמע יעקב עבדי. א"נ כמשז"ל למלך שקדש מטרונא בשתי מרגליות אבדה האחרת א"ל שמרי השנית כך ישראל אמרו נעשה ונשמע אבדו נעשה שעשו העגל שמרו נשמע הוי שמע ישראל והבאתי מאמר זה בקונט' פני רור פ' עקב וע"ש מה שפירשתי וז"ש ועתה שמע יעקב עבדי עתה כי אבדתם נעשה שמרו שמע.

ד. **כה אמר ה' עושך**. שבראתי הנשמה ונשמות הקדושה הם באוצר טוב בפני עצמו. ויוצרך מבטן שבאה שם נשמה קדושה ומלמדים לו כל התורה. יעזרך אל תירא עבדי יעקב וישורון בחרתי בו וכו'. א"נ דכב יכול אמר ואשר הרעותי שברא היצה"ר וגם כי החומר והיות האדם בשר ודם דין גרמא לחטוא וז"ש כה אמר אמירה דכה ה' מדת הרחמים עושך כי הוא הבורא והוא שם היצה"ר בקרב איש ויוצרך מבטן בשר ודם וחומר. ולזה יעזרך. והנה צירף מה שבחסדיו אוהב אותנו ואנחנו עמו ובחר בנו וגם זה סיבות להחזירנו בתשובה ולעזרנו על דבר כבוד שמו וז"ש אל תירא עבדי יעקב שאתם עבדי וזה יספיק לרחם ועוד וישורון בחרתי בו ומצד שאני בחרתיך אני מרחם עליך.

ה. **זה יאמר לה' אני וגו'**. אפשר דהכונה שהוא צדיק גמור ומכוין ליחד קב"ה ושכינתיה וז"ש יאמר מלשון ראוה מדברת דהיינו שיכוין ליחד שהיא השכים עם הקב"ה. וזה יקרא בשם יעקב שאינו סומך על מעשיו די הכל עושה לש"ש שלא ע"מ לקבל פרס ולזה בוטח בזכות אבות דוקא וז"ש וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתוב ידו לה' שהוא כותב ספרים תפלין ומזוזות ליחד קבה"ו בשם כל ישראל וז"ש בשם ישראל יכנה דכל מה שעושה אינו מכוין לטובת עצמו אלא בשם כל ישראל ולזכות את הרבים.

הפטרת צו

א. **עולותיכם ספו על זבחיכם**. לא אמר עולות ספו על זבחים רק עולותיכם שאין אתם מכוננים לש"ש רק להתפאר וזהו עולותיכם שאתם מכוונים לנהרא ולפניה אלו תוסיפו על זבחיכם ולא תקריבו עולות כאלו שאינם לש"ש כי אינם מקובלות ולא רצויות ותורתו תרתי גהנם מפסידין הממון ואינם מרוצות כי לא דברתי וכו'.

ב. **ולא שמעו ולא הטו את אזנם וילכו במועצות בשרירות לבם הרע ויהיו לאחור ולא לפנים**. אפשר במ"ש פ"ט ושבח ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית אמר רב אחא ור' עקיבא מכאן מודעא רבא לאוריתא. והקשה מהרד"ך בתשובה דהרי גבי ודרין להרגין שאומר יאסרו כל פירות העולם אמרו בגמרא והוא שאומר בלבו היום ותירץ דהכא שאני דהקב"ה יודע מחשבות ונתיראו לומר היום עכ"ד והתינח אם אינם חושבים בלבם מחשבות רעות כי הקב"ה בוחן לבות אבל אם לבם להרע אפסדתן לקמיתא שלא אמרו היום ואינה מודעא וז"ש ולא הטו אזנם וילכו במועצות שיש להם מודעא אבל הבל יפצו פיהם בשרירות לבם הרע שחושבים רעות וא"כ למה לא אמרו היום וילכו לאחור ולא לפנים דמגבירין הדינים הקשים וכן אחור גימטריא גבורה עם הכו' ולא לפנים מדת רחמים א"נ וילכו לאחור דמה שתקנו בגלגול שעבר עתה קלקלוהו וזהו וילכו לאחור. ושמא תאמר אפשר בדבר אחר תקנו עתה מיהא ויצא הפסדו בשכרו לז"א ולא לפנים לא הרויחו שום ריוח בתיקון הנפש.

ג. **יום השכם ושלוח**. אפשר לרמוז השכם בגימט' שס"ה לומר כי בכל יום ויום משס"ה ימות החמה נביא מתנבא להם. ולא שמעו אלי כי מה שאינם שומעים דברי הנביאים הוי כאלו לא שמעו אלי.

הפטרת שמיני

א. **ויבואו עד גורן נכון**. פירש הרב מהר"י דפירוש גורן נכון שכבר תקנוהו בהוצאת המעשר ומשו"ה שמטו הבקר לאכול דאי לא היה מתוקן והיה טבל לא היו רוצים לאכול כמו חמורו של ר' פנחס.

ב. **ויחר אף ה' בעזה**. עזה גימטריא אף עם הכולל והוא צודק ויחר אף בעזה כי שמו נאה לחרון אף. ורז"ל אמרו שנענש דוד על שאמר זמירות היו לי חקיך וא"ל הקב"ה חייך שתטעה בדבר שתנוקות של בית רבן יודעים אותו כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו. ואפ' כי זה חרה לדוד שהיה הוא גרמא ושמא יענש על מיתת עזה.

ג. **ויחר לדוד על אשר פרץ ה' פרץ בעזה**. כלומד בעידן חדותא ושעת רחמים והי"ל לרחם ועל זה נצטער כי גם מדת רחמים הענישו וזהו כי פרץ ה' מרת רחמים ומדוע לא קדמוהו רחמיו ביומא דהלולא.

ד. **ויקרא למקום ההוא פרץ עזה**. אפשר דהכי קרא למקום ההוא כדי לזכור פרצה שנעשית לכבוד התורה וזהו עזה עז התורה דהיה פרץ להודיע עזה של תורה שאמר זמירות וכו' ואפשר לרמוז פרץ עזה עזה ר"ת על זמירות היו כלומר דהוא עונש שבא ממאי דקאמר דהע"ה זמירות היו.

ה. **ויברך ה' את עובד אדום**. פירש הרב מהר"י בס' אהבת יהונתן וז"ל ויברך ה' את עובד אדום שהיו יולדות ששה בכרס אחד ואת כל ביתו בירך ה' בעושר והצלחה אך קשה איך כתיב ויוגד למלך דוד לאמר בירך ה' את עובד אדום הא זה עדיין לא היו יודעים שיהיו יולדות ששה בכרס אחד שהרי לא היה שם הארון אלא ג' חדשים אכן באמת שם לא כתיב אלא בית עובד אדום והיינו בעושר והצלחה וזאת ידעו לאלתר תוך ג' חדשים אבל מה שילדו ששה בכרס אחד באמת לא היו יודעים ולא הגידו לדוד מזה כלום עכ"ל. ולי ההדיוט נראה דפשטן של דברים שהגידו לו לדהע"ה מפרשת העבו"ר דתכף נתעברו כלן ובג' חדשים הוכרו עובריהן שהיו יותר מתאומים פשוטים וזו ברכה מרובה ועד דנביאים היו וידעו שילדו ששה כל א' אך בירושלמי פ' החולץ מפורש דהוה ילדה תרי בירחא כל חדא ובתלתא ירחי יבא החשבון ע"ש ואם נאמר דלשיטת גמרין סוף ברכות ילדה כל א' לסוף תלת ירחי ששה בכרס אחד א"ש טפי אמנם כל כי הא הוה צריך להודועי לש"ס או לראשונים ודוק.

הפטרת תזריע

א. **וישלח אליו אלישע מלך לאמר הלוך ורחצת ז' פעמים בירדן וגו'**. פירשו המפרשים כי הנביא רצה לעשות קצת דרך טבע וידוע שהצרעת באה לו מגודל הגאוה שיש לו. לכן לא יצא אליו ושלח מלאך. וגם אמר אמר לו הלוך ורחצת כלומר תלך פשוט בלי גדולות ורכב ופרשים ומשו"ה לא יצא אליו להשפיל גאותו. ורמז לו כי דרך טבע צריך להשפיל זדונו וגאותו עכ"ד. ואפשר דטעם רחיצתו בירדן שבע פעמים כנגד שבעה עשיריות שנים ימי שנותנו ע' שנים לרחוץ מטומאת זוהמת העה"ז שהוא רומז לירדן נחל שוטף ולרמוז כי ז' עידנין יחלפון עלוהי.

ב. **אבי דבר גדול הנביא דיבר אליך הלא תעשה וגו'**. אפשר שעבדיו הבינו מאי דמחוי ליה אלישע הנביא במחוג דישפיל גאותו וזהו רפואה דרך טבע. ולכן אמרו לו ברמז

ובלישנא דמשתמע לתרי אנפי אבי דבר גדול הנביא דיבר אליך הלא תעשה. כלומר רע שדיבר אליך דבר גדול שתשפיל זדון לבך והיא תרופה דרך טבע וצריך לעשותה וגם מ"ש לך דרך סגולה רחץ וטהר.

ג. **וירד ויטבול שבע פעמים וגו'**. אפשר דאומרו וירד ר"ל שהשפיל זרונו מעצמו ונתן דעתו שזה רמז הנביא שלא יצא אליו הוא בעצמו. ואחר זה ויטבול ולכן בשובו ויבא ויעמוד לפניו הלכך מעומד פשוט בלי רכב ופרשים.

ד. **הנה נא ידעתי כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל**. הכונה כי כל אלהי העמים אלילים והם בעון פשעם מטמאים את הארץ. וא"כ אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל שממאנים בע"ז. ועובדים לאל אחד. וגם ארצם טהורה ממילא כי עבודתם בארץ הקדושה ולכן שאל משא צמד ופרדים עפר מארץ ישראל להעלות עליה עולה לשמים. ובאומרו כי אין אלהים בכל הארץ פסל האלילים והארצות כי אם בישראל כלל השראת שכינה בישראל ובארצם.

ה. **לדבר הזה יסלח ה' לעבדך בבא אדוני בית רמון וגו'**. אפשר דשאל כי ירבה ה' לסלוח לו מעתה בזכות אלישע הן על ביאתו בבית האליל שהוא מטמא כמ"ש הרמב"ם פ"ו דשא"ה והן על השתחויתו שהוא אנוס הגם שנראה כמשתחוה לע"ז אך בלבו חושב שאינו מאמין בע"ז והוא משתחוה לשמים והיינו דקאמר לעבדך כלומר בזכותך ושיתפלל עליו אלישע שעתה קודם שיחטא יסלח לו וז"ש יסלח נ"א ה' לעבדך לדבר הזה מכלל דאיכא אחריתי על בני ביתו שאינו מוחה בהם שהוא אנוס. ויאמר לו לך לשלום כלומר שלך אל תירא דב"נ אינו מצווה על ק"ה ואנוס פטור וכמ"ש בסנהדרין דף ע"ד מהאי קרא וכן פסק הרמב"ם פ"י דמלך ע"ש.

הפטרת טהרה

א. **וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער**. אמרו בגמרא מאן נינהו גחזי וג' בניו ופירש הרב מהר"י דממ"ש פתח השער משמע שהיו עוסקים בתורה כפי' שער בכמה מקומות והיינו דבעי מאן נינהו דתיקון המצורע הוא לעסוק בתורה ואלו שהיו עוסקים בתורה אמאי נשארו מצורעים ומשני דאינהו גחזי ובניו דקללם אלישע דיהיו מצורעים כל ימיהם זהו תורף דבריו בקצור והגם שיש להשיב על דבריו מ"מ יש לצדד לקיימם ואכמ"ל.

ב. **ואדני השמיע את מחנה ארם וגו'**. הנה רז"ל אמרו דכי כתיב וה' בשם הויה דרשו הוא ובית דינו כידוע ואפשר דכי כתיב ואדני ויו בשם אדני הוא רחום בדין דהויו מודיע

דמדה אחרת נתחברה וכי כתיב שם הויה שהוא מדת רחמים הוי"ו רמז לבית דינו כ"י. וכי כתיב אדני שהוא מדה"ד הויה רמז למדת רחמים והוא רחום בדין והכא כתיב ואדני השמיע שהוא רחום בדין לעשות נס לישראל ולחיותם ברעב.

ג. **ואת סוסיהם ואת חמוריהם וגו'**. כי כל כך חרדה נפלה עליהם שלא עצרו כח להזמין הסוס והחמור לרכוב וסברו שלא היה זמן ראוי לזה וינוסו אל נפשם ועוד יש טעמים אחרים הנה הנם במפרשים.

ד. **היום הזה יום בשורה הוא**. הגם שהיה לילה כיום יאיר מהנס המופלא הזה בעת צרה גדולה מחרפת רעב שיושבים ישראל. והמפרשים פירשו שכונתם דאם יהיו עוסקים בהטמנת כסף וזהב עוד עד אור הבקר ודאי אח"כ לא יבצר שלא יוודע הדבר וז"ש יום בשורה וירגישו שלא רצו להגיד כדי לטמון זהב וכסף ויבקשו אחריהם ומצאה עון. אבל בלכתם בעת ההיא בלילה לא ירגישו בהם.

ה. **כאשר דבר איש האלהים אשר דבר ברדת המלך אליו וגו'**. יש מי שפירש כי הנה המלך היה רוצה להרוג לאלישע ח"ו וכשהלך המלך אצלו אמר אלישע סאתים שעורים בשקל וכו' והמלך האמין ונח רוגזיה וחרה לו לשליש וענה עזות ה' עושה ארובות בשמים וכו' וכונתו לעורר מדנים על לבא חמ"ת המלך לזלזל בנביא וע"כ קללו אלישע ובזה מדוקדקים הפסוקים האלו ומיושבים ודוק הטב.

הפטרת אחרי קדושים

א. **ביום בחרי בישראל וגו'**. רמז אשר בחר בנו בזכות אבות ואמהות הרמוזות בישראל והוא ר"ת יוד רמז ליצחק יעקב. ש רמז לשרה. ר רמז לרבקה רחל. א לאברהם. ל ללאה. נמצא כי בשם ישראל כללות אבות ואמהות ובתשב"ץ לתלמיד מהר"ם סי' תקמ"ה כתב נוטריקון זה אך כתב דלכך יעקב אע"ה נקרא ישראל לפי שהיה סוף האבות ובו נכלל האבות והאמהות ע"ש. ואני הדל אומר שלכך אומתנו נקראת ישראל ולכך הקב"ה בוחר בישראל בזכות האבות והאמהות שעשו רצונו ואנחנו מזרעם וז"ש ביום בחרי בישראל ועוד ראיתי בס' ארץ החיים מז' כ"ט כי ר"ת של י"ס כח"ב גג"ת נהי"ם גימטריא ישראל ע"ש וא"ש כי בוחר בישראל בזכות אבות ואמהות ורמוז בשם ישראל גם י"ס ותא חזי שם קדוש ישראל ודוק כי קצרתי.

ב. **זבת חלב ודבש**. ס"ת שבת שם רמז משז"ל דכשהיו נכנסין לארץ ישראל אמרה תורה עתה ישראל מתעסקים זה רץ לשדהו זה לכרמו וכיוצא ותורה מה תהא עליה ואמר לה הקב"ה כבר נתתי לישראל יום שבת שהם פנויים לעסוק בתורה וזה הרמז הגם כי היא

זבת חלב ודבש וישראל מטפלים בה יש שבת שהם יכולים לעסוק בתורה שנתנה לנו מבריאה ואימא מקננא בכרסיא שבה שם אהיה גימט' ר"ת זבת חלב ודבש. ור"ת צבי היא לכל הארצות צהלה על דרך משמח ציון בבניה וס"ת גימטריא אמת כי ארץ ישראל רומז לשכינה ורמוז אמת קב"ה רמז ליחוד עליון.

ג. **וגם את שבתותי נתתי להם וגו'**. כאן אמר נתתי לשעבר ועשה לשבת חלוקת בפני עצמם ובדרך חידוש כמו שאמר וגם את שבתותי וכו'. ואפשר דיומתק הענין במ"ש בזהר חדש פ' וישב דבעבור מכירת יוסף היה גלות מצרים וכשבאו למרה קטרגה מדה"ד דהי"ל להיות שבע על חטאתם ז' זמנין רד"ו שנה בגלות ואמר הקב"ה שישמרו שבת והיא תכפר דשביעאה ההוא צדיקא בה אחיד וכדאי לפרה ע"ש באורך וז"ש וגם את שבתותי נתתי להם במרה מתנה וחידוש גדול לכפר עליהם ולבטל גלות ז' על חטאתם להיות לאות ביני וביניהם לדע"ת כי אני ה' מקדשם במביאה והוא צדיקא בה אחיד ודא עקא ויאמרו וכו' ואת שבתותי חללו מאד כי לא ניצולו ממדה"ד אלא בשביל שבת. וזה טעם מה שאמרו רז"ל דאין ישראל נגאלים עד שישמרו שבת וכמו שהארכתי אני בענייי בדרושים בס"ד.

הפטרת אמור

א. **והכהנים הלוים בני צדוק וגו'**. פירש הרב מהר"י דבני אביתר מבני עלי ואעפ"י שלעת"ל מתכפר עון בית עלי מ"מ לעמוד לשרת לא הוכשרו כיון דהיה בידם של בני עלי חילול ה' ע"ש באורך וזה דוחק דלעת"ל שמתכפר העון של בית עלי הוא לגמרי. אמנם הכתוב עצמו מפרש הטעם דבחר בבני צדוק משום דשמרו וכו' בתעות וכו' ובדין הוא שלעתיד יהיו גם כן בני צדוק.

ב. **המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני**. אפשר על דרך שאמרו הבא ליטהר מסייעין אותו ובעי אתערותא מלתתא וחסד ה' חופף עוזר ומושיע ומגן. וז"ש המה יקרבו אלי והכינו עצמם לשרתני. ולכן יזכו ויעמדו לפני כלומר יעמדו ימים רבים להקריב לי חלב ודם שהוא עיקר הקרבן במקום חלב ודם החוטא כי בחטאו לפני מלך אחת דתו להמית על דבר קל והדברים ק"ו כמה אלפים לפני ממ"ה הקב"ה והחכמה והנבואה אמרו הנפש החוטאת וכו' וזאת התורה אמרה יביא קרבן ויתכפר רח"מ רחמתי"ם לראש גבר.

ג. **כל נבילה וטריפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים**. אמרו במנחות דף מ"ה הא ישראל יאכלו פרשה זו אליהו עתיד לדורשה. ורבא אמר כהנים אצטריכא ליה הואיל ואשתרי מליקה לגביהו אימא תשרי נבילה וטריפה קמ"ל. והקשה לי החכם השלם

כמה"ר יצחק אשכנזי נר"ו דלימא כמ"ש בחולין דף ל"ז נבלה וטרפה לא אכלתי שלא אכל בשר כוס כוס ונימא דלעת"ל כל הכהנים יזהרו בזה והיינו דכתיב כל נבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים ואמאי ר' יוחנן אמר פרשה זו אליהו עתיד לדורשה. ועוד רבא דאמר הואיל ואשתרי מליקה וכו' והלא ודאי מעת שניתנה תורה עד זמן יחזקאל כהנים זהירי בנבילה וטריפה ומאי אתה לאשמועינן. ולי ההדיוט לק"מ דהתם כתיב נבלה וטריפה לא אכלתי ומשו"ה דריש שלא אכל בשר כוס כוס. אבל הכא כתיב כל נבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים ואי ס"ד דלעת"ל הוזהרו שלא יאכל בשר כוס כוס הול"ל נבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים כאידך קרא ומאי כל נבילה וטריפה ואי תימא דכל אצטריכא ליה והכל לאתויי בשר כוס כוס אינו מתישב דמשמע דקרא אתא לעיקר נבילה וטריפה נמי ומרבה כל. ותו אעיקרא האי קרא שמיך לתרומות ומעשרות דהוי לזמן הזה וה"ה כל נבילה וטריפה דאיירי בזמן הזה. ותו דהתורה לא תשתנה וזה מצוה חדשה דבשר כוס כוס אינו נבילה וטריפה ומי שם פה לומר דלעת"ל כל הכהנים הוזהרו באזהרה חדשה שלא לאכול כוס כוס דהני כתיב לא יאכלו והוא אזהרה. ומ"ש רבא רבותא אשמועינן דאפי' בעוף עצמו שמולק טריפה אסורה ולא אמרינן בעוף זה עצמו דאשתרי מליקה לשתרי בו דוקא טריפה קמ"ל כל נבילה וכו' אפי' בעוף עצמו שמלק ודוק.

הפטרת בהר

א. **ואקנה את השדה וגו' אשר בענתות וגו' שבעה שקלים ועשרה הכסף**. פירות רמז לו השדה ציון שדה תחרש. אשר בענתות לשון עוני. זה יהיה שבעה עשיריות דהיינו שבעים שנה ולכך נזדמן סכום זה שבעה שקלים ועשרה הכסף.

ב. **ואשקול הכסף במאזנים**. כתוב בס' חסידים סי' שנ"ה כלומר בכף מאזנים היו יכולים לראות שהכסף היה שוקל ולא היה צריך לעיין בלשון למעלה שהמאזנים בהם לכך כתוב במאזנים.

ג. **גדול העצה ורב העלילה וגו'**. אפשר להסמיך כאן מ"ש במקומות אחרים דראשונים שאלו חקור דבר בבריאת האדם שקודם שנברא הנשמה חלק אלוה ממעל מלחם אביה תאכל ונהנית מזיו השכינה ואחר שבאה לעה"ז ובאה בשאון גליו אם זכתה מאד הרוח תשוב ותתענג מזיו שדי א"כ אפה מ"ט באה לעה"ז ונכנסת בסכנה גדולה ורובא דרובא אין צדיק אשר לא יחטא ובארבע מצינו שמתו בעטיו ש"ן ותו לא ואפי' אם תזכה מאד חוזרת להתענג מזיו השכינה כאשר היתה באמנה מקדמת רנא. ומרן הקדוש ז"ל השיב דעד שלא בא בעה"ז ניזונית בצדקה ומאן דאכיל דלאו דיליה בהיל לאסתכולי ואח"כ

כשבאה לעה"ז מסגלת מצות ותורה ויכולה ליהנות בשכרה לחזות בנועם ה'. זהת"ד מרן ז"ל והמגיד א"ל יישר. ואכתי חקרו המפרשים דכתב הרמב"ן ע"פ וצדקה תהיה לנו דכל השכר צדקה הוא ותירצו כי הצדיק מוסיף על חיובו במ"ע ועושה גדרים וסייגים בלאוין וגם עובד ה' בשמחה ובזריזות ועל התוספת והשמחה וכיוצא יטול שכר משלם אז יתענג על כן ירים ראש זהת"ד. ואני עני כתבתי כי בדברי רבינו האר"י ז"ל ובדברי מז"ה ז"ל בחסד לאברהם מיושבת החקירה האמורה כי האדם יש לו קשר מכל העולמות וע"י נמשך שפע ומתקשרים כל העולמות כי יש בו מכל עולם ובזה יושפע שפע מעולם לעולם ומתקשרים זהת"ד בקצור נמרץ וז"ש גדול העצה בברוא האדם בעצה גדולה נמרצה לקשר כל העולמות ורב העליליה כח מעשיו לתת בו חלק מכל עולם אשר עיניו פקוחות על כל דרכי בני אדם ממחצב נשמתו עד העה"ז אם נקיים ממכשולות. לתת לאיש כדרכיו אם מוסיף תוספת בעשין ולאוין וכפרי מעלליו אם הם בשמחה וזריזות ותוספת ומזכי לחייבא. א"נ אפשר לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו במ"ש במדרש שוחר טוב שהקב"ה זורע המצות והפירות ע"פ הדין אינו חייב ליתן כמ"ש במ"א אמנם הקב"ה בחסדיו הרבים נותן להם גם הפירות וז"ש לתת לאיש כדרכיו על גוף המצות והתורה וכפרי מעלליו הפירות ממעשיו ומתורתו שגם התורה הזרועה כמ"ש רבינו אפרים ז"ל ע"פ אור זרוע לצדיק וכגודל צדקותיו נותן לו הפירו' מתורה ומצותיו משלם.

הפטרת בחקתי

א. **ה' עזי ומעוזי ומנוסי וגו'**. אפשר לפרש במ"ש בחולין דף מ"ו ההוא פולמוסא דאתא לפומבדית' ערקו רבה ורב יוסף פגע בהו ר' זירא א"ל ערוקאי כזית שאמרו במקום מרה ופירש הרב כתנות אור במ"ש המגיד דכזית במקום מרה להגן מהמקטרגים דליהוי כזית חוצץ באפיהו וז"ש ערוקאי מהאי פולמוסא שהם מהסט"א כדי שלא תשלוט עליכם כשם דכזית במקום מרה להפסיק מהמקטרגים כך צריכתו למערק כדי שלא תשלוט בכם סט"א עכ"ד. ואני עני פירשתי דכונת ר' זירא לו' דלא יפה עושים למערק דהלא כזית חוצץ וכ"ש שהתורה חומה נשגבה ואצולי מצלא כי אין פורענות בא אלא בשביל עמי הארץ זהת"ד בקצור כמ"ש בשמחת הרגל פסח דף ט' עש"ב ויצטרף לזה דת"ח מופלג יש בו ניצוץ משה רבינו ע"ה וניצול מהשמ"ד כי משה אות יתר על שמד כמ"ש באורך במ"א וז"ש ה' עזי שהיא התורה ומעוזי כחי ועוצם ידי ומנוסי ביום צרה דבמקום לברוח מהעיר אני בורח ועוסק בתורה ויכולה שתגן להפסיק ביני לסט"א כמדובר וזהו ומנוסי שאני בורח לתורה. א"נ במ"ש הרב מהרי"ד ז"ל בס' צמח דוד דף רל"ד משם הרב כלי יקר פ'

מקץ וז"ל שבחר הקב"ה באותיות הויה לשמו להורות ענותנותו ולהסיר מלב המכחישים השגחתו בתחתונים לכן בחר באותיו' אלו כי הם המעט בחשבון מכל אותיות התורה שהרי כל אותיות יעלו בקריאתם לחשבון רב כגון אלף ג' קי"א בית תי"ב ואין לך אותיות שחשבונן מועט כאלו. ולי נראה הטעם לפי ששם הויה מורה גדולתו שהוא מהוה הויות לכן השם מורה ענותנותו והנה הבוטח באדם הוא מחמת שמכחיש השגחתו בתחתונים וא"כ אינו מסתכל באותיות שם הויה שהם חשבון מועט מכל האותיות וז"ש ארור הגבר אשר יבטח באדם ומן ה' יסור לבו ר"ל יסור דעתו שאם היה נותן דעתו באותיות השם לא היה בוטח באדם עכ"ל. גם אמרו בתנחומא פ' עקב שלא בחר הקב"ה בישראל משום שמקיימים מצות שגם הגוים מקיימים מצות ולא משום שהם משבחים לשמו כי הגוים משבחי' ולא בחר אלא משום הענוה ע"ש ואפשר שלכן פתח הקב"ה אנכי ה' אלהיך לרמוז אנכי ה' שרוצה בענוה ולכן שמו ה' שהם אותיות שמספרם מועט והוא משגיח בתחתונים. וזהו אלהיך אשר הוצאתיך וכו' וזה עיקר התורה הענוה רמז היום לעשותם והיה עקב תשמעון וכו' שתקיימו המצות היום לעשותם ותסתכלו והיה שהוא צירוף משם הויה שהם האותיו' שמספרם מועט וזהו עקב לשון עקב ענוה כמ"ש רבינו אפרים ז"ל שאז תכירו השגחתו בתחתונים ואז תקיימו המצות. וז"ש והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי הלא מראש תסתכלו והיה צירוף שם הויה שמורה ענותנותו ואז אם שמוע אם תבינה שם הויה שהוא מורה יכולתו וענותנותו והשגחתו בתחתונים. תשמעו אל מצות כי עיקר הכל ענוה. ועל דרך זה יש לרמוז בכמה מקראי קדש כאלו וכיוצא וכן יש לפרש פסוק הכהנים לא אמרו איה ה' דהשגחתו בתחתונים כמו שידוע משמו הקדוש שאותיותיו מספרם מועט ותופסי התורה שעיקר התורה ענוה לא ידעוני שלכן נקרא שמי ה' ועל כן הם תופסי התורה התורה ולא יודעי התורה כי כל המתגאה חכמתו מסתלקת ונשארו תופסי תורה בבלי דעת. ומלבד מ"ש שממספר אותיות השם ניכר הענוה עוד ראיתי בס' ארץ החיים מז' קי"ג כי השם הויה גימט' כ"ו ובמ"ק ח'. שני פעמים הויה ב"פ ח' במ"ק גימטריא י"ז במ"ק ז'. שלשה פעמים הויה ג"פ ח' כד במ"ק ז'. ארבעה פעמים לב במ"ק ה'. חמשה פעמים ח' הם מ' במ"ק ד'. ששה פעמים ח' מח במ"ק ג'. שבעה פעמים ח' נ"ו במ"ק י"א במ"ק ב'. שמנה פעמים ח' ס"ד גי' י' במ"ק א'. נמצא יותר שמתרבה שם הויה מתמעט וז"ש בכל מקום שמצינו גדולתו מצינו ענותנותו עכ"ד וזה תוספת יופי ברמז פסוקים הנז' וכיוצא בהם רמשם הויה מזרח כב יכול ענותנותו והשגחתו בתחתונים וז"ש שויתי ה' לנגדי תמיד אשר מורה ממנו הענוה ואסוק בתורה כי מימיני בל אמוט וכן פסוקים רבים. וזה רמז ה' עזי אין עז אלא התורה וה' שמורה

הענוה כמבואר הוא עם התורה שעיקרה ענוה. ומזה מורה השגחתו בתחתונים ולכן הוא מעוזי ומנוסי ביום צרה כמש"ה והבוטח בשם וה' ימלט.

ב. **אך שקר נחלו אבותינו וגו'**. אפ' במ"ש רז"ל שהחזיר הקב"ה התור' לעשו אמר מה כתיב בה לא תרצח ואמר שאינו יכול שברכתו ועל חרבך תחיה לישמעאל ושאל מה כתיב בה לא תנאף ואמר שאינו יכול דכתי' והוא יהיה פרא אדם ומשו"ה לא קבלו התורה ומקשים דהם בכלל ז' מצות ותירצנו בעניותנו דהם סברו דנהי דאדם ונח נצטוו אך לא היו יכולים לחייב דורות הבאים. והבל יפצה פיהם דהם מצות ה' וחייבין. ועוד הם באים מכח נחלת ועל חרבך והוא יהיה פרא אדם. ומחזיקים בזה ובז' מצות אומרים שאין יכולים לחייבם. ולעת"ל יבואי הגוים ויתודו ויאמרו אך שקר נחלו אבותנו לומר שיש להם נחלה ועל חרבך והוא יהיה פרא אדם והוא הבל ואין בם באבותנו מועיל לו' שהנחילנו ז' מצות.

ג. **לכן בפעם הזאת וגו'**. אפשר עם מ"ש לעיל דשם הויה מורה שהוא משגיח בתחתונים כמו שנתבאר לעיל וז"ש אודיעם את ידי ואת גבורתי שאני משגיח בתחתונים וידעו כי שמי ה' ובחרתי בשם זה להודיע שהשגחתי בתחתונים כמו שנתבאר לעיל.

ד. **חטאת יהודה וגו'**. אפשר במ"ש בספרי כי עון צבור חטא קרי ליה אמנם כתב מז"ה ז"ל בחס"ל שחטא ישראל ח"ו פוגם במדות אך חטא הגוים אינו פוגם אלא בש"ר להם וז"ש חטאת יהודה להיותם צבור אני אומר חטאת. אך הוא בלשון נקבה שהוא פרה ורבה וגם החטא שלהם היה מרבה חטאות אחרים ולכך נקראת חטאת ולא חטא בלשון נקבה שפרה ורבה. ודא עקא שאינו דומה לחטא א"ה אלא כתובה בעט וכו' שהם כ"י פוגמים במדות ח"ו.

ה. **קורא דגר ולא ילד עושה עושר ולא במשפט וגו'**. פירש הרב צמח דוד ז"ל שזה הוא משתדל להעתיד כדי לזכות לחיים שאומר בדעתו כד יהיב רחמנא שבעא לחיי הוא דיהיב ולא ידע שזה כשעושה עושר במשפ' אבל בלא משפט בחצי ימיו יעזבנו ולכן באחריתו יהיה נבל ולא חכם שהוא חשב להתחכם והוא טפשות עכ"ד ואפשר להסמיך כאן מוסר לעשירי אם שעושי' צדקות ומרבים לתת לת"ח ופתאום יבוא אידם ואבד העושר ההוא בענין רע וישתומם האדם איה אפה כמה הבטחות לעושי צדקה וגומלי חסדים מתנ"ך ומרז"ל והתשובה כי זה הנותן גונב וגוזל ומזה עושה צדקות הרבה ולא בחר ה' בזה ואדרבא הוא לרעתו. וז"ש קורא דגר וכו' כמו הקורא זה מאסף עניים ות"ח ונותן בעין יפה מאד אך עושה עושר ולא במשפט. לא יועיל הון שנתן לצדקה בחצי ימיו יעזבנו בעה"ז ואחריתו יהיה נבל לעה"ב כי נבל הוא כילי הפך נדיב. וזה שהיה

נראה נדיב כיון שהיה ממון גזל לעה"ב יהיה נבל כמו הכילי שלא עשה צדקה כי כל צדקותיו לשיכים בצידו וכבר אני עני בצוארי שלל הבאתי משם הרב נאמן שמואל ז"ל שפירש ב' זה בגונב חידושים מאחרים ע"ש. ולי הדל אפשר לומר בסגנון אחר והוא דשמעתי שאמרו הטבעיים דיש שלשה מיני חכמים אחד דומה לעכביש דהכל משלו אך הוא רעוע והוא קל להשבר וכן יש חכם שמחדש מדעתו אך אין החידושים מיוסדים ואמיתיים ובקל יהרס הבנין כי אין לו ע"מ לסמוך והשני דומה לדרוד שגונב מאחרים וזה יותר רע. והשלישי דומה לדבורה שמלקטת עשבים טובים וקולטת הסלת ומהפכ' לדבש וזהו הטוב עכ"ד וזה רמז קורא דגר ולא ילד שהוא גונב מאחרים והשני עושה עושר ולא במשפט כלומר שהוא עושה העושר ויצא מדעתו החידוש. אך לא במשפט שלא העמיק ליסד החידוש ההוא כראי מוצק ודומה לעכביש שהוא משלו אך נח להשתבר וכן חידושיו בנקל החידוש פורח באויר. ועל כת ראשון אמר בחצי ימיו יעזבנו שנאבד ממנו כמ"ש בירושלמי. ועל השני שהוא כעכביש אמר ואחריתו יהיה נבל שחידושיו בשב"ר אשר שוברי"ם יתפרסם כי אין בו חכמה ויהיה שמו נבל ודוק.

ו. **רפאני ה' וארפא וגו'**. כלומר שאני עניו ולמדתי משמך המיוחד שאתה עניו כמו שכתבנו לעיל והענוה מבטלת גזרות ומוחלת עונות כמ"ש במ"א מסוד חכמים ונביאים. ולז"א רפאני ה' הגם שאיני כדאי מ"מ רפאני ה' וארפא ותמחול עונותי הושיעני וכו' כי הענוה היא יסוד הדת כמו שכתבנו לעיל.

הפטרת במדבר

א. **והיה מספר בני ישראל כחול הים**. פ"ב דיומא פריך כתיב והיה מספר וכתיב אשר לא ימד ומשני ל"ק כאן כשעושי' רצונו של מקום כאן כשאינן עושים רצונו של מקום ויש לחקור אם אינם עושים רש"מ ונודע מספרם ותכף עשו תשובה דכשהרהרו בתשובה הם צדיקים כמ"ש בש"ס גבי התקדשי לי ע"מ שאני צדיק גמור. כיצד פתע פתאום בתוך שעה אחת היה להם מספר ובמעט רגעים בה שעתא יקויים אשר לא ימד. ותירצו כת הקודמין דכשאינם עושים רש"מ כל אחד נמנה לאדם אחד. אמנם כשהם צדיקים כל א' הרי הוא ככמה אנשים וכמ"ש זה יאיר ן' מנשה ששקול כרובא של סנהדרין וכיוצא. וא"כ אם הרהרו תשובה ונעשו צדיקים גמורים אין להם מספר דכל א' האדם יראה לעינים א' היה אך מצד חשיבותו שקול ישקל ככמה בני אדם עכ"ד ולפ"ז לי הדל כונת הפסוק הכי הוי והיה אין והיה אלא לשון שמחה. והוא דמספר בני ישראל לפי הגלגלת זה עצמו אשך לא ימד ולא יספר לפי חשיבותם וזהו השמחה ומינה דכשאינם עושים

רש"מ יש להם מספר וכשעושים רצונו של מקום גדלה מעלתם ואין להם מספר פשוט שנמנים לפי חשיבותם ובהכי ניחא דנקט והיה לשון שמחה גבי אין עושים רש"מ ולפי דרכנו א"ש דיש שמחה דמספר ישראל כשעושים רש"מ זה המספר עצמו לא ימד ולא יספר לפי חשיבותם ויש לפרש זה גם בדברי הש"ס כאשר יראה הרואה ודוק.

ב. **והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם וגו'**. אפ' במשז"ל דבחזרת ישראל אל ה' יש ס"ד דאיכא משום לא יוכל בעלה הא'. ויש כמה תירוצים בזה ובספרי אמרו דאין כאן לא יוכל דכתיב הן ישלח איש ואמר הקב"ה אל אנכי ולא איש. ועוד תירצו המפרשים דאנחנו יש לנו דין בנים ולא יצוייר הבן שלא יהיה בן וז"ש והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם והוי כגירשה יאמר להם בני אל חי רמז השני תירוצים דיש להם דין בנים ולא שייך ועוד דאיש כתיב וז"ש בני אל חי בנים והן ישלח איש כתיב ולא אל ודוק.

ג. **כי זנתה אמם הובישה הורתם**. פירש רד"ק אמם כנסיה שלהם הורתם החכמים המורים להם וכו' ע"ש והיינו כמ"ש רז"ל אי רישא דעמא זכאה כוליה עמא זכאה וז"ש כי זנתה אמם המון ישראל מסיבה כי הובישה הורתם רישי עמא דלאו זכאי נינהו ומלבד חטאם הנה צור"ף הבושה וכדי בזיון.

ד. **והיה ביום ההוא נאם ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי והסירותי את שמות הבעלים וגו'**. פי' רד"ק שלא יאמרו בעלי מאחר שעי"ז יבואו לזכור ע"ז שהיו קורין בעל. ועל דרך זה פירש מה"ר שפ"ר פ' והיתה לדומן אשר לא יאמרו זאת איזבל כי הנה יש זבל ויש דומן והיא תהיה דומן. וכי תימא מאי איריא דומן תהיה זבל לכן אמר אשר לא יאמרו עוד זאת איזבל כי אם תהיה זבל יבואו לזכור מזבל לאיזבל ולכך תהיה דומן ובזה לא יבואו לזכור ולומר זאת איזבל כדכתיב ושם רשעים ירק"ב גימט' ביש והכא לעקור שם ע"ז אמר תקראי אישי ולא בעלי שלא יבא לזכור שם בעל אף בענין אחר. ובדרושים כתבנו בעניותנו טעם להא דלא מסקי בשמייהו ושם רשעים ירקב. כל קבל דנא זכר צדיק לברכה.

הפטרת נשא

א. **ויהי איש אחד וגו'**. ס"ת שדי רמז הרומז דזכה לתקן היסוד שבו שם שדי ולהוליד בן והנה אמרו רז"ל שהיה מנוח צדיק גמור מאחד ושלשים צדיקי הדור עמודי עולם וז"ש ושמו מנוח כמו הצדיקים אשר שמם קודם להם. ונראה הטעם כי השם בו רמוז אחיזת נשמתו בעולמות ובספירות והצדיקים שמהפכין החומר צורה ועושים הגוף נשמה נמצא שהעיקר הוא הנשמה והגוף טפל לכך כתיב ושמו קודם הרומז לנשמה ואח"כ קראו

בשמו שהגוף ניכר בשם זה והוא מורה על הנשמה ולרמז זה כתיב ושמו קודם. ומכאן תשובה למ"ש הרב מהר"י בס' אהבת יונתן דבזכות אשתו בא ההריון ומשו"ה בא המלאך אליה והדירה בנזיר מאחר שהולד היה בזכותה ומ"ש כי אין האשה מדרת את בנה בנזיר הוא כשהולד בזכותו עכ"ד ולא נהירא לי הדל דסתם אמרו האיש מדיר את בנו בנזיר והטעם כמ"ש בנזיר דף כ"ט דקפסיק ותני איש חייב לחנך את בנו ואין האשה חייבת לחנך את בנה ואפי' אם היא בזכותה הדין אחד הוא ועוד דמה שנראה המלאך אליה ומה שהדירה בפני האשה יש טעמים לדבר כמו שכתבתי אני בעניי בצוארי שלל ומשם באר"ה. והדבר קשה לומר שהיה בזכותה מסברת עצמו כיון שאמרו רז"ל שהיה מל"א צדיקים שעולם עומד עליהם והאיש מצווה בפו"ר ולא האשה.

ב. **והוא יחל להושיע**. ר"ת יחל להושיע גי' מ' שהושיע ישראל מ' שנה ך' בחייו וך' אחר מותו שנשאד פחדו עליהם כמ"ש רז"ל. וראשי תיבות והוא יחל להושיע את ישראל עם הכולל גי' נח כי מנוח היה גלגול נח לפי מ"ש בס' אהבת יהונתן ע"ש ובזכותו יחל להושיע את ישראל.

ג. **אם תעצרני לא אוכל בלחמך**. יש לדקדק דהול"ל בבשרך והפשוט כי הסעודה קרויה לחם אמנם אפשר במשז"ל מנוח ע"ה היה ואז"ל ע"ה אסור לאכול בשר וכיון שכן לא מיבעיא דלא אוכל בבשרך דאתה אסור לאכול אלא אפי' לחמך לחם לאכול שאתה מותר בו לא אוכל בלחמך. ומשום דרך ארץ שלא לצאת מביתו בלי רצונו אמר אם תעצרני לא אוכל כלומר אם תעצרני אני אקיים דברך להתעכב כי אינו ראוי ללכת שלא ברצונך אמנם לשוא יהיה העיכוב כי לא אוכל בלחמך שיש לי טעם גדול בזה.

ד. **למה זה תשאל לשמי והוא פלאי**. אמרו רז"ל שבפרק זה נקרא כן על שם הפלאה שהדיר בנזיר לשמשון ואפשר שכיוין לומר לו שיהיה זריז בנזירות זה שהרי על שם נזירות זה נקרא שמו פלאי.

הפטרת בהעלותך

א. **רני ושמחי בת ציון**. דורשי רשומות אמרו ר"ת רובץ דכשישראל רובץ בין המשפתים יש רנה ושמחה לבת ציון עכ"ד. ונראה דהנה כתיב לפתח חטאת רובץ על היצה"ר רובץ גי' רצח שהוא מבקש להרוג לאדם כדכתיב צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו. ואם האדם רובץ בין המשפתים לעסוק בתורה אז ניצול מהיצה"ר ובמקום רצח נעשה רחץ שיעשה היצה"ר טוב ובזכות התור' תהיה הגאולה ואז רובץ ר"ת רני ושמחי בת ציון. ואפשר לפרש כי הנה האדם בתחי' למודו טורח ונקראת התורה תושיה שמתשת כחו.

ואח"כ כשנעשה גברא רבא אז חכמת אדם תאיר פניו וכמשז"ל ע"פ לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה כלו' בתחילת הלמוד שאני למד כמי שמקבל עצה או תושיה ואח"כ כשאני חכם וזהו אני בינה אז לי גבורה. והנה בתחילת למודו שייך רנה ואח"כ שמחה. ועתה יאמר כי לעת"ל יהיה הרנה והשמחה בבת אחת שלא יהיה טורח ותכף ישמח ויהיה גברא רבא וז"ש רני ושמחי בת ציון בבת א' רינה ושמחה כי הנני בא ושכנתי בתוכך ולכן יהיה בנקל ולא יצטרך לטורח.

ב. **כה אמר ה' צבאות אם בדרכי תלך ואם משמרתי תשמור וגם אתה תדין את ביתי וגם תשמור את חצרי**. אפשר לרמוז במאי דקי"ל אין שבות במקדש ודעת מרן בכ"מ פ"ח דבית הבחירה דהיכא דאפשר לתקן לא דחינן שבות אפי' במקדש וז"ש אם בדרכי תלך דהיינו דיני התורה ואם את משמרתי תשמור דהיינו סייגים וגדרים וכמ"ש עשו משמרת למשמרתי דהם השבותים. וגם אתה תדין את ביתי עפ"י הדין דאין שבות במקדש ושם אין משמרת רק דין תורה וז"ש תדין את ביתי. אבל היכא דאפשר וגם תשמור חצרי דאפי' בבית המקדש היכא דאפשר לתקן לא דחינן א"נ במ"ש בעירובין דף ק"ג דאמר רב יוסף שבות דמקדש במדינה לא התירו ולפ"ז אפשר לרמוז דז"ש תדין את ביתי עפ"י הדין דאין שבות במקדש וגם תשמור את חצרי לומר דבמדינה לא התירו וכינה המדינה בלשון חצרי ועיין בס' ארעא דרבנן מ"ק אות ד' ור"ת אם בדרכי תלך ואם אבות. את משמרתי תשמור אמת. דזכות אבות והתורה מסייעין למי שמתעורר לעבוד ה' וזה רמז פ' ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וכו' זאת ר"ת זכות אבות תורה כי הם עמודי התוך אשר בית ישראל נכון עליהם.

הפטרת שלח

א. **וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר וגו'**. חקרו המפרשים למען דעת כי אחרי אשר עין בעין ראה מה דאירי למרגלים ואת אשר נגזר על המרגלים מה ראה עתה יהושע לשלוח מרגלים והגם כי אלו הם גדולי ישראל מ"מ מה צורך היה בהם והם ז"ל תירצו כי בעון השטים הוצרך לעשות הדבר קצת דרך טבע וז"ש וישלח וכו' מן השיטים מסיבת מה שאירע בשיטים דין גרמ"א לשלוח מרגלים עכ"ד ולפי דרכם יש לרמוז כי מן השיטים שנים אנשים ר"ת אשמה כי אשמת השיטים גרם אמנם אפשר לישב כי לא היה צורך למרגלים אך הם הוצרכו להציל לרחב כי היא נשמה עליונה נשמת תמר כמ"ש הרב האר"י ז"ל וצריך שישאנה יהושע וממנה נביאים יוצאים כמו שאמרו רז"ל ולזה שלח המרגלים גדולי ישראל להצילה וכלב שנתעבר בו

ניצוץ יהודה מאז ילך להציל תמר ופנחס שקינא בשטים הוא עצמו ילך להציל רחב הזונה ויכירו כל ישראל שנשמתה גדולה ועפ"י ה' הצילוה ותנשא ליהושע ולא יהיה לזות שפתים וז"ש יהושע בן נון מן השיטים ש"נים א"נשים ר"ת אשה כלומר לצורך אשה. שנים אנשים גדולי ישראל בשם מרגלים ולהם גלה סודו עתה בסוד. ואח"כ לאמר שיאמרו שכך היה סיבת הליכתם. וזהו חרש בסוד עתה. לאמר אח"כ גם חרש הוא רחב בהחליף שין באת בש שהוא בית והוא רחב. וכו' וילכו ויבואו בית אשה כלומר הליכתם וביאתם על האשה וזה תכליתם לגייר לרחב ותעלה במעלות שישאנה יהושע וזה פריה כמה נביאים.

ב. **כן באו אלי האנשים ולא ידעתי וגו'**. הראשונים פירשו בדבר המלך האנשים הבאים אליך אשר באו לביתך שהכונה שהם בטענה לעשות עבירה עמך וזהו הבאים אליך לשון ביאה אבל כונתם לרגל וזהו אשר באו לביתך כלומר לרגל הארץ ע"כ שמעתי משם הראשונים. ואפשר שזה השיבה כן באו אלי כלומר דוקא עסקם לעבירה וקמה בהם רוח לא כמו יושבי הארץ אשר לא קמה בהם רוח כמשז"ל אבל תכף הלכו ואינו כמו שאמרת שבאו לרגל אבל לדבריכם זאת עשו רדפו מהר וכו'.

ג. **ידעתי כי נתן ה' לכם את**. ס"ת מתנה שהם ב' מתנות א' כי נתן את גוף הארץ ויוד מתנה אחרת כי זה מ' שנה עקרו כל האילנות וסתרו הבנינים כמשז"ל ועתה ידם אסורות ותמצאו הכל בנוי ומשוכלל והוא מתנה שנית והטעם כי נפלה אימתכם וכו' ור"ת נתן ה' לכם את. גימט' שם הויה אדני כמספר אמן.

ד. **כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם וגו' ואשר עשיתם לשני מלכי האמורי וגו'**. אפשר במ"ש בירושלמי בע"ז אסכנדרוס צייר ביד ע"ז שלו כדור לומר דח"ו ע"ז שולט בעולם דהוא כדור ופריך דיתן קערת מים בידו להורות דשליט בים ומשני דכל עע"ז מודים דאין שליטה לע"ז בים וז"ש כי שמענו אשר הוביש את מי ים סוף ואשר עשיתם לשני מלכי האמורי וישמע וימס לבבנו כי ה' מושל בים ויבשה ואין עוד וזה אפ' בשע' ושמע יתרו דשמע קי"ס ועמלק וא"כ שולט בים וביבשה וע"כ בא להתגייר.

הפטרת קרח

א. **לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה**. אפשר לתת טעם לזה כי הנה שאול מחל להמבזים ואמר היום לא יומת איש בישראל. ובזה עשה שלא כהוגן דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול. לזה לתקן קצת אמר שמואל לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה כאלו מעתה מתחלת המלוכה והימים הראשונים יפלו ומאותו יום אם איש

יבזהו יומת דאינו יכול למחול וזה טעם וימליכו שם את שאול בגלגל דלכאורה האי בגלגל יתר דכבר כתיב וילכו כל הים הגלגל והיה די לומר וימליכו שם את שאול לפני ה' ויזבחו שם זבחים ואמאי הוצרך לומר את שאול בגלגל. אמנם מאחר דנקרא גלגל על שם היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם גם עתה יעביר חרפת שאול שחרפוהו וגם מה שמחל ולכך חזר לומר בגלגל באומרו וימליכו שם את שאול בגלגל להעי' על זה.

ב. **את שור מי לקחתי וגו' ואעלים עיני בו**. פירשו כת הקודמין במ"ש כל דיין שלוקח שחד עיניו כהות וזהו דרך הלציי את מי עשקתי וכו' ואעלים עיני שהעלמתי על אור עיני אשר הם כהות בעון השחד. ספרו נא לי אם כה עשיתי.

ג. **כאשר בא יעקב ממצרים**. ס"ת אברם רמז שגלות מצרים אינו בעבור מכירת יוסף והיו רד"ו שנה עשרים בעבור כל שבט כי היו עשרה שבטים ועשרה בשביל יוסף עצמו וא"כ נמצא שיצאו בזמנם כמו שיש דעת זה ברבותנו ז"ל במדרש ובזהר חדש באורך. אמנם לדעת שאר רבותנו ז"ל אפשר לומר דהגיד להם שמואל שהגלות היה בשביל אברם שאמר במה אדע ורמז אברם כי באותו פרק שמו אברם וא"כ הגלות ת' שנה והוא ברחמיו הוציאם ברדו ומספר והולך רחמי שמים. גם רמז באומרו כאשר בא יעקב מצרים דאמרו רז"ל ראוי היה יעקב אע"ה לירד למצרים בשלשלאות ברזל ולמען רחמיו בא בכבוד גדול וז"ש כאשר בא יעקב מצרים בכבוד גדול והכל בחסד עליון.

ד. **הלא קציר חטים וגו' ויתן קולות ומטר ודעו וראו וגו'**. אפשר לתת טעם לזה במ"ש הרב המאירי ז"ל בפסקי הוריו כ"י בטעם משז"ל שאול בא' ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו כי הנה ה' גזר שהמלכות יהיה משבט יהודה ובעת ששאלו ישראל מלך לא היה מוכן ראוי למלך מיהודה ונתמנה שאול כמו פקיד דרך עראי ולכן בדבר קטן שמץ מנהו עבר וחזר המלכות לבעליו. אמנם דוד הראוי למלכות מיהודה ראוי להעביר לו שתים זהת"ד. וזה רצה לרמוז שמואל דשאלתם למנות מלך לא היה זמנו והרעו אשר עשו והגם שא"ל הראיתם האיש אשר בחר בו ה' אין ראיה מזה דיפה עשו. כי ה' רצה למלאת שאלתם אף שאינה כהוגן. והעד על זה שהמטר בקציר הוא סימני קללה ועם כל זה הוא שואל מטר ויתן ה' קולות ומטר אף שהוא סימן קללה ונשמע כי דבר שלא בזמנו אינו יפה ולקללה יחשב וכן שאלת מלך שלא בזמנו לא טוב עשו. עוד רמז שמהמטר יבא חסד לעולם ושלא בזמנו יהפך לקללה וכן הם שרצו מלך שלא בזמנו רעתם רבה כלומ' דהכריע חטא זה לעשות הרוב עונות וז"ש רעתכם רבה. והם נכנעו ואמרו כי יספנו על כל חטאתנו רעה והכריע הכף לכן התפלל בעדנו.

הפטרת חקת

א. **ויפתח הגלעדי היה גבור חיל והוא בן אשה זונה וגו'**. יש לדקדק דהול"ל ויפתח הגלעדי בן אשה זונה היה גבור חיל. ואפשר לומר וקצת מזה במפרשי' דגלעד ע"פ אצטגנינות ראה שזו האשה עתידה לילד בן גבור חיל וזה סיבת עסקו עמה לפלגש ונזהר שהולד יהיה שלו דוקא וז"ש ויפתח הגלעדי עיקרו היה גבור חיל ודין גרמ"א שהוא בן אשה זונה להיות כי גלעד ידע שממנה יצא בזמן נועד גבור חיל אך הוא השתדל שהולד יהיה שלו דוקא בלי ספק וז"ש ויולד גלעד את יפתח.

ב. **ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב**. אמרו בירושלמי דשביעית ארץ טוב שפטור מן המעשרות והוא קשה מכמה צדדין ואפשר כי הנה יפתח היה גבור חיל ועם כל זה השפיל עצמו ולא עשה שום מחלקת ולא בלבול ונדחה מפני השעה וברח מפני אחיו הגם שעשו שלא כהוגן לגרשו מנחלת אביו. וחשב מחשבות לילך לח"ל כדי שלא יצטרך לבא לירושלים בשום אופן לברוח שלא יתגרה עם אחיו ואם היה הולך לאיזה עיר מא"י היה מוכרח לעלות לרגל לו לאכול מעשר שני בירושלם וחשש שהמצא ימצא את אחיו או א' מזקני גלעד ויתגרה בהם בגבורותיו ולהכי פשט לו את הרגל ללכת לח"ל ארץ טוב שהיא חסרה אות ה' שאינה ארץ טובה הרומזת לא"י שהיא מקום השכינה אות ה' ונקראת ארץ טובה וגם היא בחינת מעשר ולכן הלך לח"ל ארץ טוב חסרה ה' שפטור מן המעשרות ולא יתחייב במעשר שני שיצטרך לעלות לירושלם לאוכלו וגם פטור מלעלות לרגל כמ"ש התוס' ריש פסחים. וכל זה הורה על מדותיו הטובות שהיה בו ענוה והכנעה וברוח מהמחלקת. ולפי התוספתא שאמו לא היתה זונה אלא בת יורשת משבט אחר שאחר דור ראשון מן הדין יורשת אביה אלא שהסכימו שתאבד ירושתה. ונמצא יפתח קרח מכאן ומכאן שקנוסוהו לאבד נחלת אמו. ואחיו גרשוהו מנחלת אביו שלא כדין. וידיו רב לו גבור חיל וברח שלא להתגרות ובזה גלה צדקתו.

ג. **לכן עתה שבנו אליך**. אפשר דכונתם כאשר ראינו דיש לך מדה טובה והיה צדק אזור מתניך והענוה אזור חלציך וברחת וסבלת. זאת היתה לנו לבא אליך כי כל הנדחה מפני השעה שעה עומדת לו. וכדאי הענוה והשפלות שהקב"ה יושיענו על ידך.

ד. **אם משיבין אתם אותי להלחם בבני עמון ונתן ה' אותם לפני וגו'**. פירוש שאתם משיבין אותי וכו'. ואני איני בוטח בגבורתי ולא בזכותכם כי עתה כאשר צר לכם באתם אך אני בוטח בה' ונתן ה' אותם ה' מדת רחמים ברחמיו יתן אותם לפני ומ"ע מאחר שבאת תשועה על ידי אהיה לכם לראש. וענו אותו ה' יהיה שומע בינותינו אם לא כדבדך דגם אנו עיקר בטחונינו ברחמיו יתברך אלא שאין אנו כדאים שיעשה לנו נס גמור שלא

כדרך טבע ולזה באנו אליך שאתה גבור ויש לך זכות. ובעבור שבאמצעותך יבא לנו הנס כן נעשה שתהיה לראש.

ה. **וישימו העם אותו עליהם לראש ולקצין וגו'**. אפ' ששמו אותו עליהם לראש תכף קודם שילך למלחמה כדי שיהא לו זכות רבים כי המלך חשוב כרבים ותפלת רבים מקובלת ולכן אחר זה וידבר יפתח את כל דבריו לפני ה' במצפה. והרב מהר"ש פרימו ז"ל פירש כי כה דיבר שהוא בשר ודם וריחם עליהם אעפ"י שעשו לו רעה וק"ו שהוא בעל הרחמים שירחם עליהם על דרך מ"ש במדרש ויקרא רבה סוף פ' בהר שאחד ריחם ונתן צדקה לגרושתו וא"ר תנחומא אם זה שיהא אכזרי וכו' ירדו גשמים ע"ש ועל אופן זה היו דברי יפתח לפוי ה' ובזה פירש שז"ש לכן עתה שבנו אליך דכאשר תרחם אעפ"י שהרענו לך ואתה ב"ו ק"ו שה' ירחם עלינו ויושיענו ודוק.

ו. **ויתן ה' אלהי ישראל וגו'**. כונתו דהיה פלא והפלא לכבוש סיחון וניכר ונתפרסם כי מה' היתה זאת. ולא עשה אלא בשביל ישראל. ויירש ישראל את כל ארץ האמורי יושב הארץ ההיא כונתו שקנאה סיחון במלחמה והיה יאוש ממואב ושינוי רשות וכמ"ש רז"ל עמון ומואב טיהרו בסיחון וזהו שאמר בתחילה לא לקח ישראל את ארץ מואב ואת ארץ בני עמון ועיין בצואר שלל.

הפטרת בלק

א. **והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל וגו'**. אפשר לפרש על הענוים על דרך מה שפירשו רז"ל לשאר עמו למי שמשים עצמו כשיריים והנה כתבו ז"ל שהעניו שומרו שם י"ה וכן בדין שהגאה פוגם בשם י"ה כמ"ש רבינו האר"י ז"ל לכן העניו שם י"ה שומרו וזה נתבאר אצלי ההדיוט מ"ש בתרגום המיוחס ליב"ע פ' שלח וכד חמא משה ענותנותיה קרא שמיה יהושע דכיון דהיה עניו א"כ שם י"ה שומרו ולזה קראו יהושע והתפלל י"ה יושיעך מעצת מרגלים דכך היא המדה דשם י"ה שומרו ובפרטות ישמרנו מעצת מרגלים. גם כתב הרב החסיד בראשית חכמה כי המתגאה מפריד ו' מן ה' ח"ו ע"ש וכפ"ז מיחד קבה"ו הרמוז באותיות ו"ה ושם י"ה שומרו. וזה רמז והיה שארית תיבת והיה שם רמז ו"ה שמיחד עם י"ה והוא צירוף והיה שארי' שהוא עניו נאחז בשב"ח בקרני"ו קרן אור והי"ה אותיותשם המיוחד ובעבור זה יתקיים בקרב עמים רבים כמשז"ל לעולם יהא אדם רך כקנה שאפי' כל הרוחות שבעולם אין מזיזין אותו ממקומו ויושפע עליו שפע תדיר כטל מאת ה' וכו' דמעלות הענוה רבו ועצמו מאד.

ב. **והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים וגו'**. פירשו המפרשי' במ"ש בזהר הקדוש דלעת"ל יחיה ה' לנבוכדנצר וסנחריב וכל צוררי ישראל ויבואו במלחמה וישראל יהרגו כלם וז"ש והיה שארית יעקב בגוים באמצע הגוים הידועים. שהצרו לישראל וכו' וינקמו מהם כאריה בבהמות יער וכו'.

ג. **עמי מה עשיתי לך ומה הלאתיך ענה בי כי העליתיך וגו'**. אפשר שבא להעיר לישראל כי אשר חשבו שכפה עליהם ההר ויש להם מודעא הוא הבל מלבד שהכל לטובתנו הרי העלנו ממצרים על מנת שנקבל תורתו ומצותיו וז"ש מה הלאתיך כי מה שאתה סבור שהלאתיך אינו כן אלא הוא לטובתך. ענה בי דבר אתה טענותיך. ואעיקרא לא מצית שלא לקבל התורה כי העלתיך ממצרים על מנת כן. ומבית עבדים פדיתיך והוא פלא שלא היה יוצא שום עבד משם בכשפיה' הרבים ולכן נקראת מצרים בית עבדים שהעבדים אשר שם זהו ביתם בחייהם ובמותם. ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים והיה לכם מן בזכות משה ענני כבוד בשביל אהרן ובאר בעבור מרים.

ד. **במה אקדם ה'**. פירשו רבני אשכנז דמי שהוא עניו ונחשב בעיניו לכלום וכל עניני העה"ז וטובותיו כאין נגדו. כשמקיים המצות לא שייך ביה טענת מי הקדימני. ונמצא כי כביכול הוא מקדים להקב"ה וז"ש במה בהיותי נחשב מה על דרך ונחנו מה. במדה זו אקדם ה'. כי איני מחשיב הגוף כאין וכל קניני העה"ז כקש נחשבו ועל כן בטלה טענ' מי הקדימני עכ"ד. ואפשר לרמז אכ"ף לאלהי מרום כלומר שאני שונה פרקי ק"א פעמים כמנין אכ"ף ולא רמז עיני רק אכף אכוף עצמי לאלהי מרום. ועל זה השיב הנביא בדבר ה' הגיד לך אדם שהוא השם המובחר. דע. מה טוב מה שאמרת שאתה חשוב מה כמו ונחנו מה. טוב. ודאי מדה טובה ועליונה היא. אך גם שאתה בעיניך כל עניני העה"ז כלא חשיבי עכ"פ צריך שתעש' משפט בין איש לרעהו הגם דלגבי דידך מהבל ימיט לגבי אחרים צריך משפט כמ"ש ומה ה' דורש ממך עשות משפט בפועל ותציל עשוק מיד עושקו. ואהבת חסד אפי' בלב הקב"ה מצרפה למעשה ויעירך והצנע לכת עם אלהיך כלומר בתורה שתלמוד שכל התורה שמותיו של הקב"ה ובעסקך בתורה אתה עם אלהיך וצריך בצנעא כמ"ש רבי פ' בתרא דמ"ק מה ירך בסתר אף תורה בסתר וז"ש והצנע לכת עם אלהיך.

הפטרת פנחס

א. **יד ה' היתה אל אליהו וישנס**. אפשר לרמוז וישנ"ס גי' במשיח בן דוד וישנס מתניו וירץ לפני ומשיח שהוא אח לשמים ואב לישראל עד בואכה יזרעאלה הם ישראל שהיו

זרועים בין האומות כמו שפי' ע"פ כי גדול יום יזרעאל וזהו עד בואכה יזרעאלה שיבואו יזרעאל שהם ישראל לארצם.

ב. **ויגד אחאב לאיזבל את כל אשר עשה אליהו ואת כל אשר הרג את כל הנביאים בחרב**. אפשר דהכונה את כל אשר עשה אליהו שהקריב בשעת איסור הבמות שלא כדת. ועוד בה דלפי דעתו המתנבא בשם ע"ז בחנק והוא הרגם שלא כדין בחרב ורצה להדמות למלך שהוא הורג בחרב ויש כאן שתים רעות מלבד מה שהקרי' בשעת איסור הבמות אחר שלפי התורה הי"ל להרגם בחנק. ועוד דהרג בחרב ומחשיב עצמו כמלך והוא מורד במלכות ומזה נכנס חששה לאיזבל שאינו נביא אמת וא"כ ימסר בידה.

ג. **ותשלח איזבל מלאך אל אליהו לאמר כה יעשון וגו'**. פירש הרב באר יצחק אשכנזי דלכבוד אליהו זכור לטוב בא מלאך ה' ונדמה כאחד מהמשרתים ושלחה על ידו איזבל לאמר כה יעשון וכו' עכ"ד ולפי דבריו ז"ל נתישבה חקירה גדולה דאיך אליהו זכור לטוב חש לדברי איזבל וברח ממנה האיש כמוהו יברח ומה היא ומה כחה ומי זה ואיזהו אשר ישלח ידו אליו ח"ו. וכבר אני בעניי עמדתי על זה בצוארי שלל ואח"כ נזכרתי אשר בזהר הקדוש ח"א דף ר"ט העירו בזה ופירשו על דרך שכתבתי אני עני בדרך הפשוט ע"ש. ועתה אני אומר דרך דרש כפי דברי הרב הנז' דאפשר דכיון דמלאך נעשה כדמות משרת המלכה ובא בשליחות ובודאי דכמו רגע בא אצל אליהו זכור לטוב ומזה ידע כי רצון ה' שילך משם וז"ש וירא ויקם וילך אל נפשו כלומר וירא שבא מלאך תכף להגיד לו שנדמה לאיזבל כדמות משרתה כאמור. וידע כי רצון ה' הוא ויקם וילך אל נפשו שהלך לקנות הרוח בחורב כמ"ש בס' שבלת של לקט לגורי האר"י ז"ל שסידר הרמ"ז ז"ל וכן חורב אותיות ברוח גם וירא גימט' רוח עם ג' אותיות ודוק ועיין במה שאמרו בזהר שם בח"א דף ר"ט בפירוש וירא ויקם וילך אל נפשו ובדברי שבלת של לקט הנז' פ' פינחס. ועיין מ"ש בחקירה זו בקונטרי' כסא דוד דף צ"ט ע"ג בס"ד ואחר זמן ראיתי בפרקי ר"א פ' כ"ט והביאו הילקוט ביהושע שאמר שם בקשה איזבל להרוג את אליהו זכור לטוב והיה מתפלל לפני הקב"ה א"ל הקב"ה טוב אתה מאבותיך עשו בקש את יעקב להורגו וכו' וברח וכו'. עמד אליהו וברח מא"י ונמלט שנאמ' ויקם ויאכל וישתה נגלה עליו הקב"ה וא"ל מה לך פה אליהו וכו' ע"ש וכפ"ז הקב"ה א"ל שיברח. ועפ"ז יומתק מ"ש אליהו זכור לטוב לא טוב אנכי מאבותי והוא כלפי מ"ש לו ה' שיברח שאינו טוב מאבותיו. לכן עתה אמר שיקח את נפשו כי לא טוב מאבותיו ומיהו מה שכתבנו בעניותינו כאן ובשאר דוכתי ניתן ליאמ' לפי מה שנראה מהזהר הקדוש דלא סבר כפרקי ר"א דע"ע דבר ה' ויעש בריחי"ם ודוק הטב.

הפטרת מטות ומסעי

א. **מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וגו'**. אפשר לומר במ"ש רבינו האר"י זצ"ל דגלגול ראשון נקרא אב והשני נקרא בן וכתיב פעמים שלש עם גבר. וז"ש מה מצאו אבותכם שהוא גלגול ראשון שלכם בי עול כי רחקו מעלי ועבירה גוררת עבירה אפי' מגלגול לגלגול כמ"ש רבינו האר"י זצ"ל ולכן וילכו אחרי ההבל בגלגול שני ויהבלו בגלגול שלישי ולא אמרו איה ה' המעלה אותנו מארץ מצרים כלומר שהעלה ובירר ניצוצי הקדושה אשר בארץ מצרים והוצרך כמה טורח בעבדות ושעבוד בחומר ובלבנים המוליך אותנו במדבר בארץ ערבה וכו' ובמדבר ששם תגבורת ותוקף הסט"א וע"י ששים רבוא ומשה ואהרן היה בירור חזק כמ"ש בזהר הקדוש. ואיך אחר כל הטורח לברר ניצוצי הקדושה עתה בהדבקם בסט"א נפלו כמה ניצוצי הקדושה מתורה ומצות. א"נ אפשר במשז"ל פ' ר' עקיבא ויתיצבו בתחתית ההר מכאן מודעא רבא לאורייתא וכתבו המפרשים דהמודעא היא הבל כי הוציאנו ממצרים ע"מ לקבל תורתו ולשמור מצותיו וקי"ל אם לשם עבד ישתעבד ועוד כתב הרשב"א דבנתינת הארץ נתבטלה המודעא כמ"ש ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חקיו. אמנם מקשים על הרשב"א דהתינח אם א"י אינה מוחזקת היתה מתנה ודינא דמלכותא דינא והטעם שיכול לגרשם מארצו וכמ"ש הרב פרשת דרכים. אבל הלכה רווחת דא"י מוחזקת ובנות צלפחד נטלו ג' חלקים ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק וכמו דאסיא פ' יש נוחלין וכמ"ש הרמב"ם בפירוש המשנה והרי"ף והרא"ש הביאו המשנה וא"כ אכתי יש מקום למודעא דהארץ שלנו ואינו יכול לגרשנו מהארץ. וכד הוינא טליא שמעתי מפי הרב המובהק כמהר"ם בולה ז"ל והבאתיו בראש דוד פ' תבא והוא במ"ש התוס' פ"ק דר"ה דאע"ג דא"י מוחזקת הגוי יש לו במה שזרע וא"כ גוף הארץ כמו שהיתה בימי אברהם אע"ה אינה מוחזקת. אמנם הגוים מימי אברהם אע"ה שנות דור ודור בכמה שני גלות מצרים הפליאו לבנות בצורים והיכלות לבנות ולנטוע נטיעים מגודלים ואמרו בספרי פ' עקב דמ' שנה שהיו במדבר הכנענים בנו ונטעו הרבה מאד. והגם שאמרו המפרשים משם רז"ל שבעת יציאת ישראל ממצרים עמדו וקצצו אילנות והרסו הבתים. נראה דכאשר ראו שלא באו תכף לא"י הקב"ה נתן בלבם לבנות ולנטוע ולהשביח א"י כמ"ש בספרי כמדובר. וא"כ כל הבנינים והנטיעות ואילנות הם של הגוים דיש לו במה שזרע וזהו מתנת ה' לישראל והלכה לה המודעא ואחר זמן ראיתי במדרש קהלה רבה ע"פ את הכל עשה יפה בעתו שאמרו שם שהיו האילנות מימי נח ישנות אמר הקב"ה מה אני מכניס את בני לחרבה אלא הריני מקיפן דרך המדבר מ' שנה כדי שיקוצו ישנות ויטעו חדשות וכו' ע"ש ועי"ל לפי פשוטו

דהגם דאברהם אע"ה זכה בארץ וא"י מוחזקת מ"מ לא פירש למי תנתן והרי מתו כל הדור היוצאים ממצרים בחטאם ואת בניהם הקים תחתם ואילו לא רצה הקב"ה עדיין היה נמשכ' נתינת הארץ לדור אחר או לאיזה משפחה מזרע האבות ובה תתקיים נתינת הארץ וכמ"ש למשה רבינו ע"ה ואעשה אותך לגוי גדול שאתה מזרעם והא סגי לקיים הבטחתו לאבות ונתינת הארץ. וא"כ נתינת הארץ שנתן לאבותנו בדור ההוא אלימא לאפקועי המודעא כי לא פורש שהדור ההוא יזכו כלם ושפיר קרינן ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חקיו. וז"ש מה מצאו אבותכם בי עול. ואי תימא כפיית ההר לקבל התורה שהיה באונס לז"א וילכו אחרי ההבל בטענת מודע' ויהבלו באמור שא"י מוחזקת ולא שייך דינא דמלכותא. ולא אמרו איה ה' המעלה אותנו מארץ מצרים מעלה דייקא לפני הזמן שלא ישבנו כי אם רד"ו שנה. וא"כ נמצא שלא היינו כדאים עדיין לצאת ומכ"ש לילך לא"י והוא ברחמיו הוציאנו ונתן לנו הארץ והיא מתנה גמורה לנו. ועוד המוליך אותנו במרבר בארץ ערבה ושוחה וכו' מקום הסט"א וע"כ החטיאנו וישבנו במדבר ושם היתה מיתת ששים רבוא וא"כ אין אנו יכולים לומר א"י מוחזקת דאף אי קנה אאע"ה אין הכרח שנהיה אנחנו הזוכים. ועוד ואביא אתכ"ם דייקא דהול"ל ואביאכם אלא רצה לומר שאתכם אינו מוכרח. ועוד אל ארץ הכרמל לאכול פריה וטובה וזהו של הגוים דיש לו במה שזרע וא"כ הוא מתנה ודאי ואין כאן מודעא ועמ"ש בס' אהבת יהונתן ד"ה ואביא אתכם דיש להשיב ע"כ דבריו ועיין סוגית ע"ז דף נ"ג ומ"ש דגוי בגוי קונה בחזקה נראה שאין הדבר כן כמ"ש במ"א ואכמ"ל.

ב. **העבד ישראל אם יליד בית הוא מדוע היה לבז וגו' הלא זאת תעשה לך עזבך את ה' אלהיך וגו'**. צריך להבין דאחר שאמר שתים רעות עשה עמי וכו' מה זו שאלה מדוע היה לבז. ונקדים מ"ש בשבת דף קי"ט אמר רב יהודה אמר רב לא חרבה ירושלם אלא על שביזו בה ת"ח וכו' וכתבנו בעניונתו בקונט' צוארי שלל על הפטרה זו דהטעם דכבוד הת"ח הוא כבוד התורה ממש דאם יש לת"ח כבוד בחורים הרואים כבוד ת"ח נותנים לב ללמוד בתורה. ואם הם בזוים בורחים מלהיות ת"ח. ועוד דאם הת"ח יהיה להם כבוד כשרואים בעמי הארץ שחוטאים מוכיחים אותם ודבריהם מקובלים ומתקיימת התורה. ואם הת"ח מזולזלים אינם מוכיחים וכו' ע"ש. ויש חקירה גדולה איך באו ישראל לידי עבירות גדולות בהיות נשמתם טהורה וחוטר מגזע האתנים ואיך לא מיחו בידם הת"ח וז"ש מדוע היה לבז איך באו לזה. ונתן טעם הלא זאת תעשה לך עזבך את ה' שלא דרשת את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח וז"ש עזבך את ה' ועל ידי זה שלא קיימו את ה' אלהיך

תירא לרבות ת"ח ואדרבא בזו אותם באו לכל הרעות והיו לבז על שביזו ת"ח ועזבו את ה' בעת מוליכך בדרך דמה שציוה לכבד ת"ח הוא דרך לקיום התורה והמצות ודוק הטב.

הפטרת דברים

א. **שמעו שמים והאזיני ארץ בנים גדלתי וגו'**. אפשר לומר במ"ש פ"ק דע"ז שמים וארץ נוגעים בעדותן והקשו התוס' דהרי הם קיימים ותירצו דהם קיימים על הקבלה והקשה הרב פרח מטה אהרן דא"כ תו אינם נוגעים בעדותן ואני הדל תירצתי לקושיתו כמ"ש במ"א. ומ"מ דרך דרש אפשר לומר לצד זה דעפ"י דברי התוס' קיימין על הקבלה. ויש מקום לומר דאינן נוגעין בעדותן וז"ש שמעו שמים והאזיני ארץ להעתיד כי ה' דיבר האזינו השמים ותשמע הארץ כמ"ש רז"ל והיינו שהשכינה בתוך גרונו של משה רבינו ע"ה כמ"ש המפרשים וכי תימא שמים וארץ נוגעים בעדותן לז"א בנים גדלתי ורוממתי במעמד הר סיני ובהשראת שכינה כמ"ש רז"ל ובזה שמים וארץ הם קיימין על הקבלה וכשרים להעיד. והם ישראל פשעו בי ואמר הם לאפוקי היצה"ר שאינו חשוב אונס היצה"ר לפי שרי"ל לעסוק בתורה ומבטלין יצה"ר כמ"ש פ"ב דבתרא שכן השיבו חברוהי דאיוב ולז"א והם פשעו בי. ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע שהר סיני שאומרים שכפותי עליהם וטוענים שהם אנוסים. אח"כ נעשה כמין חופה כמ"ש בתרגום המיוחס ליונתן ע"פ ויתיצבו בתחתית ההר וכן אמרו בפסיקתא רבתי שבה"ס נעשה כמו חופה והם אמרו שיש להם מודעא עמי שהם הת"ח כמ"ש פ"ב דמציעא ע"פ הגד לעמי פשעם. התבונן שהם טוענים המודעא על תורה שבע"פ כמ"ש בתנחומא וזהו לא התבונן בתורה שבע"פ. ולכן לא היו מברכין בתורה תחילה כמ"ש בפ"ד דנדרים ולזה לא זכו להבין התורה ולא ביטלה היצה"ר. אי לזאת אף במה שהיו חוטאין אח"כ בשוגג נעשה להם כעון דקי"ל תחילתו בפשיע' וסופו באונס חייב וז"ש הוי גוי חוטא עם כבד עון דבמה פשעו בתחילה הוי עליהם דגם גוי חוטא בשוגג ובאונס קורא אני עליהם עם כבד עון דבא להם מכח הפשיעה וחייבין. זרע מרעים מאותם שקבלו התורה ואח"כ טענו שהיו אנוסים שכפה עליהם ההר. ועבירה גוררת עבירה שהם בנים משחיתים. עזבו את ה' שלא ברכו בתורה ומה שלמדו היה כסיפור בעלמא. וזהו עובד את ה' דכל התורה שמותיו של הקב"ה וגם אמרו בזהר הקדוש שהתורה היא הקב"ה ובמקום שהתורה מבטלת יצה"ר הי"ל לתקלה שנתגבר היצה"ר ועי"ז נאצו את קדוש ישראל בע"ז ג"ע ש"ד. נזורו אחור דאשר ביררו ביצ"מ וקבלת התורה ניצוצי הקדושה נטמעו על ידיהם. ואשר עשו ברט"ו שנים שישבו במצרים בשעבוד לברר גימט' אחור

רט"ו לדעת פרקי ר' אליעזר והוא חצי ת"ל עתה נזורו אחור. ובמקום נזר כתר תורה נזורו. והגבירו הדינין שהם גבורה כמנין אחור עם הכולל. ועי"ז פגמו בכל אברי נשמתם ובשיעור קומה שלהם מרמ"ח אברים ושס"ה גידים קרועי"ם והולכים לתום"ם וז"ל מכף רגל ועד ראש אין בו מתום. ומ"ש על מה תכו אפשר רמז שהגבירו הדינין כמ"ש נזורו אחור כדאמרן ומדת הדין נעשית גם מדת הרחמים לדין וזהו על ששם מ"ה שם הויה במילוי אלפין רחמים נהפכה למדה"ד תוכו. עוד גימט' יסוד שבמקום לברר תוסיפו סרה להסיר ניצוצי הקדושה שנתבררו להפילם לסט"א ע"י שפגמתם ביסוד גימט' עוד. ועוד יש לרמוז שחזקיהו המלך היה ראוי להיות משיח ובעונות ישראל לא אמר שירה חזקיהו ונמשך החרבן והגלות. וזהו על מה גי' הק"ם מע"ב שמות להקים קרן ישראל ולבא משיח ולא זכו ונעשה חרבן הבית. עור תוסיפו סרה בחרבן בית שני כל ראש לחולי בחרבן בית ראשון וכל לבב דוי בחרבן בית שני. לא זורו בחרבן בית ראשון ולא חבשו בחרבן בית שני. ולא רככה בשמן בגלות הארוך הזה. ואמרו רז"ל גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם דבזכות לימוד המשניות יבא המשיח וכתב מורנו הרב חזון נחום בהקדמה דשמן היא המשנה וז"ש ולא רככה בגלות זה האחרון בשמן שהיא המשנה שאלו עסקו כהוגן במשנה היינו נגאלים כמש"ה גם כי יתנו לשון שנון עתה אקבצם כמשז"ל.

ב. **רחצו הזכו הסירו רוע וגו', אפשר במ"ש בזהר הקדוש על פסוק גם ה' העביר חטאתך לא תמות**. דכשאמר חטאתי הוסר המקטרג מלפניו יתברך שהיה מקטרג תמיד והוא הקטיגור שנברא מהעון. ואח"כ הפליא לעשות דהע"ה עד שהמית למקטרג. וז"ש רחצו רחיצת הלב הזכו בחרטה וידוי ובזה הסירו רוע מעללכם מנגד עיני שהמקטרג הנברא בעון הוא מקטרג תמיד ובוידוי וטהרת הלב יעביר אותו הקב"ה שלא יקטרגו וז"ש הסירו רוע מעללכם מנגד עיני על דרך גם ה' העביר חטאתך וכו' ואחר זה חדלו הרע השתדלו לבטלו לגמרי. ובזה למדו היטב דמחמת העונות לא יוכל להבין התורה כי הם מסך מבדיל. לכן אחר שאמר רחצו וכו' אמר כשתקיימו כל זה למדו הטב שיפתח לכם שערי אורה להבין התורה ואז למדו היטב. ובפסוק לכו נא ונוכחה יש לרמוז ר"ת לנו וס"ת או"ה רמז לנו גי' אלהים דמגבירין הדין ואין חוששין דכביכול אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זכר עמלק ומי מעכב עונותיהם וזה רמ"ז ס"ת הו"א ודוק.

ג. **אם תאבו ושמעתם וגו'**. אפשר לפרש במ"ש הרשב"א דבמתנת הארץ נתבטלה המודעא דכתיב ויתן להם ארצות גוים וכו' בעבור ישמרו חקיו ובחטאם גלו וחזרה המודעא והדור קבלוה בימי אחשורוש והקשה הרב הגדול מהרח"א ז"ל במקראי קדש דלדברי הרשב"א אמאן נהרגו בחרבן בית ראשון יוציאם מהארץ ודיו ואני בעניי אמרתי

דהרשב"א קיצר והדבר פשוט דכשנכנסו בארץ וקבלו התורה ועונשיה לכל העובר עליה א"כ בעובר נתחייבו בכריתות ומיתות ב"ד לפי עונם ולא סגי ביציאתם מהארץ דכבר נתחייבו על מה שעבר אלא דהקב"ה ברוב רחמיו שפך חמתו וכו' והיה שארית לישראל. וז"ש אם תאבו ושמעתם א"כ הארץ שלכם וטוב הארץ תאכלו. ואם תמאנו ומריתם לא תסברו דדי לכם כשיגרש אתכם מהארץ כמו שעלתה על דעת הרב מהרח"א לדברי הרשב"א אלא חרב תאוכלו שכבר נתחייבתם בעוברכם התורה כמו שנאמר דהרשב"א קיצר. כי פי ה' דיבר דכתיב ולא תקיא הארץ אתכם כאשר קאה וכו' כלומר שיספיק לכם להתגרש מארץ ישראל לא כי אלא ונכרתו הנפשות וכו' וכמו שפירשו המפרשים ז"ל.

ד. **כספך היה לסיגים וגו'**. רז"ל דרשו אוהב כסף אוהב מצות וכו' וכפ"ז אפשר לפרש כספך המצו' שאתם עושים היה לסיגים לפי שאתם מכוונים ליוהרא ולפניה. סבאך יינה של תורה שאתם מחדשים ונראה בעיניכם שהתורה נקראת על שמכם כי גדלה חכמתכם וזהו סבאך. הוא מעורב במים הרעים שהחידושים אינם מיוסדים על אדני האמת.

ה. **ציון במשפט תפדה וגו'**. אפשר במ"ש בזהר הקדוש שכ"י הקב"ה יקים לשכינה וישראל יצאו מהגלות בעבור השכינה וז"ש ציון שהיא השכינה וכמ"ש רז"ל בילקוט שירמיה ראה השכינה ואמרה אני אמך ציון וכו' ומשפט אמרו בזהר הקדוש שהוא הקב"ה וז"ש ציון שהיא השכינה במשפט קב"ה תפדה שהוא יקים את סוכת דוד. ושביה הגליות שבח"ל שיבואו אל הארץ הוא בעבור השכינה כמ"ש בזהר הקדוש שנקראת צדקה כי השכינה תרחם עליהם ועמה יפקון וזהו בצדקה דמשמע נמי עם צדקה ודוק. ורבינו אפרים ז"ל כתב ושביה בצדקה דהשב צריך שיעשה צדקה וכמ"ש אגרא דתעניתא צדקתא ובדרושים הארכנו בעניותנו בזה בס"ד.

הפטרת ואתחנן

א. **נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם**. נחמו נחמו גי' יצחק ור"ת נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם גימט' יעקב עם הכו' ותיבת יאמר גימט' כאברהם עם הכולל. והיינו דאמרו בפסיקתא דהלכו אברהם יצחק ויעקב אבותנו ע"ה לנחם ירושלם ולא קבלה הנחומין. ועתה הנביא אומר בדבר ה' שיקבלו נחמה באברהם יצחק ויעקב דאלים זכותם ובזכותם נגאלים וראוי להם לקבל התנחומין מאבותם כי זכותם עמדה ועומדת תדיר.

ב. **דברו על לב ירושלם וגו' כי מלאה צבאה וגו'**. אפשר כי הנה כמה פעמים היה זמן גאולה ובעונותנו נדחית הגאולה ונתארך הגלות וכמו שאמרו דבשנת זא"ת היה זמן גאולה כמו שאמרו בזהר הקדוש בפירוש. והן בעון במקום גאולה היה קצף גדול ונהרג

עם רב בפולין והיו סיבה העונות שהכריעו לחובה ומנעו הטוב ממנו. והנה מלבד חומר העונות מצד עצמם עוד נלוה עמהם כי גרמו חרבן הבית ואריכות הגלות וביטול תורה ועבודה. ובבא הגאולה האמיתית עדיין מסופקים כי שמא בעונות תתבטל הגאולה לז"א נחמו נחמו נחמה בכפלים הן על הגלות בעצמו והן על אריכות הגלות ושנדחית הגאולה לשעבר דברו על לב ירושלם כי עת לחננה כי בא מועד והזמן האמיתי וזהו כי מלאה צבאה והוא בסוג בעתה. ולשעבר היה בסוג אחישנה. ולזה נדחה זמן הגאולה כי העונות שעשו מחדש בו בפרק הן הנה היו סיבה לדחות הגאולה. אבל עתה מלאה צבאה הוא בסוג בעתה. והיא גאולה אמיתית. ועוד בה כי נרצה עונה שהעון בעצמו היה רצון והיינו בשב מאהבה שזדונות נעשו כזכיות וזהו בעצם נרצה עונך ואיך יתכן שהעון יהיה לרצון ותסגי שיתכפר העון אבל שיהיה לרצון הוא נמנע. אך אם התשובה מאהבה דזדונות נעשות כזכיות נמצא דהעון נעשה רצון. וכי תימא אכתי פשו העונות שהיו הם סיבה לאריכות הגלות וביטול תורה ועבודה וכיוצא. לז"א כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה דהיינו על עצם ומהות החטא עצמו. ועל הנמשך שנתעכבה הגאולה והיו סיבה לחורבן הבית וכיוצא. ועתה חלף הלך כל העון וגיריה דיליה והוא גאולה ודאית.

ג. **כל הבשר חציר וגו'**. לא נאריך בדקדוקים ובכפל דברים. ואפשר לרמוז במ"ש הרב עיר וקדיש במגלה עמוקות אופן רנ"ב שר של כלבים חציר שמו וזה רמז לא יחרץ כלב לשונו והטעם כי בעלי לה"ר מגולגלים בכלב וישראל במצרים היו גדורים בלה"ר וכתב בס' נחלת יעקב ואבני שהם פ' בלק כי קליפת כלב תתבטל ב"ב ע"י אליהו ויהיה שלום זהת"ד בקיצור. וידוע כי חרבן בית ה' היה בשביל שנאת חנם וגם כתבו המקובלים דגלות זה על לה"ר. ואפשר זה רמז כל הבשר המן העם שהולכים אחר החומר והגוף והבשר. חציר. ישלוט בם קליפת חציר על לה"ר. וכל חסדו כציץ השדה כמ"ש בתקונים כל חסד דעבדי לגרמייהו עבדי. ובגאולת מצרים יבש חציר על ידי שהיו גדורים מלה"ר לא יחר"ץ כלב אותיות חציר ועל ידי זה נבל ציי"ץ גימט' קץ שיצאו ברד"ו שנה וחסר ק"ץ שנים מת'. והטעם כי דוחה ה' נשב"ה ר"ת נשב ן' שערי בינה. וגם במצרים זכו לה' של מצה כמ"ש בזהר הקדוש וזה רמז בשב"ה. ואחר שידע כל זה דא עקא בחרבן בית שני והגלות אכן חציר העם כי עדיין מדברים לה"ר ויש שנאת חנם. אמנם בהע"י ברחמיו נשוב וע"י אליהו הנביא זכור לטוב יבש חציי"ר קליפת כלב נבל ציץ אשר נמשך מזה בקליפה. ודבר אלהינו יקום לעולם שהבטיח לגואלנו. ואז על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון שתהיה כנקבה פרה ורבה הבשורות במהרה בימינו אכי"ר.

ד. **הנה א"א בחזק יבא וגו'**. פי' עטרת ראשי אבא מארי זלה"ה במשז"ל הקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה ואמרו בזהר הקדוש דהצדיק יש לו שכר על זה. וז"ש הנה א"א בחזק יבא במדת הדין וגוזר חיו גזרה וזרועו שהוא הצדיק מושלה לו כביכול שהוא מבטלה ולא תסבור שח"ו אין רצונו יתברך בזה ע"ד מ"ש רשב"י דלא אהא מקטרגה לקב"ה לז"א הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו השפע שנתרבה ומיתוק הדינים עכ"ד. ואנא לגבי אבא חלא בר חמרא אפשר לי הדיוט לרמוז בסגנון זה דידוע דהגזרות באות מכח הקטיגורים שיש למעלה בעונות ישראל ובשנאת חנם שזה מדבר רע על זה וזה על זה ומזכירין זה לזה המדות והעונות שיש להם ומזה נולד קטיגוריא למעלה שכל א' יש לו סניגורי' וקטיגורי' למעלה וכמו שהבאתי בסוף ספרי הקטן פתח עינים מס' בנין שלמה וע"י הצדיק הלומד תורה לשמה ואוהב שלום ורודף שלום גורם שלום במרום בפמליא של מעלה ועי"ז יש לו נחת רוח לה' יתברך ויתעלה ומתבטלים הגזרות הרעות ומתגברים הרחמים ע"ש באורך וז"ש ה' אלהים בחזק יבא בגזרות קשות ח"ו מסיבת הקטיגורי' של כל כת שמזכירי' עונות שכנגדו ומתעורר מדת הדין וזרועו שהוא הצדיק מושל"ה אותיות השלום כי הוא ריבה השלום וגורם שלום כאן ובפמליא של מעלה ועי"ז מתבטלים הגזרות. הנה שכרו אתו ופעולתו שהרבה שלום למעלה ולמטה לפניו. ואמר הנה ה' אלהים ורז"ל אמרו הנה לשון שמחה רמז שהקב"ה שמח כשיש גזרה והצדיק מבטלה ופתח בלשון הנה על דרך טרם מכה ציץ רפואה פרח. ועיין בכסא דוד דף ל' ע"ב מה שרמזתי עוד בס"ד.

הפטרת עקב

א. **ותאמר ציון עזבני ה' ואדני שכחני**. אפשר לומר דגדלה תמיהת ציון כי ה' שהוא מדת רחמים עזבני וגם ואדני שאפשר רחום בדין דכשם שאמרו רז"ל וה' הוא ובית דינו דויו נוספת מרבה בית דינו גם הכא דכתיב ואדני אפשר דהוי"ו מרבה מדת רחמים שהוא רחום בדין והכא מעניניה דקרא והכא מעניניה דקרא כדאמרינן בעלמא ובצוארי שלל דף קל"ב ריש ע"ג יש קיצור. באופן כי גדל הצער שאפי' ברחמים איכא עזובה ושכחה. ולפי שאמרה ציון על שם אדני שכחני שרומז לשכינה. לזה השיבה השכינה התשכח אשה וכו' ודוק.

ב. **הן על כפים חקתיך**. פירשו המפרשים לדרכם דר"ל השמים שהם על העננים. ואפשר במ"ש התוס' פ"ק דע"ז שהקשו דממה שיש שמים וארץ קיימים מוכח דישראל קיימו התורה דאי לאו היו חוזרים לתוהו ובוהו ותירצו דהם קיימים על קבלת התורה והכי דייק מ"ש אם ישראל מקבלי' את התורה מוטב וכו' ע"ש. והשתא כלפי מ"ש כנסת ישראל

שמא לא תשכח מעשה העגל והשיב גם אלה תשכחנה שמא תשכח מעשה סיני והשיב ואנכי לא אשכחך כמ"ש בברכות רף ל"ב א"ש מ"ש הן על כפים חקותיך כלומר אנכי קבלת התורה לא אשכח דהרי השמים קיימים על קבלת התורה כמ"ש התוס' וז"ש הן על כפים דהם השמים דקיימים בקבלת אנכי חקותיך דנתקיים העולם בעבור קבלת התורה. א"נ שמעתי מי שפיר' במ"ש רז"ל דהפסיק חומה בעונותינו בינינו לשמים וע"י צדקת הצדיקים שוברים בחומה זו ועושי' חלונות. והבינוניים במ"ט עושים חרכים בחומה זו ובזה פירשו המפרשים פ' משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. וז"ש הן על כפים חקותיך אמנם חומותיך שעשיתם בעונות נגדי תמיד. אך מהרו בניך במעשים טובים מהרסיך ומחריבך בחומה זו ממך יצאו לעתיד שצריך להשתדל להרוס ולהחריב חומה זו ובא לציון גואל עכ"ד. ויש מי שפירש הן על כפים על מצות הצדקה הנעשית בכפים חקותיך דבגלו' הצדקה היא כמו קרבנות ומקרבת הגאולה ועל זה חקותיך כי גדלה מעשה הצדקה מאד מאד ומה גם בגלות החיל הזה היא העולה למעלה עכ"ד ויתישב הטב לפי מ"ש גורי האר"חי זצ"ל דעבירה אינה מכבה צדקה ועל זה אמר הן על כפים על אשר אתה עושה צדקה בכפים חקותיך בסוד וצדקתו עומדת לעד.

ג. **מהרו בניך וגו'**. אפשר במ"ש דהשב מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות והאהבה ניכרת מהזריזו' וכמ"ש הרבה של"ה אשר יעשה אותם האדם וחי בהם חי לשון זריז. וז"ש מהרו בניך שימהרו לשוב ולקיים מצות. ובזריזות הזה מבריחים הסט"א שבקרבם וגם הקטיגורים הנבראים מעונות אשר הם תדיר סביב לאדם להרע לו ובפרט ילדי שקר מקרי וכיוצא. ובשוב בתשובה מאהבה בזריזות מהרסיך ומחריביך בין הקטיגורים מעבירות בין ילדי פשע מקרי ואביזריה ממך יצאו. שאי סביב עיניך וראי כלם כל ניצוצות הקדושה וכל המלאכים הנעשים מהמצות נקבצו ני' הקרושה מהקליפות יצאו קבוצים. והסניגורים בין ממ"ע מהעבירות שנהפכו לזכיות כלם נקבצו באו לך. חי אוי נאם ה' כי הוא מקבץ נדחי ישראל כי כלם בין המ"ע שאתה מקיים בין העבירות שהיו לזכיות כעדי תלבשי חלוקא דרבנן. ותקשרים לניצוצי הקדושה ליחדם יחוד גמור ככלה העליונה שכינת עוזנו המלקטת ומבררת ניצוצי הקדושה.

ד. **ואמרת בלבבך מי ילד את אלה וגו'**. אפשר שהוא רומז ג"כ לשכר העוה"ב כי הן בעון מטרדת הגלות והיו העטופים צר"י אלפים יש ביטול תורה ומצות וגבי שכיר דינא הוא דאינו משלם אלא כפי מה שעשה ומקשו דלגבי ע"ע אמרינן חלה שלש ועבד שלש יוצא ותירץ הריטב"א דשאני ע"ע דעושה כל המלאכות משא"כ שכיר ולפ"ז גם הצדיקים שנאנסו בחולאים ומזי רעב וצרות הגלות אין הקב"ה מנכה משכר גם אמרו בשח"ט

דהקב"ה זורע המצות ועושין פירות ומדינא הפירות אליו יתברך אך בחסדו נותנם לעושי המצות. ואפשר שרמוז בפ' זה הני תרתי ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה כל רבוי השכר ואני שכולה ממ"ט וגלמודה מהתורה שלא יכלתי ללכת לבתי מדרשות גולה בגלות וסורה מעבודה בצרות. ואלה הפירות של המצות מי גדל. הן אני נשארתי לבדי בלא תורה ומע"ט אלה איפה הם כי מעט אשר היה לפני לש"ש שלא ע"מ לקבל פרס. ועיין דברי הזהר הקדוש והוא בכ"י הבאתיו בקונטריס שם הגדולים ח"א דף קכ"א בפ"ו דאבות ע"ש.

ה. **הן בעונותיכם נמכרתם וגו'**. פירוש משונה מכירה זו דהסט"א לוקחת שפע וניצוצי הקדושה ואת ישראל בגלות וז"ש הן בעונותיכם נמכרתם. ובפשעכם שולחה אמכם כ"י לברר ניצוצי הקדושה וגדלה צערי ולא יש נ"ר כי אם בשעה שנכנסי' לב"כ ואומרים אמן יהא שמיא רבא כמ"ש פ"ק דברכות וא"כ מדוע באתי ואין איש כמ"ש רז"ל שם.

ו. **ואנכי לא מריתי אחור לא נסוגותי**. אפשר הכפל במה שפירש רבינו האר"י ז"ל בפסוק את מי אשלח ומי ילך לנו דהכונה את מי אשלח אני לבדי לענין הטובה בתורת שליחות. ומי ילך לנו בלי שליחות לרעה וז"ש ילך לנו פי' לו ולבית דינו כמשרז"ל וה' לקח הוא ובית דינו. וישעיה אמר הנני שלחני לענין הטובה עכ"ד וז"ש ואנכי לא מריתי שרצונו ית' היה שאלך לענין הרעה. אחור לא נסוגותי לענין הטובה שנזדרזתי בשליחותי גוי נתתי למכים כשאני מתנבא לרעה וכו'.

ז. **כי נחם ה' ציון נחם כל חרבותיה וגו'**. אפשר במשז"ל עתידה ארץ ישראל שתאמר לפני הקב"ה הריני רואה מקומות שקלקלתי בהם ובושתי מהם שנאמר ראי דרכך בגיא אמר הקב"ה הריני מעבירם שנ' כל גיא ינשא וכו' וז"ש כי נחם ה' ציון נחם כל חרבותיה מקומות שהיו שם ע"ז שיעבירם ולא יהיה זכר להם וזו נחמה גדולה מאד. וישם מדברה כעדן והמפרשי' פירשו כשנחרב הבית היה הקב"ה מטייל עם א"א ע"ה כמו שמטייל בגן עדן לסימן שיבנה בה"מ ודוק כי קצרתי.

הפטרת ראה

א. **עניה סוערה לא נוחמה**. ר"ת גימטריא רדו רמז כי גזרת בין הבתרים ת' שנה וישבו רד"ו וגלות בבל ע' שנה וגלות זה הארוך והמר ולזה נוחם יסתר מעיניה. ואמר לה הקב"ה הנה אנכי מרביץ בפוך וגו' כלומר הגאולות ע"י בשר ודם והיו אחריהם שעבוד אבל עתה גאולה שאין עוד שעבוד ועל ידי ולכך היה אורך הגלות כדי לזכות לזה וז"ש הנה

אנכי בעצמי מרביץ בפוך וכו' דברים נפלאים על ידי ובעבור זה היה הגלות ארוך מאד. וגם לזכות למעלה גדולה וכל בניך לימודי ה' כמשז"ל שנלמוד תורה מפיו.

ב. **בצדקה תכונני**. אפשר במשז"ל אין ירושלם נפדית אלא בצדקה שנאמר שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי וז"ש בצדקה תכונני. ולא תפחדי שעבירה מכבה צדקה תדעי רחקי מעושק שאין עבירה מכבה מצוה ולא תיראי שסט"א יעשוק מה שעשית צדקה. וגם אז"ל אין אדם מעני מן הצדקה וז"ש וממחתה כי לא תקרב אליך.

ג. **הוי כל צמא לכו למים**. אפשר כמ"ש במנחות דף ז' אבימי אתעקרא ליה מסכתא ואתה קמיה דרב חסדא תלמידיה לאדכורי גמריה ולשלח ליה וליתיה גביה סבר הכי מסתייעא מילתא טפי. וז"ש הוי כל צמא אם שכחת איזה הלכה לא תשלח להביא ליודעה אצלך אלא אתה תלך אצלו וזהו לכו למים אתם לכו אצל היודעים שיש להם המים התורה. ולפי פשוטו אפשר במשז"ל דהתורה נמשלה למים שהם מצויים מאד ובזול וכן החפץ ללמוד הרי היא מצויה ובזול. וזו טיבותא יתירה ומתוכה יש עונש לביטולה שהיא כ"כ מצויה ובזול ואפ"ה מבטלה. וז"ש הוי יש צער והוי למה שאני אומר כל צמא לכו למים שהיא מצויה ובזול. ויש הוי שאינם הולכים. ודרך דרש אפשר להסמיך בפ' זה מ"ש חכמי המוסר ויש להם ראיות מרז"ל דהרי המצו' תרי"ג והם שיעור קומה ומה יצדק אנוש לקיימם ויש תיקון לזה ללמוד בדיני המצות ומי של ידע לקבל עליו כלום ולבסוף לשמור כשיגיעו לידו. וז"ש הוי כל צמא לקיים המצות כי אין בידו לקיים כמה וכמה מצות. לכו למי תלמדו דיני המצות. והעסק בתורת המצות נחשב כקיומם. ואשר אין לו מי שאינו ת"ח ללמוד בדינים. כסף יהיה לו תאוה לקיימם כי נכספה גם כלתה נפשו לקיימם וזו המחשבה בהכנה לקיימם כשיזדמנו. אלהים חשבה כאלו קיימם. או יאמר ששמעתי הקדמה משם המפרשים שהתורה נמשלה לאש ולמים ויש באש שני ענינים א' שאינו מקבל טומאה וא' שיש בו גאוה ועולה למעלה ובמים יש שני ענינים א' שהולך למקום נמוך ונלמד מזה הענוה וא' שהם עלולים לקבל טומאה למי שיש בו גאוה א"כ מורה דנמשלה התורה לאש שהת"ח יהיה לו גאוה. וא"כ לא נשאר לימוד שאינו מקבל טומאה ושכ"י שוכן אתם בתוך טומאתם וז"ש רז"ל שנגאה דוחק רגלי השכינה שכיון שיש לו גאוה א"כ מה שנמשלה למים אינו משום ענוה אלא שהם עלולי' לקבל טומאה ולא יש לנו לימוד דכ"י שוכן בתוך טומאתם ולכך הוא דוחק רגלי השכינה י"כ שמעתי. ויש להשיב דמהאש נלמוד הגאוה ואינו מקבל טומאה. אמנם יראה לי הדל לישב הקדמה זו במ"ש בתיקונין תקון ל"ב רף ע"ו ע"ב וז"ל ואוריתא אתיהבת לישראל ממיא ואשא דאינון תרין לשזבא לישראל מס"מ ונחש דאינון ממיא ואשא עכ"ל. ולפ"ז נראה דבאש יש גאוה

ובמים מקבלים טומאה ואלו הם בחיו הפ' ונחש. ונתנה התורה ממיא ואשא לבטל שתי בחינות האמורות מסט"א. כי בקדושה האש אינו מקבל טומאה והמים הולכים לנמך ולמדנו הענוה ונמצא דהגאה נדבק בסט"א ולכך דוחק רגלי השכינה דבאש ומים יש ב' בחינות א' מסט"א וא' מקדושה ושתיהן לא יכונו וזה הרמז הוי כל צמא ששלט בו הפ' שגימט' צמא. לכו למים כשם שהולכים המים לנמוך וזהו לכ"ו למים ומסתמא תשרה שכינה דאש אינו מקבל טומאה כי אלו הם הבחי' של קדושה דאש ומים ודוק כי קצרתי.

הפטרת שופטים

א. **אנכי אנכי הוא מנחמכם**. הנה בפסיקתא אמרו דרבו המנחמים ולא קבלה כ"י תנחומים וכתבו המפרשים דמאי לא קבלה תנחומים היינו דמי מפיס שלא יהיה חורבן ח"ו פעם אחרת וכבר היה שני פעמים ורבי סבר בתרי הויה חזקה ובכמה פרטים קי"ל כרבי וח"ו אינו רחוק שיהיה שעבוד וחרבן פעם אחרת. לכן בא הקב"ה לנחמה בלשון כפול אנכי אנכי מעין דוגמא לתרי חזקה והענין במ"ש רז"ל דגאולות שעבדו היו ע"י שליח ומשו"ה היה שעבוד אחריהם אבל הגאול' העתידה הוא ע"י הקב"ה בעצמו ואין אחריה שעבוד. ועוד אמרו דז"ל דבית המקדש ראשון ושני שהיו ע"י בשר ודם נחרבו אבל בית ג' יהיה כ"י מעשה ידי יוצ"ר והוא קיים לעד וזה רמז אנכי אנכי כלומר אנכי הגואל על ידי. אנכי הבונה בית המקדש. וא"כ זו נחמה אמיתית שהוא גאולה עולמית ובנין עדי עד.

ב. **כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון**. הראשונים פידשו דעין של יכרסמנה חזיר מיער היא קטנה ותלויה ועין של שמע קבועה וגדולה ובזכות עין של שמע תתבטל עי"ן של מיער הרומז לעשו וז"ש כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון עכ"ד. ואפשר בהקדים מ"ש בפסיקתא אחפש את ירושלם בנרות אל תהי קורא אחפש בס' אלא בש' שיצאו ישראל לחירות במה שהכם מעין כס"ש ויעצם את עיניהם כי העבד יוצא לחירות בשן ועין וכו' ע"ש וזה רמז כי עין בשביל העין שהכה בגלות יראו בשוב ה' ציון. ועד"ה אפשר כי עין בעין שהנביאים יראו במראה הנבואה אשגחותא דעינא עילאה בעינא תתאה בשוב ור"ת ה' ציון גימטריא קדוש ודוק.

ג. **פצחו רננו יחדיו חרבות ירושלם כי נחם ה' עמו**. פי' כי הוא ברחמיו יעשה להעביר כל המקומות שעבדו ע"ז כי כל הר וגבעה ישפלו והרכסים לבקעה באופן שלא יהיה רושם ממקומות שעבדו ע"ז ועל זה אלו הן הגולי"ן גלת ורנן חרבות ירושלם כי נחם ה'

עמו כמ"ש רז"ל וכבר גאל ירושלם שהקים סוכת דוד כמ"ש בזהר הקדוש על פ' בונה ירושלם ה' נדחי ישראל יכנס.

ד. **כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון וגו'**. אפשר לרמוז במ"ש בזהר הקדוש על פ' גער חית קנה פ' פנחס דף רנ"ב ע"א דזמין קב"ה לתברא ההוא קנה יתבר רגל קו"ף וישתאר הנה ע"ש וז"ש כי אל בחפזון גימט' קנה ר"ל כבר נשבר קוף לא בהיות קנה תצאו כי כבר נעשה הנה כי הולך לפניכם ה' כמו נשיא ומאסיפכם כמו רועה כמו שפי' הראשונים ורעם ונשאם ודוק. והגאון מהר"ל מפראג פ' דגאולת מצרים היתה בחפזון וכן שאר הגאולות ולא היו נצחיות ולא היתה גאולה תמידית לכן היתה בחפזון כי כל דבר שאינו מתמיד הוא עובד במהירות אבל בגאולה עתידה כתיב כי לא בחפזון שהיא נצחית שרירה וקיימת זהו מה שרמז כי היא גאולה שלימה גאולת עולם על ידו יתברך חי וקיים לעד.

הפטרת תצא

היא בהפטרת נח ושם אתה מוצאה.

הפטרת תבא

א. **קומי אורי כי בא אורך וגו'**. כבר ידוע שהגאולה תהיה ביום טובה שיתגלו הרחמים ואורים גדולים למעלה והשפי"ע בצחצחות וכשיקים את סוכת דוד כה יאמר קומי אורי מאירת עינים כי בא אורך ע"י האורים גדולים שהם מאירים ומזהירים וכבוד ה' כבוד גימט' לב שבא האור מל"ב נתיבות חכמה וע"כ וכבוד ה' עליך זרח גי' גבורה עם הכולל שמשפיע חסדים למתק הגבורות וכי תימא יש כמה רשעים גמורים לז"א כי הנה החשך יכסה ארץ כמ"ש בזהר הקדוש פ' שמות שיהיו ט"ו ימי חשך ודוק כי קצרתי.

ב. **ועליך יזרח ה' וכבודו עליך**. יראה אפשר כי עתה עוד יוסיף להשפיע החכמה יותר בגלוי למתק הגבורות וז"ש ועליך יזרח כי היוד בסוד חכמה זרח גימט' גבורה ואז וכבודו עליך ירא' הגימט' גבורה הגבורות ממותקות גליות על דרך סוד טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת.

ג. **שאי סביב עיניך וגו'**. ר"ת נקבצו באו לך נבל והענין כי כל נשמות שבגוף יתוקנו טרם הגאולה ואפי' איזה ניצוץ קדושה מועטת לא ידח ממנו נדח כי אפי' בלעם מא"ה ניצוץ קדושה שבו נתגלגל בנבל ושם היתה תחילת תקונו בקדושה ומשם ואילך נשלמו כל ניצוצות שהיו כלולות בו ועד"ז יהיה בכל שרשי הנשמות כלם יתוקנו קודם הגאולה

וז"ש שאי סביב עיניך וראי כי כלם כל ני' הקדושה שהיו מפוזרות בין הקליפות נקבצו באו לך אל הקדושה אפי' ניצוצי בלעם שבא בנבל שלא חשב אנוש נקבצו באו לך. רבינו האר"י זצ"ל בשער הפסוקים. ודוק באמרי קדוש רשב"י בזהר בלק סוף דף קצ"ד מכאן ולהלאה קב"ה עבד מה דעבד בההוא חייבא ורזין סתימין וכו' ע"ש ועמ"ש האר"י ז"ל בפ' והוא היה לאבן וסוד ברזילי וכמהם ואפ' לרמוז כלם נקבצו באו ר"ת כנ"ב רמז כמהם נבל ברזילי ע"ד שכתב הרב ז"ל ודוק כי קצרתי.

ד. **וקראו לך עיר ה' ציון קדוש ישראל**. אפשר במה שאמרו בזהר הקדוש ע"פ גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלהינו הר קדשו אימתי איקרי גדול ואיקרי מהולל כד איהי בעיר אלהינו וזו מעלה גדולה לשכינה וז"ש יקראו לך עיד ה' והחידוש הוא בעבור ציון הוא קדוש ישראל דאיקרי גדול ומהולל כד איהו בעיר אלהינו. א"נ יש לרמוז מה ששאל ר' אבא לר' שמעון אימתי זיווגא דכ"י בקב"ה שלח לי וגם אמנה אחותי בת אב"י וז"ש וקראו לשון זיווג כמ"ש הרמ"ע במקומו לך הוא כל יסוד עיר המלכות ואימתי יהיה זה ציון קדו"ש ישראל שבא מצד קדש ואז נקרא קדוש קדש עם ת"ת וא"ש ההי"ב.

ה. **ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ**. ר"ת צדיקים לעולם ירשו ארץ גי' ענוה דהיא עיקר התורה והעבודה ובאמצעותה יהיה צדיק. ויושפע הארה משם הויה ב"ה הרמוז בר"ת ועמך כלם כ"ו גימט' השם המיוחד. ועוד יש לרמוז ס"ת צדיקים לעולם ירשו ארץ גי' קעו גימט' צפו שהוא הקליפה ראשונה של ע' אומות וכמו שהאריך ברמזים נוראים הרב קב הישר פ' ק"ב וחטא אדה"ר היה במדה ח' וכ"ב אותיו' וח' פעמים כ"ב קע"ו ע"ש באורך וזה רמז שהצדיקי' יתקנו חטא זה ותתבטל קליפה זו ובזה כתבתי במקום אחר שזה טעם דוד הע"ה שהיה בחי' אדם שאמר אלפא ביתא בכל אות ח' פסוקים ודוק.

הפטרת נצבים

א. **שוש אשיש בה' וגו'**. אפשר דהכונה יש לי שמחה על אשר אשיש בה' כי עיקר העבודה היא לעבוד בשמחה ולכן אני שמח על שמחתי ע"ד מה שפירשתי במ"ש רב ששת חדאי נפשאי חדאי נפשאי. א"נ אשיש תרי"א גי' תורה שאני שמח בתורה וגם על תרי"א מצות בה' רמז לאנכי ולא יהיה לך שהם תרי"ג ואני שמח מאד תגל נפשי באלהי בדבקותי בו ואני שמח שאני ירא ומכבד תלמיד"י חכמי"ם שגי' תרי"א ועל גמילו"ת חסדי"ם גימט' תרי"א ועל ירא"ת ה' שהוא גימט' תרי"א והיא גימט' אשיש על הכל שש אנכי.

ב. **וקורא לך שם חדש וגו' והיית עטרת תפארת וגו'**. יובן זה במה שפירש רבינו האר"י זצ"ל בסוד יהיה ה' אחד ושמו אחד ובסוד והכהנים הלויים ודוק.
ג. **וקראו להם עם הקדש גאולי ה'**. אפשר לרמוז דגאולה העתידה מן' שערי בינה וכתב הגאון החסיד במעשה רקח דגאולת מצרים היתה ממ"ט שערי בינה. ובזה אפשר רמז הפ' כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות קרי ביה נ' פלאות וזה רמז גאולי גימט' ן' ר"ל גאולי ה' ע"י ן' שערי בינה. וזה רמז ושנת גאול"י באה וע"י כן יהיה יחוד קבה"ו וזה רמז ושנ"ת גאולי בא' ה' פב"פ ודוק נמשך לזה אביע אומר כי ראיתי בסוף פ' לחם תרומה דלעת"ל הקב"ה ישבור ן' של נח"ש ומהנו"ן יעשה מ"י שהוא כמספר ן' ומי עם שח הנשאר בנחש יעשה משיח עכ"ד. ואפשר שבכח ן' שערי בינה המתגלים נשבר ן' של נחש ויתגלה המשיח והם מפלאות תמים דעים.
ד. **בכל צרתם לו צר וגו'**. לו כתיב באלף וקרי בויו. ושמעתי משם הרב מהר"ר יהודה הכהן ז"ל איש ירושלם במה שאמרו רז"ל רכביכול השכינה עמנו בגלות ואמרו רז"ל דגאולות ראשונות שלא היו על ירו יתברך היו אחריהם שעבוד אבל הגאולה העתידה תהיה על ידו יתברך כביכול והיא גאולת עולם שאין אחריה שעבוד. וז"ש בכל צרתם בכל הגליות לו כביכול צר שהשכינה בגלות ועי"ז לא צר דיש גאולה גאולה והיינו היכא דמלאך פניו חושיים שאין הגאולה על ידו יתברך. אבל באהבתו ובחמלתו הוא בעצמו גאלם אין אחריה שעבוד וינטלם וינשאם כל ימי עולם וברורשים כתבנו בעניותנו בפסוק זה בס"ד ע"ש באורך ולפי דברי מהדימ"ט דבגאולה העתידה יהיו נשואין כי עד עתה היו ארוסין אפשר לרמוז וינטלם וינשא"ם לשון נשואין כל ימי עולם ודוק.

הפטרת וילך

א. **שובה ישראל עד ה' אלהיך וגו'**. לפי פשוטו אפשר במ"ש הרמב"ם שיתחרט ויתודה ויעיד יוצר הכל עליו שלא יחזור לחטוא וז"ש שובה ישראל עד ה"א קרי ביה עד בצירי כמשז"ל פי' שובה וצריך לומר שיהיה עד הוא יתברך. ושמעתי דקרא איירי בת"ח ששגגות נעשו לו כזדונות וז"ש כי כשלת בשוגג הוא נחשב בעונך ומפני זה נקט שובה כי תשובה הוא ר"ת תענית שק ואפר בכיה הספד ובת"ח אמרינן ליכול כלבא שירותיה והגם דאם חטא טוב שיתענה כבר כתבו ז"ל דאם קשה עליו ביותר זאת התורה בסיגוף מעט מכפרת וז"ש שובה דיינו שק ואפר בכיה הספד בלא תענית ע"כ שמעתי. ולי הדל אפשר לישב הדרך הזה על מתכונתו באופן זה דכתבו המפרשים דארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש הוא דוקא בשב מיראה אבל שב מאהבה א"צ ד' חלוקי

כפרה דמתכפר לו הכל וזדונות נעשות כזכיות ובזה אם קשה לו התענית אפשר דבשאר סיגופים יספיק ואמרו בר"ה פ' נשא דף קכ"ה ע"ב ישראל רמז לת"ח ע"ש. וז"ש שובה לת"ח שהוא ישראל ומסתמא שב מאהבה ויספיק לו שוב"ה שק ואפר בכיה הספד. כי כשלת בעונך יש לך מכשול עם העון עצמו שמא היה חילול ה' בדבר. ולזה צריך סיגופים. קחו עמכם דברים דהיינו ענינים נוספים לפי התלהבות הכרת החטא וידיעת פגמו ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב אין טוב אלא תורה ודוק.

ב. **וקח טוב**. אמרו בילקוט וקח נפש. אפשר בהקדמת רבינו האר"י זצ"ל ויסודתה בזהר חדש שהמצות והעונשים הם לנפש. והן בעון בהעוותו מכניס הנפש בסט"א. וע"י התשובה משיבת נפש ומשיב נפש וניצוצי הקדושה וזהו וקח טוב וקח נפש שיפדה הנפש מקליפה וכן טוב באת בש הוא נפש וכבר כתבנו בעניותנו בדרושים שצריך להתפלל ברמז שלא יקטרגו ובפרט בזה שהוא רוצה לפדות נפשו מהקליפה. ועל כן אמר וקח טוב וכונתו נפש באתב"ש והקב"ה בחסדיו מבין כונתו ובקונטריס אהבת דוד דרוש ט' הארכתי יותר בס"ד.

ג. **ישובו יושבי בצלו**. אמרו רז"ל אלו הגרים יחיו דגן נעשו עיקר בישראל ואפשר בהקדים חקירת הרב נחלת בנימין דהקב"ה חילק ע' אומות לעשרים ונטל ישראל עפ"י הגורל וא"כ איך אפשר להתגייר מהאומות כי זה שבא להתגייר הוא תחת ממשלת השר של אומתו שנפלה בגורל בחלקו של השר ותירץ דהגרים הם ניצוצי קדושה שנטמעו באומה ההיא ועתה הם חוזרים למקום קדושה וזה אינו חלק השר כי זה ניצוץ קדוש מנשמות ישראל זהו תורף מה שראיתי במפרשים משם הרב נ"ב ז"ל. ואפשר שז"ש יושבי בצלו אלו הגרים וכי תימא איך אפשר להתגייר והלא השר של אומת הגר קנה את אומתו בגורל לז"א יחיו דגן נעשו עיקר בישראל כלומר אלו הם ניצוצות הקדושה מישראל והם עיקר וא"כ לא לקחו מהשר כלום ובדרושים פירשתי בעניותי בסגנון אחר בס"ד.

הפטרת האזינו

א. **מהולל אקרא ומאויבי אושע**. אפשר לפרש כלפי יהושפט דלא רצה לרדוף האויב ולא לצאת רק הוא נותן זמירות ויפול האויב וכן כתיב ובעת החלו ברינה וכו' וז"ש בשירתו מהולל אקרא ה' ובהלולי ושירי בזה מאויבי אושע. ואפשר דהיה מכוין בזמירותיו ליחד זו"ן וזה מהולל גימט' שם מ"ה ושם אדני עם הכולל גם מהולל הוא גימט' הויה אלהים עם הכולל ובכונה זו יתמתקו הדינים ומן אויבי אושע. וס"ת ומן אויבי אושע עני לרמוז

דהיה עושה עצמו עני בתפלתו. עוד אפשר אושע א' הוא פלא רחמים גמורים ובזה אנצל מיד עשו שאר אותיות אושע.

ב. **כי שמרתי דרכי ה' ולא רשעתי מאלהי כי כל משפטיו לנגדי וחוקותיו לא אסור ממנה**. אפשר לומד דשאול היה רודף ומותר להרגו כי כך היא המדה הבא להרגך השכם להורגו. אך בהעמיק העיון ללמוד כר' יהונתן בן שאול ולא יהיה אסון בסנהדרין דף ע"ד דאם היה יכול להצילו באחד מאבריו והרגו חייב מזה נראה שלא הי"ל לדהע"ה להרוג שאול דאפי' כשנפל בידו מוכרח להצילו בא' מאבריו כ"ש כשלא נפל בידו ר"ל שאינו לוחם בו ממש. ואכתי יש לומר דלגבי נרדף לא נאמר דחייב להצילו בא' מאבריו וכמו שנראה מדברי הרא"ם פ' וישלח וכפ"ז יש צד לומר כי יכול דהע"ה להרוג שאול. אמנם יש להכריע דכיון דשמואל הע"ה משחו לדהע"ה למלך ודאי לא ישיגהו שאול. ודוד הע"ה ימלוך דאף אם יחטא ח"ו ההבטחה מתקיימת כשיש בחילופה הכזבת הנביא. ולדעת הרמב"ן שתלוי בסימני הנביא אין לך סי' גדול מזה דמשחו בשמן המשחה ובודאי יתקיים ואין לו לשלוח יד בשאול. וז"ש כי שמרתי דרכי ה' ולא רשעתי להרוג שאול מסיבת אלהי שמשחני למלוך וזה הכריע כי כל משפטיו לנגדי דין הבא להרגך ודין ולא יהיה לך אסון ודין נרדף עצמו ודין הבטחה מתקיימת כשיש בחילופה הכזבת הנביא ואם עשה סימן. וחוקותיו לבקש זכות אף למי שלא כדין לא אסור ממנה. ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני דהייתי מצדד כמה צדדין לשמור עצמי שלא אחטא ולעמוד על האמת.

ג. **כי אתה נרי ה' וה' יגיה חשכי**. אפשר כי מדת רחמים ודאי תאיר לי אך מה שאני מבקש הוא וה' שהוא ובית דינו כמשז"ל ע"פ וה' לקח עם כל זה אינו מן הדין להאיר לי לכל הפחות יגיה חשכי. ועוד אפשר במאמר ידוע דהחכמ' והנבואה סברי דהחוטא ימות והתורה יביא קרבן זה ויעשה תשובה ויתכפר ותיבת אתה הוא מיעוט כמ"ש הריטב"א בתשובה הביאה מרן ב"י ח"מ סי' ר"ז מחודשין י"ז וכ"כ במחודשין כ"ז משם רבינו ירוחם בשם הרשב"א דר"ל אתה ולא יורשיך ע"ש וז"ש שהוא וב"ד ותורה שבע"פ שם אחוזה יגיה חשכי דיביא קרבן ויתכפר.

ד. **מגדול ישועות מלכו וכו'**. אפשר דכשיסתכל האדם בענין בת שבע יראה בהדרגה היא העולה בסדר המדרגה מעלה על גבי מעלה דהיינו בתחילה לא אסורה ונשארה אשת דוד הע"ה. ואח"כ נולד שלמה ואח"כ מלך שלמה ואח"כ נראה אליו ה' ונתן לו החכמה והמדע והעושר והכבוד ואח"כ בנה בית המקדש. ונמצא דמה שהיו אומרים על זה אויבי דוד אין ישועתה לו. מלבד שהי"ל ישועה אלא שהיה מגדיל והולך בהדרגה ישועה זו לאט לאט מעלה על גבי מעלה וז"ש מגדיל ישועות מלכו. כי ישועה פרה ורבה וחדא

מגו חדא הולכת וגדלה וזהו ישועות רבות ונעשה מגדול וכתיב מגדיל שהיה בהדרגה וקורין מגדול ישועות.

הפטרת שבת וראש חדש

א. **כה אמר ה' השמים כסאי וגו' איזה בית וגו'**. אפשר דרמז השני בתים שבנה שלמה וזרובבאל וע"י שהיו מעשה אדם נחרבו כמשז"ל וז"ש איזה בית אשר תבנו רמז לבנין שלמה הע"ה איזה מקום וכו' לבית שני. ואת כל אלה ידי עשתה רמז לבית ג' שהוא מעשה ידי יוצ"ר כב יכול. ובית ג' הוא כדי שיבואו דור המדבר דכתיב אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתי למנוחה זו אינם באים אבל באים למנוחה אחרת וכ"ת הא יש סברא דאמר קונם לבית זה ונפל אסור לו"א ויהיו כל אלה נאם ה' ואני היה בדעתי שיבואו לבית ג' וכמ"ש בס' הקטן ראש דוד פ' ואתחנן ואל זה אביט אל עני ד"ל עם עני דור המדבר וחרד על דברי שקבלו התורה וחרדו שלא יוכלו לשמוע כל הדברות מפי כמ"ש אם יוספים אנחנו לשמוע וכו' וראוים הם להביאם לעת"ל כי הם דור דעה.

ב. **שוחט השור וגו'**. יש מי שפירש במשז"ל עם הארץ אסור לאכול בשר שצריך כח גדול להעלות ניצוצי הקדושה מחי למדבר. ואם יש נפש חוטא שם במקום תקון יעשה לו קלקול וז"ש שוחט השור והוא ע"ה ופושע הו"ל כאלו מכה איש המתגלגל בתוכו ועושה לו נזק במקום תקון.

ג. **גם המה בחרו בדרכיהם וגו'**. אפשר במה שפירש הרב משכנות יעקב פ' הכרת פניהם ענתה בם לא כיחדו. דלפעמים דמות צורות בני אדם בשרטוטיהם מורים שיש להם מדות רעות ותכונות מגונות. אבל יתכן דעל פי שכלם שולטים על טבעיהם ומהפכים הדברים למוטב וז"ש הכרת פניהם ענתה בם המורה על תכונות רעות ולא תימא ששלטו ביצרם להטיב אלא כיחדו להכרת פניהם ומעשיהם והכרת פניה' שוו בשיעוריהן עכ"ד וז"ש גם המה בחרו בדרכיה' הנטבעי' בם בצורתם ובשקוציהם נפשם חפצה ברצון טוב לא כיחדו לצורתם.

ד. **המתקדשים והמטהרים אל הגנות וגו' אוכלי בשר החזיר וגו'**. שמעתי משם רבני קושט' יע"א במ"ש במדרש שוחר טוב מז' י"ח אליהו זכור לטוב שאל את רבי נהוראי מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים אמר לו לצורך נבראו שבשעה שהבריות חוטאים הוא מביט בהן ואומר מה אלו שאין בהם צורך אני מקיימם אלו שיש בהן צורך עאכ"ו ונמצא דהשקציי' והרמשים שאין הבריות אוכלים אותם יועילו לרחם על הבריות ולקיימם. ואם ח"ו אוכלים אותם א"כ סוברין שנבראו לצורך ואזדא ליה הק"ו

וכשהבריות חוטאים אין להם קיום. וז"ש אוכלי בשר החזיר השקץ והעכבר וא"כ לדידהו הם לצורך ואין לדרוש ק"ו הנאמר. לכן יחדיו בין הם בין השקצים יחדיו יסופו דאין ק"ו מעתה ובקונטריס פני דוד פ' שמיני הארכתי בעניותי בזה בס"ד לך נא ראה.

הפטרת מחר חדש

א. **הנה ה' ביני ובינך עד עולם**. פירשו המפרשים דהוסיפו יוד בדוד וה' ביהונתן כמו איש ואשה דשם יה ביניהם ועמ"ש בעניותי בס' הקטן ראש דוד פ' קדושים באורך על פסוק נפלאת אהבתך לי מאהבת נשים ע"ש.

ב. **ויאמר לנערו רוץ מצא נא את החצים וגו'**. להבין רמזי החיצים האלו פירש הרב מהר"י דברכת עשו על חרבך תחיה על כי ציד בפיו והאכיל לאביו מאכלים טובים לכן זכה בחד בעל שם וחרב פיפיות בידם. והשבטים לפי שרימו וציערו לאביהם בענין יוסף וא"ל חיה רעה אכלתהו לכך אין להם אומנות בחרב. אך בניה של רחל שלא רימו את אביהם הם יכולים לשלוט בחרב ולכן אין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל. וישמעאל היה משרת לאביו כמש"ה ויתן אל הנער לכך היה רובה קשת ושטנו של ישמעאל יהודה שגם הוא שימש לאביו כמש"ה ואת יהודה שלח לפניו. ולכך כשמת שאול שהיה מבניה של רחל ושולט בחרב אמר דהע"ה ללמד בני יהודה קשת שהוא אומנות יהודה. ודוד בא מיהודה לכך היה הסימן בחיצים ואמר אם החיצים ממך והנה קחנו ובואה כי שלום ואומנות קשת בידך. אבל אם החיצים ממך והלאה לא יהיה לך הגדולה יכשיר עכ"ד. ואפשר שזה גם כן היה קפידת שאול על אחימלך. ודואג הלשינו לאחימלך שנתן לו חרב גלית. ושאול ג"כ דקדק ואמר בתתך לו לחם וחרב. כי סבר שאול דהחרב לא שייך ליהודה כי אם קשת זולת אם דוד המלך אז יש בו כללות ישראל ובכלל יוסף ובנימין ששולטים בחרב. וא"כ אחימלך מורד במלכות שנתן לו חרב. וכשנפטר שאול שעדיין דוד הע"ה לא היה מלך אמר ללמד בני יהודה קשת. וזהו לפי דרכו אך יש להשיב ואכמ"ל. ג. עד דוד הגדיל. אפשר לרמוז עד הוא ת"ת דוד מ' הגדיל בסוד גדלות ויש בו יוד כמ"ש רשב"י סימנא לזיוגא וגם אמנה אחותי בת אבי היא. ותיבת הגדיל גימטריא ב"ן ששם בן הוא במלכות והגדול בסוד גדלות. ואם שגיתי ה' הטוב יכפר בעד ודוק הטב.

הפטרת שקלים

א. **בן שבע שנים יהואש במלכו**. טעם שהמתינו עד שבע שנים ולא יותר פירש הרב מהר"י האחת לשבע שנים מפנין את קדש הקדשים והיו משלשלין את האומנים בתיבות

ולכך היה עד ז' שנים ולא יכלו עוד הצפינו שלא ידעו האומנין ויגלו הסוד לעתליהו. ועוד שעל ידי היצה"ר מבחין בין טוב לרע בעניני העה"ז והגם שנכנס בו היצה"ר לפתח חטאת רובץ אינו שולט בו עד שבע שנים כימי עיבורו של נחש. ועוד כי הפעוטות מקחן מקח וכו' פירש הרמב"ן דהם בני שבע דאז יוכלו להכיר בין טוב לרע עכ"ד הרב מהר"י. ולי הדל אפשר דכיון דהמלכים הם מבחינת מלכות כמ"ש ריש תקון כ"ה דף מ' לאו איהו מלכא אלא מסטרא דמלכות ומ' היא בחינה שביעית בסוד השבת. ולכך הקב"ה חבב השביעיות על כן המתינו שיהא בן שבע שנים. ועוד דדוד המלך ע"ה אחוז בה' וזכות דוד הע"ה יגן עליו שלא יכרת זרעו ורמז בן שם ב"ן שבע מ' שנים שנה בסוד מ' ורמוז י"ס סוד מ"י ודוק והארך.

ב. **ויעש יהואש הישר בעיני ה' כל ימיו וגו'**. אמרו רז"ל דבסוף עשה עצמו אלוה והוא פלא. ואולי יתישב קצת במ"ש בס' יערות דבש ח"א דף נ"ט דהיה סברא נפסדת דכיון שה' המליכו למלך נתן את הארץ בידו ורצה הוא יתברך שיהיה אלוה בארץ ואפשר היה זה טעות יואש שאמרו לו כי ה' בחר בו ורצה שיהיה אלוה בארץ ובא האות שהיה בבית קה"ק כמה שנים וחי אבל לא היה בסוג פרעה וכיוצא בו שעשו עצמם אלוהות.

ג. **ויאמר יהואש אל הכהנים כל כסף הקדשים אשר יובא בית ה' כסף עובר וגו'**. ק' בשלמא כסף נפשות ערכו וכל כסף אשר יעלה על לב איש ניחא לפי שהכל לבדק הבית אבל כסף עובר שהוא מחצית השקל הוא לקנות תמידין ומוספין וא"כ למה ניתן לכהנים ועוד הקשה הרד"ק מהיכן הקריבו תמידין באותה שנה. והרב צמח דוד ז"ל תירץ יתיב במ"ש הרמב"ם פ"ד דשקלים שקלים שלא הספיקו להן לכל קרבנות הצבור מוציאין את הראוי להם מקדשי בדק הבית. אבל אין בדק הבית מוציא את הראוי לו מקדשי מזבח וא"כ לכן נתן לכהנים כל כסף שקלי הקרבנות שיהיה לבדק הבית ומשם יוציאו לקרבנות ואעפ"י שלא פירש שהכהנים יתנו כל הצריך לקרבנות השנה דבר זה אין צריך ביאור דודאי הם יתנו לקרבנות כיון דיכולים להוציא מקדשי הבית לקדשי מזבח. ואין לחוש שמא יותיר ונמצא דמוציאין מקדשי מזבח לקדשי בדק הבית דפשיטא ליה ליואש שלא היה כסף שקלי הקרבנות של אותו זמן מספיק.

הפטרת זכור

א. **אותי שלח ה' למשחך וגו'**. פירש הרב עיר וקדיש מהר"א גאלנטי ז"ל בפ' צדו צעדינו דף צ"ב כי שר עשו פגם בירך יעקב והשבטים שהשתחוו לעשו חזקו הפגם ונשאר דבר ה' יקר ושאול שהיה בא מבנימין שלא השתחוה לעשו היה בו כח לתקן הירך ונמשח על

ידי שמואל כי היה לוי מקורו בגבורה וימשיך על ידי השמן סוד החכמה לבסם ולהמתיק הדינין לירך באופן שתחזור ימנית וז"ש אותי שלח ה' למשחך אותי דוקא למשחך בשמן לתקן קצת ועתה לך והחרמת את עמלק שאתה מבנימין ועמלק בן בנו של עשו ולא יכול ליפול כי אם על ידך זהו תורף דברו בקצור נמרץ והוא ז"ל האריך בארש נכוחות והשפי"ע בצחצחות. ואפשר לרמוז כי כל זה נמשך מחטא אדה"ר שפגם בשני דלתי"ן משמות הקדש שדי אדני ונשאר שי אני אותיות שי משדי ואותיות אני מאדני וז"ש הנחש השיאנ"י כמ"ש הרב זרע ברך על ברכות דף ו' ע"ב וזה רמז אותי שלח דוד למשחך למלך ר"ת גימט' שיאנ"י כלומר דמפגם אדה"ר נמשך שהיה כח לפגום הירך הגם שיעקב אע"ה תקן אדה"ר ודוק.

ב. **אשר עשה עמלק לישראל וגו'**. פירש בס' תפארת הקדש דלכאורה עמלק בא על שרפו ידיהם מהתורה והדין עמו אמנם נתחייב על אשר עשה כלפי שמיא שחתך המילות וזרקן כלפי מעלה וז"ש פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל וכי תימא הדין עמו שחטאו ישראל לזה אמר אשר שם לו על דרך הבה נתחכמה לו למושיען של ישראל וה"נ אשר שם לו יתברך לחתוך המילות ולזרקן וכי תימא מדוע לא מחה שמו תכף לז"א בעלותו ממצרים ועדיין היה בו בישראל זוהמת מצרים ולא נטהרו ולכך לא נמחה שמו בו בפרק ועתה לך והכיתה בהא יתירה רמז לשכינה דכתבו ז"ל שר"ת אמחה אותו שעשו מלחמה עם עמלק. אהרן משה חור. ה' רומז לשכינה. ואח"כ אסתר מרדכי חרבונה. ה' רמז לשכינה. ולעתיד אליהו משיח ח' נסיכי אדם. ה' רמז לשכינה ולכן כתיב ה' כאן.

ג. **ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל**. אמרו ביומא דף כ"ב א"ר מני על עסקי נחל בשעה שא"ל הקב"ה לשאול לך והכית את עמלק אמר ומה אם בשביל נפש א' אמרה תורה הביאו עגלה ערופה בנחל כל הנשמות הללו על אחת כמה וכמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה אם גדולים חטאו קטנים מה חטאו מיד יצאה ב"ק ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה. והדברים תמוהים מה ק"ו זה נגד דבר ה' בפרטות. ועוד מה ענין עגלה ערופה על ישראל לזרע עמלק הרשעים. והמפרשים כתבו משם הרב כלי יקר דכשבא שאול נתגיירו כל העמלקים ואז דן שאול ק"ו זה וסבר כי מ"ש ה' היינו אם לא נתגיירו וכו' ע"ש. ועדיין ק' דנראה דשמע הבת קול דהכי אמרינן יצאת ב"ק ואמרה לו. ואפשר דסבר שאול כר' יהושע דאין משגיחין בבת קול וכן כתבתי אני בעניי בקנט' כסא דוד דף כ"ג ושם כתבתי דטעה כי אין מקבלים גרים מעמלק. ועוד דהגרות מיראה. ועוד דה' כבר ידע שיקבלו להתגייר ואפ"ה ציוה להמית הכל ועוד הארכתי שם. וכונתי מבוארת. דהוא עשה נגד מאמרו יתברך והבת קול והשאיר אגג חי והבהמות. ועל זה כתבתי דסבר

אין משגיחין בבת קול. ועל הק"ו שעשה בתחילה כשנתגיירו אמרתי דאינו גרות שהיה מיראה ועוד אין מקבלים גרים וכו'. והנני יוסיף לבאר דכפי האמור שקבלו הגרות ודן ק"ו ואמרה לו הבת קול אל תהי צדיק הרבה. נראה שחזר בו במקצת וקבל דברי הבת קול לחצאין שהרי הרג הכל ולא נשאר אלא אגג חי והבהמות. וצריך טעם לזה. ואולי מה שהרג הכל לא חזר בו מפני הבת קול דסבר אין משגיחין בבת קול אלא דגם הוא ראה שהגרות מפני אימות מות ולא שמיה גרות. אי נמי אפשר דרך הלציי שסבר שגם הבת קול לא עקר סברתו בכל אלא אמרה אל תהי צדיק הרבה והקפידא הוא על ריבוי הצדקות אבל הצדקות מיהא בעי למעבד ולכן עשה פשרה דהעמלקים כלם הרג. והבהמה שהיא לא חטאה והנה צורך לקרבנות בהא אינו נגד הבת קול.

ד. **נחמתי כי המלכתי את שאול למלך כי שב מאחרי ואת דברי לא הקים**. כי האמור דלא חש לבת קול כטעם לצ"ד אחר שצדדנו ז"ש כי שב מאחרי שלא חש לדברי הבת קול ולצד אחר שלא העמיק להבין הבת קול. ואת דברי לא הקים אשר צויתיו על ידך בפירוש שימית הכל אנשים ונשים וטף וכל בהמה ואפשר לרמוז כי ר"ת כי שב מאחרי ואת הוא כשמו כלומר בדוק בשמו שהוא שאול בתורת שאלה היה מלכותו ולא לעיקר.

ה. **והנה מציב לו יד**. אפשר לומר דרך דרש לפי אשר כתבנו דחזר שאול מהק"ו ואפשר שטעמו שגם הוא ראה פסוק כי יד על כס יה וכו' ודרש שאין מקבלים גרים מעמלק ולזה הרגם כלם חוץ מן אגג והיה שמח בזה שקיים כי יד על כס יה שלא קבל גרותם וזהו שהגידו לשמואל דבר חכמה והנה מציב לו יד שהוא מעמיד פ' כי יד על כס יה. עוד אפשר שהוא רמז שמזה יצא המן אשר הפליא להרע ותיבת מציב גימט' נדחף על שחיק ומחיק המן הרע שסופו נדחף ונצטרע כמשז"ל עוד אפשר במ"ש בליקוטי תורה ע"פ ודוד מנגן ביד דיש לו י"ד עתים טובות ע"ש ואפשר דלרמז זה נקרא דוד גימט' י"ד. ויתכן דשאול סבר דהוא יש לו י"ד עתים טובת והיינו והנה מציב לו יד דסבר דהגיע לשלמות ויש לו י"ד עתים טובות.

ו. **הקימותי את דבר ה'**. אפשר דכונתו כי הוא סבר להשתבח דהגם שהי"ן ק"ו שקל בפלס ומצא פירכא וקיים את דבר ה' והרג כלם. וגם ה' יתן הטוב על אשר קיימתי את דברי. ובהיות שהיה על יד שמואל גם הוא יתברך באלהי אמן וז"ש ברוך אתה לה' מפני שעל ידך ובזכותך הקימותי את דבר ה'.

ז. **ומה קול הצאן וגו' אשר אנכי שומע**. יש לדקדק מאי קאמר אשר אנכי שומע וכי אחרים אינם שומעים ושמעתי משם הרב מהר"ם ן' חביב ז"ל משלוניקי חמיו של הרב משאת משה ז"ל כמ"ש ביומא שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו וצריך

טעם לדבר ונראה דדוד הע"ה טבעו אש לוהט אדמוני עם יפה עינים וכפי תוקף טבעו דין הוא להעביר חטאותיו. אמנם שאול גבי עמלק הי"ל רחמים גדולים וכל קבל דינא אכזריות גדול בנוב עיר הכהנים ועל זה נלכד ושאול שריחם על הבהמות וגם הוה ס"ד לרחם על העמלקי' ודן ק"ו הקימותי את דבר ה' דכתיב והלכת בדרכיו מה הוא רחום וכו' ולזה רחמתי על הבהמו' ועל המלך והשיבו שמואל הנביא ע"ה מה קול הצאן הזה ואי תימא שרחמתי עליהם הרי איכא אחריתי אשר אנכי שומע לבדי מעשה דנוב אכזריות הרבה מאד והוו תרתי דסתרן.

ח. **וישסף שמואל את אגג וגו'**. אמרו רז"ל וישסף שמואל את אגג שדנו בדיני אומות העולם בלא עדים ובלא ראיה. והוא תמוה. פירוש החכם השלם כמה"ר שם טוב אבא במ"ש הרב כלי יקר והבאתיו לעיל דנגיירו כל העמלקים ואמר שמואל כאשר שכלה נשים חרבך וכו' והיינו שהורגו בשביל שהרג וכשנתגייר הוא פטור לז"א בדיני אומות העולם בלא עדים ובלא ראיה דגרותו אינו כלום כמו שכתבנו לעיל.

הפטרת פרה

א. **בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם וגו' כטומאת הנדה וגו'**. אמרו בתנחומא סוף פ' טהרה וז"ל הקב"ה מדמה טומאת ישראל לטמאת הנדה שנטמאה ונטהרת כך הקב"ה עתיד לטהר את ישראל שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. דבר אחר כטומאת הנדה ולא כטומאת מת שהמת בבית אין כהן נכנס לשם שהוא מטמא אבל נדה נכנס עמה לבית ויושב על האצטבא ובלבד שלא תהא אצטבא מתנודדת כך אלו הקב"ה המשיל את ישראל כטומאת מת אתה אומר אין השכינה חוזרת עליהם לעולם אלא כנדה משלן שהכהן עומד עמה בבית ואינו חושש כך הקב"ה שורה שכינתו עם ישראל אעפ"י שהן טמאין שנאמר השוכן אתם בתוך טומאתם עכ"ל. ומדברי מדרש תנחומא הזה מבואר הפך מ"ש הראב"ד בסוף חידושי תמיד משם ס' המקצועות דכי היכי דאסיר לכהן למיעל בבית דמונח בו מת כך אסור למיעל בביתא דאית ביה נדה וצ"ל כמו שצדד הראב"ד שם דהא ס' המקצועות במקדש קאמר דמזכיר השם כהלכתו ע"ש. והרב פרי חדש כתב דדברי ס' המקצועות אינם מעיקר הדין ואין לפרסמם ע"ש. ולפי פשט הכתוב אפשר דהאשה כשהיא גלמודה חושקת ליטהר ומזרזת עצמה לכך. וגם הבעל רוצה בתקנת ביתו שתטהר ומזרזה אבל אינו בידו. ואם היא מעכבת ליטהר אין בידו דהוא תלוי בה. וז"ש כטומאת הנדה היתה דרכם לפני שאני מחכה שיטהרו ולא לפניהם שהם אינם חושבים בזה. ודרך דרש אפשר במ"ש בדרושים דארץ ישראל

שהיא מוחזקת וירשוה ישראל הנה כביכול שהוא ממשל לישראל כמו אשה א"כ הו"ל ארץ ישראל כנכסי מלוג שהקרן קיימת והבעל אוכל פירות וזה טעם מצות בכורים. וא"כ אף שארץ ישראל היא מוחזקת וירושה היא לנו מ"מ הבעל יש לו אחיזה שהפירות שלו ולמ"ד קנין פירות כקנין הגוף נקראת ארץ שלו. ומאחר שכן האשה אינה יכולה לקלקל הקרקע ולשומו שמיר ושית וכיוצא דהגם דהקרקע ירשה מאביה הוא נכסי מלוג. וז"ש בית ישראל אין בית אלא אשה ונמשלים לאשה כ"י ולכן אף שהם יושבים על אדמתם שירשו מאבותם מ"מ ריב לי עמהם כי קלקלוה ויטמאו אותה וכו' והארץ נקראת שלי דיש לי פירות וקנין פירות כקנין הגוף דמי.

ב. **ואשפוך חמתי עליכם וגו'**. אפשר לומר במ"ש הרשב"א דבמתנת הארץ בטלה המודעא וכשחטאו נתגרשו מארץ ישראל וחזרה המודעא בהיותם בגלות והדור קבלוה בימי אחשורוש והקשה עליו הרב מופת הדור מהרח"א ז"ל במקראי קדש דא"כ תסגי במה שנתגרשו ואמאי נענשו במיתות ועונשים מרים ואני בעניי כתבתי דהרשב"א קיצר ולא הוצרך לפרש דכיון דכשנכנסו לארץ קבלו התורה ולא היה להם טענת מודעא א"כ נתחייבו מיתות ועונשים על שעברו עליה בהיותם בארץ ישראל והיו ראוים לכליה ח"ו ובחסדו יתברך שפך חמתו על עצים ואבנים והשאיר פליטה לבית ישראל וגלו. וז"ש בית ישראל יושבים על אדמתם שנתתי להם בעבור ישמרו התורה ויטמאוה ונתחייבו כל המיתות והעונשים. ואשפוך חמתי עליהם על הדם אשר שפכו על הארץ וכו' כלומר שכשחטאו בארץ נתחייבו. ועכ"ז לא עשיתי כלה ואפיץ אותם וכו'.

ג. **וזרקתי עליכם מים טהורים וגו' אטהר אתכם ונתתי לכם לב חדש וגו' והסירותי את לב האבן מבשרכם וגו'**. אפשר לרמוז דרצה לרמוז להם דיצילם משבעה כחות היצה"ר שיש לו ז' שמות כמ"ש פ' החליל רע טמא ערל שונא מכשול אבן צפוני ומז' חלקיו אלו יצילם וזה רמז אטהר אתכם כנגד טמא שם א'. ונתתי לכם לב חדש כנגד ערל שם שני דכתיב ערלת לבבכם ועל זה אמר ונתתי מתנה אלהית לב חדש. והסירותי את לב האבן שהוא שם ג'. מבשרכם קרי ביה שמר בכם שמר ר"ת שונא מכשול רע שהם הג' שמות אחרים והרי הם ששה. שמר בכם הוא כנגד שם ז' והוא צפוני וזהו צירוף מבשרכם שמר בכם שהסט"א שמר בכם היצה"ר וזהו צפוני שצפון בלבו של אדם כמ"ש פ' החליל ומכל ז' חלקיו יהיו נשמרים והרב צ"ד רמז בסגנון ואופן אחר ע"ש.

ד. **ועשיתי את אשר בחוקי תלכו וגו'**. פירש הרב צמח דוד ויסודתו בהררי קדש מאמרי רז"ל דלצדיקים שטרחו עם היצה"ר להעבירו מעט מעט לעת"ל יוסר לגמרי. ולשאר העם ישאר איזה יצה"ר בבואו לעבור עבירות אם בא ללקוט פירות בשבת האילן צועק שבת

הוא וכיוצא באופן שאינו חוטא וז"ש והסירותי את לב האבן מהצדיקים יוסר לגמרי. ואף ממי שלא סר ועשיתי את אשר בחוקי תלכו כי אבן מקיר תזעק וכו' זהת"ד בקצור נמרץ ואפשר לומר רה"פ ואת רוחי אתן בקרבכם תוספת רוח קדושה ועשיתי את אשר בחוקי תלכו אף כשאתם הולכים בדרך תמיד עיניכם ודעתכם אל החקים שלהיותם בלי טעם יש לכם חשק לקיימם ואתם חושבים תמיד בהם כי בקיימכם החקים ניכר שהוא לפ"ז דוקא ואת מצותי שיש בהם טעם תמתינו תמיד מתי יבואו לידכם ועשיתם ודוק.

הפטרת החדש

א. **בראשון באחד לחדש תקח פר בן בקר תמים וגו'**. פירש הרב מהר"י בס' אהבת יהונתן דבגאולת מצרים נאמר שירה חדשה בלשון נקבה ועל גאולה העתידה נאמר שיר חדש בלשון זכר לפי דגאולת ישראל היתה בזכות אמהות וכמ"ד בגמ' בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרי' ומשו"ה הוזכר בגאולתן לשון נקבה משא"כ לעתיד תהיה הגאולה בזכות אבות ולכן נאמר בגאולה העתידה לשון זכר וזהו הטעם שהביאו ישראל במדבר פרת חטאת היינו פרה אדומה לכפר עליהם לכן לא היתה ראויה לבא אל המקדש רק נשרפת מחוץ למחנה משא"כ לעתיד יביאו פר בן בקר זכר ושפיר ראוי הוא להביאו למקדש וז"ש פר בן בקר תמים לחטאת את המקדש עכ"ל. ומ"ש הרב וכמ"ד בגמרא בזכות נשים צדקניות וכו'. הדבר מבואר בפ"ק דסוטה דאמר בהדיא בזכות נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו ישראל הרי דקאמר שבאותו הדור ואינן האמהות. ועוד דשם מפרש שבשעה שהיו יוצאות לשאוב מים וכו' כמפורש שם באורך. אמנם בתנא דבי אליהו בסדר אליהו רבא פ' ז"ך אמרו שבזכות האמהות נגאלו ממצרים. ובמדרש חזית אמרו מדלג על ההרים בזכות אבות מקפץ על הגבעות בזכות אמהות. ובשאר דברי הרב יש להשיב כל זמן שלא נמצא ברז"ל ואכמ"ל.

ב. **בשביעי בחמשה עשר יום לחדש וגו' יעשה כאלה וגו'**. תמה רד"ק על אשר בז' ימי סוכות יעשו כמו ז' ימי הפסח ושלא נזכר קרבן שמיני עצרת. והרב באר יצחק פירש דכיון דע' פרים נגד ע' אומות ולעת"ל יפלו כל ע' שרים ואין צורך עוד קרבנות נגד ע' אומות וגם קרבן שמיני עצרת שהוא משל למלך שאמר לעשות לאוהבי סעודה קטנה ביחוד וכו' וזה שייך דוקא אם היו פרים כנגד האומות ועוד האריך ע"ש באורך. והרב מהר"י ז"ל נתן טעם שלא הוזכר קרבן שבועות דדוקא פסח וסוכות הוצרך להזהיר דאיכא מ"ד דאין מזכירין ליצ"מ לימות המשיח ומשו"ה הזהיר שיעשו קרבנות בפסח שהוא י"מ ובסוכות משום ענני כבוד שהיו בצאתם ממצרים אבל על חג השבועות לא הוצרך להזהיר. ולי ההדיוט

נראה כמ"ש קצת מפרשים כי כל אלו הם קרבנות חדשים ובכלל קרבנות המילואים. וכל זה מלבד קרבנות המוספין בפסח וסוכות הכתובים בתורה ודוק.

הפטרת שבת הגדול

א. **וערבה לה' מנחת יהודה וגו'**. פי' בס' תפארת הקדש דמשחרב בית המקדש הותרו הבמות אבל אין מקריבין מנחה בבמה. ולעת"ל כשיבנה בה"מ יקריבו מנחה לז"א וערבה לה' מנחת יהודה.

ב. **כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם**. פירש הרב כתנות אור פ' יתרו במ"ש בזהר הקדוש דא"ה כל אומה בנפול השר שלה תבטל האומה אבל ישראל הם תחת רשותו יתברך וכשם שהוא חי וקיים כך ישראל לא יש להם כליה ח"ו וז"ש אני ה' לא שניתי ואתם שאתם תחת ממשלתי בני יעקב לא כליתם זהו תורף דבריו בקצור נמרץ והרב ז"ל האריך בטעמים והשפי"ע בצחצחות הלא בספרתו. ואפשר לומר במ"ש הרב ש"ך פ' וארא אני ה' בגימטריא פז אחד יותר על מספר אלהים והוא רחמים ובזה הוציאם ממצרים וז"ש וזה לך האות כי אנכי שלחתיך כלומר אחד יותר על אלהים והוא רחמים עכ"ד הרב ש"ך ומצינו דתדיר יש לשון זה גם בנביאים והוא רחמים על ישראל וז"ש כי אני ה' שאמרתי לכם במצרים לא שניתי ותמיד אומר לכם לשון זה שאני מרחם עליכם וכובש מדת הדין ולזה אתם בני יעקב לא כליתם וכבר כתבנו בזה במקומות אחרים בס"ד.

ג. **זכרו תורת משה עבדי וגו'**. אפשר במ"ש בתנחומא פ' עקב דעיקר התורה והמצות הוא הענוה ולזה בחר הקב"ה בישראל כי גם הגוים מקיימי מצות ומשבחים להקב"ה. ואמרו רז"ל גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם דבזכות לימוד המשניות תבא הגאולה. ואמרו בז"ח דבזכות התורה נגאל ובודאי שצריך לזה תורת אמת לשמה ולא יתכן זה אלא בענוה שע"י הענוה מכוין אל האמת כמ"ש פ"ק דערובין מפני מה וכו' ב"ה לקבוע הלכה כמותן שהיו ענוים. ונראה הטעם במה שאמרו משם הרב עיר וקדיש מהר"ר אברהם לוי ברוכים ז"ל דמי שהוא עניו אינו שולט בו הפ' ולכך קבע דוד המלך ע"ה ה' לא גבה לבי וכו' במזמור קל"א שהוא גימ' ס"מ ומאחר שאינו שולט בו סט"א יכוין בתורה אל האמת ובא לציון גואל וזה רמז זכרו תורת משה שהיה עניו אשר צויתי אותו עניו בחורב סיני נמוך מכל ההרים על כל ישראל חקים תורה שבכת' ומשפט ס' תורה שבעל פה כמ"ש במדרש תלפיות וכשתזכרו שהתורה ע"י משה עניו בחורב נמוך ותלמדו תורה בענוה אז הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא ותבא הגאולה בב"א. והנה זיין זכרו גדולה וכבר

כתבנו בעניותנו בזה ואפשר עוד לרמוז דזיין גדולה הם י"ד כי בזכות התורה יתקיים כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק וימחה זכרו בי"ד בניסן כמ"ש רעיא מהימנא וכמו שביאר הגאון החסיד מהר"א מקראקא ז"ל במעשה רוקח ע"ש באורך. גם זיין גדולה כשנים הם י"ד גימט' דוד שיבא בן דוד ויגאלנו בזכות התורה.

הפטרת יום א' של פסח

א. **בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים וגו'**. פירש הרב מהר"י אשמועינן רבותא בעת ההיא שבאו לגלגל הגם שהיו חלושים חולשא ראורחא עכ"ז ציוה ה' למולם כי הוא הנותן כח לעשות חיל והוא שבח ישראל שלא עיכבו לאחר המילה ונזדרזו לקיים מצותו יתברך.

ב. **כי ארבעים שנה הלכו וגו' אשר נשבע ה' להם לבלתי הראותם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותם לתת לנו וגו'**. אפשר במ"ש בעניותי בס' הקטן ראש דוד פ' וארא לחד סברא דמה שנשבע הקב"ה לתת הארץ היינו כי ממ"ש לזרעך אתן יש לפרש לזרע כשר. אמנם אם היה הקב"ה מפרש לכל זרע אף פסול הקולות יחדלון וא"כ לזה נשבע הקב"ה דהשבוע' משוי ליה כמפרש כמ"ש מהריב"ל בח"א דאם לקח כסף בעד קרקע שמכר ונשבע אף שלא כתב השטר השבועה משויא ליה כמפרש אי בעינא בכספא איקני. ושם כתבתי בעניותי כמה צדדין. אמנם כפי צד זה אפשר לפרש פסוק זה אשר נשבע ה' לבלתי הראותם את הארץ וכי תימא מה צורך לשבועה הלא הם פשעו וזרע פסול לא מיקרי זרע לז"א כב יכול מוכרח לישבע שקדמה שבועה לאבות ושבועה משוי ליה כמפרש אפי' זרע פסול לכך כ"י נשבע עתה. ושבועת האבות תתקיים בנו וז"ש לתת לנו. ומעיקרא יודע תעלומות נתכוון לנו אך הכל סתום לכך נשבע. א"נ אפשר דהכונה אשר נשבע להם לבלתי הראותם רהשבועה הוצרכה שלא יראוה וכו' וכי תימא מה נועיל בשבועה אחר שכבר נשבע הקב"ה והשבועה משוי ליה כמפרש אפי' זרע פסול לז"א אשר נשבע לאבותם לתת לנו דהוא מקיים השבועה בנו והגם שאין אנו כדאים מצד השבועה נזכה בה. ועוד אפשר לומר במ"ש הרב קנה חכמה בפירוש פ' וארא אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אותה לכם במ"ש בגיטין דף מ' אתן לא קנה וכתבו הפוסקים דאם נשבע קנה וז"ש אשר נשאתי נשבעתי מסיבה שההבטחה לתת ואתן לא קנה עכ"ד. ובזה אפשר לפרש פ' וכרות עמו הברית לתת לזרעו שהוא אתן ותקם את דבריך כי צדיק אתה ונאמן במאמרו. וז"ש אשר נשבע לתת לנו ואתן לא קנה לכך נשבע כמדובר.

הפטרת יום ב' של פסח

א. **ויוצא את האשרה וגו' וישרוף אותה וגו' וידק לעפר וישלך את עפרה וגו'**. לכאורה מהאי קרא משמע דאפר עצים עפר סתמא איקרי וקשה על התוס' פ"ק דביצה דף ח' שכתבו דלבית שמאי אפר עצים מגדל צמחים אף דלא מיקרי עפר והרי הכא דמיקרי עפר סתמא דכתיב וישלך את עפרה. ונראה דס"ל להתוס' דהא דכתיב וישלח את עפרה אינו לומר דאפר עצים עפר סתמא איקרא אלא דסמיך אמאי דכתיב וידק לעפר ומשו"ה נקט וישלך את עפרה שהיתה נדוקת כעין עפר. וזה דעת בית שמאי לסברת התוס'. אמנם בית הלל ילפי שפיר דאפר נקרא עפר סתם ולא חייש למ"ש ב"ש על פ' עפר שריפת החטאת עפר שריפה איקרי עפר סתמא לא איקרי אע"ג דבעלמא ממעטינן שם ליווי כמו שהוכיח רבינו מהרי"ר ז"ל משום דב"ה סמכי על פסוק זה וכמו שהארכנו בעניותנו במקומו בס"ד.

ב. **כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים וגו' וכל ימי מלכי ישראל וגו'**. לכאורה יש לחקור דנראה מפשטן של דברים דמעיט גם בימי דוד הע"ה ושלמה הע"ה והוא תימה והגם דיש לדחות. נראה כמ"ש בירושלמי פ"ק דסנהדרין דחזקיהו המע"ה מצא גלגלתו של ארנן תחת המזבח ע"ש וא"כ בימי דוד הע"ה ושלמה הע"ה היה טומאה תחת המזבח ושפיר קאמר כי לא נעשה כפסח הזה. והפסחים שעשה חזקיהו הע"ה אחר שביערו גלגלת ארנן לא היו שם משאר שבטים כימי יאשיהו הע"ה שירמיהו החזירן ומלך עליה' כמ"ש פ"ק דמגילה ונמצא דפסח יאשיהו יש לו שתי יתרונות אחת דהיו מכל השבטים שם בירושלם ואת שהעבירו גלגלת ארנן מתחת המזבח ושתים זו כאחת לא נמצאו בשום פסח כמבואר וז"ש כי לא נעשה כפסח הזה. ומיהו בזה של גלגלת ארנן יש סברות שונות כמו שכתבנו בעניותנו במקום אחר בס"ד.

הפטרת שבת חול המועד פסח

א. **ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות וגו'**. הרב באר יצחק אשכנזי כתב דאמרו רז"ל דאלו היו בני אפרים שמיהרו הקץ והרגום וכתב הרמב"ם פ"ט מט"מ מתים הנמצאים גלוים על פני השדה אין להם שכונת קברות ולא תבוסה. ולפי רז"ל שהיו הרוגי אפרים אין אסור ליכנס לבקעה רק במקום העצמות עצמן וז"ש והעבירני סביב סביב לעצמות ולא על העצמות ותמהני על רש"י שמפרש סביב לבקעה ולא בתוך הבקעה לפי שהיה כהן ומה יעשה רבנו רש"י דכתיב ברישא דקרא ויניחני בתוך הבקעה וצ"ע עכ"ל בקצור ותימה עליו שלא שלטו מאור עיניו כי כבר הרד"ק הקשה זה על רש"י. ואעיקרא

לק"מ דהיתה בקעה גדולה מאד והיה מקום פנוי ששם היה מותר לעמוד ואח"כ העבירו מבחוץ סביב לבקעה לפי שהיה כהן ולא הוצרך רש"י לפרש דבפסוק זה עצמו מיירי. והכרח רש"י שאם היה מעביר ליחזקאל סביב העצמות היה טומאת אהל שודאי לא יבצר להאהיל לעצמות ואיכא טומאת אהל. דלכל הדברות היו עצמות ישראל. ואפי' למ"ד שהיו בני אפרים והיה קודם מ"ת האיכא מ"ד דבזמן אברהם יש להם דין ישראל. ואם נפשך לומר הרי איכא מ"ד דלא קי"ל כר"ש וגם בגוים מטמא באהל ואח"כ ראיתי למהר"ם פרנקפורט שכתב על רד"ק קצת מזה.

ב. **הנה אני מביא בכם רוח וחייתם וגו'**. זהו הרוח שהיה בהם ואח"כ ונתתי בכם רוח וכו' שמוסיף לו רוח משלו ובזה אינו חוטא כן פירש הרב מהר"י והאריך הרבה ע"ש.

ג. **וידעתם כי אני ה'**. אפשר לומר במ"ש הרב שפתי כהן על התורה פ' שמות דאלהים הוא דין והוסיף ברחמיו א' על מנין אלהים שהוא פ"ו ונעשה פ"ז כמנין אני ה' שהוא גימט' פ"ז וז"ש וזה לך האות כי אנכי שלחתיך ר"ל אות יתר על אלהים והוא גימט' אני ה' עכ"ר ופ' וארא כתיב אני ה' וארא אל אברהם וכו' לתת להם וכו' ואמרו רז"ל לתת להם מכאן לתחיית המתים מן התורה נמצא דבריש כל מראי"ן שאמר הקב"ה למשה אני ה' שם רמז לתחיית המתים כלומר דגם לתחיית המתים הקב"ה מוסיף אות א' על שם אלהים ואז הוא גימט' אני ה' שהוא רחמים והיינו קראין וידעתם כי אני ה' ודוק כי קצרתי.

הפטרת ז' של פסח

אמרנו וענינו בהפטרת האזינו בס"ד.

הפטרת ח' של פסח

א. **עוד היום בנוב לעמוד וגו'**. אמרו רז"ל עדיין נשאר מאותו היום מעון נוב עיר הכהנים שהרגם שאול ואז היה חונה סנחריב על ירושלם ללכדה ונרמז הבל בר"ת היום בנוב לעמוד כי חזקיהו המלך משרש קין וקין חטא שהרג להבל אחיו ועד היום הזה נשאר תלוי העון של קין שהרג להבל. רבינו האר"י בשער הפסוקים.

ב. **והלבנון באדיר יפול וגו'**. יש לדקדק דפ' הנזיקין דרשוהו על חרבן בית המקדש ומאי שיאטיה הכא דמיד למפלת סנחריב אמר והלבנון וכו'. גם ויצא חוטר וכו' אינו ענין לכאן. ואפשר במ"ש רז"ל מ' חלק דחזקיהו הע"ה הי"ל להיות משיח וסנחריב גוג ומגוג. ולפי שלא אמר חזקיהו הע"ה שירה נתבטל שקטרגה מדת הדין. ובזה א"ש דעוד היום

בנוב לעמוד מיירי במלחמת סנחריב כמשז"ל פ' חלק ואם חזקיהו הע"ה היה אומר שירה היה גאולת עולם דהוא משיח וסנחריב גוג ומגוג ונתקן העולם אמנם הן בעון לא אמר שירה ונחרב העולם ונמשך מזה חרבן הבית. ולכך כתיב הכא והלבנון באדיר יפול שמאותו פרק של סנחריב נמשך בעבור שלא אמר חזקיהו המלך שירה. ומ"מ חסדי ה' כי לא תמנו ויצא חוטר מגזע ישי וכו'. ואחרי כתבי מצאתיו במפרשים.

ג. **והריחו ביראת ה'**. הרב מהר"י בס' אהבת יהונתן האריך ותורף דבריו דאחר חטא אדה"ר נטלו הריח הקליפות וזהו תמיהת יצחק ראה ריח בני ולכן אמר כי בבא המשיח בעת ההיא יהיה הריח בקדושה ויהיה מורח ודאיך ביראת ה' זה ת"ד ע"ש באורך.

ד. **מלאה הארץ דעה את**. ר"ת האדם כי אז יתוקן עון אדם הראשון על ידי יתרון דעת ה' ויבוטל היצה"ר וכל עצם האדם לדעת את ה' ולעובדו.

ה. **אודך ה' כי אנפת בי וגו'**. תרגם יונתן ותימר בעדנא ההיא אודי קדמן ה' על דהבית קדמך הוה רגזך עלי וכדו דתבית לאוריתא יתוב רוגזך מני ויתוב עלי. כבר נודע כמה עונות היו עד שנחרב הבית ויאמר ה' על עזבם את תורתי ואמרי בגמ' אמר רב יהודה אמר רב על שלא ברכו בתורה תחילה וכתב הר"ן בשם רבינו יונה שלא היו מחשיבים התורה וכתבנו בעניותנו בדרושים שעי"ז נתגבר היצה"ר מאד כי מה שהיו קורין בתורה היה דרך סיפור ובמקום שהתורה כתקנה מבטלת יצה"ר התורה שהיו לומדים הולכת לסט"א וגבר אויב והכשילם. ועתה מתודים על חטאתם ומודים לה' שהביא עליהם כל הרעה והיסורין כי הכירו בחסרונם ושבו לתורה לשמה וכמו שת"י וכדו דתבי' לאוריתא. אז ישוב אפך ותנחמני כי המקבלם ליסורין מאהבה יראה זרע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלח. ועתה שהוא מודה ומשבח על היסורין מורה שקבלם מאהבה. הנה אל ישועתי מה שאני תחת ממשלת ה' זהו ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי התורה שאני עוסק לשמה. וזמרת יה שאני משבח על הנס ואומר שירה זהו הישועה דאמרו רז"ל כל האומר שירה על נס שנעשה לו מוחלין לו על כל עונותיו וגם התורה מכפרת כמ"ש בזהר הקדוש ושתים זו הני מיגנו צנה וסוחרה התורה והשירה ויהי לי לישועה.

הפטרת יום שני של חג השבועות

א. **וה' בהיכל קדשו וגו' תפלה לחבקוק וגו'**. הראשונים פירשו דכשהיה בית המקדש קיים היו התמידין מכפרין על השוגג אבל בחרבן צריך להתפלל במקום התמידין לכפר על השוגג וז"ש וה' בהיכל קדשו הס מפניו פנים של זעם כל הארץ שהתמידין היו מכפרין

על השוגג. אבל עתה תפלה לחבקוק על השגיונות דצריך להתפלל במקום תמידין כולי האי ואולי שיתכפרו השגיונות.

ב. **אלוה מתימן יבא וקדוש מהר פארן וגו'**. פירשו רז"ל שאמר הקב"ה לשר עשו ושר ישמעאל שיקבלו התורה ולא רצו. ועל פי זה כתב הרב תורת חיים שלזה כשאמר הקב"ה לישראל לקבל התורה השיבו נעשה ונשמע כלפי אשר עשו וישמעאל לא רצו לקבל לזה אמרו בלשון הזה נעשה לאפוקי עשו שלא רצה אנחנו נעשה לשון נופל על עשו. ונשמע לאפוקי ישמעאל לשון נופל על ישמעאל. ומשום הכי הקדימו נעשה כי עשו היה הראשון שמיאן עכ"ד.

ג. **כסה שמים הודו וגו'**. אפשר לרמוז במ"ש רז"ל דהמלאכים היו שואלים התורה כמ"ש תנה הודך על השמים מדינא דבר מצרא. אמנם כתבו המפרשים דלא שייך דינא דבר מצרא היכא דאיכא פסידא דמוכר והכא בתורה יש שני חלקים פשט וסוד והמלאכים מבקשים רק חלק הסוד וחלק הפשט לא שייך בהו וישראל מצו לקבל תרוייהו. א"כ איכא פסידא דמוכר אם יקבלו התורה המלאכים וז"ש כסה שמים הודו היא התורה לא רצה הקב"ה ליתנה בשמים. ותהלתו מלאה הארץ וכי תימא המלאכים יש להם דינא דבר מצרא לז"א ונוגה כאור תהיה בתורה יש שני המאורות נוגה נגך הפשט ואור נגד הסוד. קרנים לשון רבים מידו יתברך לו לישראל שהיו באחדות וכתיב ויחן שם ישראל דהיינו חלק הפשט וחלק הסוד וזהו קרנים תרי אבל בשמים לא שייך אלא אחד וז"ש ושם בשמים לא שייך אלא חביון עזו דהיינו הסוד וא"כ איכא פסידא דמוכר ולכך כסה שמים הודו.

ד. **עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים וגו'**. אפשר במשז"ל בתנחומא פ' עקב שלא בחר הקב"ה בישראל אלא מפני שהם ענוים שהרי הגוים שומרי מצות ומשבחים אותו אלא שישראל ענוים ולכן בחד בנו דוקא. גם ידוע שלכך נבחר משה רבינו ע"ה שהיה עניו ולכך נבחר הר סיני שהיה נמוך וז"ש עמד וימודד ארץ וארז"ל מדד כל ההרים ולא מצא הר שתנתן עליו התורה אלא הר סיני. וז"ש עמד וימודד ארץ שמדד כל ההרים ולהיות' גאים הרי הם ע"ז וכתותי מכתת שעורייהו ולא יש להם שום מדה אמנם הר סיני עניו יש בו מדה. ולכן ראה ויתר גוים הקפיצם שאין להם חלק בתורה שהם גאים. ויתפוצצו הרי עד שהם גאים כתותי מכתת שעורייהו וזהו ויתפוצצו וכן הגבעות. ולכן הליכות עולם התורה הקדושה לו לישראל שהיו באחדות וזה מענוה דאל"ה לא יש אחדות ור"ת עולם הליכות עולם לו גימטרי' ענוים עם הכולל. גם ס"ת וימודד ארץ ראה ויתר גוים ויתפוצצו גימט' משה בדקדוק.

הפטרת תשעה באב

א. **ואתן להם יעברום**. אפשר דרך הלציי בנוהג שבעולם אדם קנה חפץ במעותיו ורוצה לשוברו ולאבדו או שלא להשתמש בו הרשות בידו לעשות כרצונו ואין מי יאמר לו מה תעשה. אך אם אדם גדול נתן לו במתנה חפץ אחד וכ"ש אם המלך חפץ ביקרו ונתן לו חפץ חיובא רמיא עליה לשים מעייניו בחפץ ההוא ושיהיה נקי ומצוחצח וישתמש בכבוד. ומכאן נדון ק"ו לאלפים לבורא עולם אשר נתן לנו התורה הקדושה יקרה היא מפנינים שצריכי' אנו ליזהר בכבודה ויקר עוזה ולהשתמש בה כרצון ממ"ה הקב"ה אשר בחסדו נתנה לנו. וז"ש ואתן להם יעברום מתנה שנתתי להם שהי"ל ליזהר מאד לכבודי והם עברו עליה ויבזוה והוא דבר שאין לו שחר ופתיות וסכלות.

ב. **על שבר בת עמי השבדתי קדרתי שמה החזקתני**. פירש החכם השלם הישיש כמה"ר מנחם ן' חביב זלה"ה משלוניקי יע"א עפ"י מ"ש בש"ע י"ד סוף סי' נ"ה נמצא שבור ואינו יודע אם נעשה מחיים או לאחר מיתה אם מקום המכה שחור בידוע שנעשה מחיים וכו' ע"ש וז"ש על שבר בת עמי השברתי נעשה בי שבר וכ"ת איזה שבר אם הוא דבר שנעשה טרפה או לא לז"א קדרתי ר"ל שנעש' מקום השבר שחור אשר על כן שמה החזקתני.

ג. **וידרכו את לשונם קשתם שקר ולא לאמונה וגו'**. אמרו רז"ל כי המדבר לה"ר וכיוצא גורם שס"מ יכנס בין עליונים למעלה לקטרג והוא עון פלילי שבסיבתו יש לו רשות להכנס אל מקום הקדש והביאו הרב עיר וקדיש בראשית חכמה ע"ש וזה רמז ר"ת את לשונם קשתם בגי' שם פ'. וס"ת גימט' ת"פ שם פלונית. ומ"ש ולא לאמונה פירש הרב באר יצחק אשכנזי ז"ל במ"ש בגמ' ביבמות דף ס"ג רב הוה קמצער ליה דביתהו כי אמר לה עבידי לי טלופחי עבדא ליה חימצי וכו' כי גדל חייא בריה אפיך לה אמר רב לבריה איעלא אמך א"ל אצא הוא דמהפכנא לה אמר מאן דנפיק מינך טעמא מלפך מיהו אתלא תעביד הכי שנאמ' למדו לשונם דבר שקר וז"ש וידרכו את לשונם קשתם שקר ואלו היה לאיזה מצוה החרשתי ולא לאמונה היה עכ"ד.

ד. **על מה אבדה הארץ וגו'**. ראיתי בס' פרי מגדים על א"ח שנזדמן עתה בתורת שאלה בחלק משבצות זהב סי' מ"ז וז"ל ארץ ישראל עתה רק מהלך יום א' לארכה ולרחבה ששה ימים כמ"ש מהר"ם אלשיך בנביאים והיינו כי באמת קטן הוא ארץ ישראל רק בזמן שיש השראת קדושה מתרחב כמ"ש מהר"ם אלשיך ע"פ כעיר שחוברה לה יחדיו וידות שהרי שם עלו שבטים עומדים צפופים ומשתחוים רוחים וכו' א"כ כל זמן שעסקו לשמה והתורה שמותיו של הקב"ה והיה השראת שכינה בא"י נתרחב ועתה שלא לשמה לשם גשמי נסתלק הרוחניי וממילא נשאר רק הגשם שעור קטן וזהו אבדה הארץ ממש

עכ"ל והר' ז"ל קצר מאד כמדת"ו לכל רוח חכמה ואוסיף עוד לבאר קצת דהנה יקשה דאמרו רז"ל דבר זה נשאל לחכמי' ולא פירשוהו לנביאי' ולא פירשוהו עד שבא הקב"ה ופירשו והרי היה גלוי וידוע עוונתיהם בע"ז ג"ע ש"ד ואמאי הנביאים והחכמים שתק"ו יחדיו. ועוד הקב"ה אמר על עזבם את תורתי ואמר רב יהודה אמר רב על שלא ברכו בתורה תחילה והוא תימה. אמנם עפ"י האמור ניחא דלא שאלו על שלקו ונענשו ישראל כי בעוה"ר היה גלוי לכל אך הם שאלו על מה אבדה הארץ שבתחילה היתה ת' פרסה על ת' פרסה ועתה אורכה מהלך יום אחד ורחבה ששה ימים והוא פלא ולכן החכמים והנביאים לא ידעו להשיב על זה. אך הקב"ה ידוע תעלומות אמר על שלא ברכו בתורה תחילה והיינו כדתרגמה רבינו יונה ז"ל והביאו הר"ן ז"ל שהכונה שלא היו לומדים לשמו ולשמה רק כקורא סיפורים וסברי שאין כדאי לברך על התורה וזה גרם שאבדה הארץ שע"י קדושת התורה היתה מתרחבת והיתה ארץ רחבת ידים וכשלא קראו בתורה דרך חיוב ולמוד ומצוה רק כדברים בעלמא ארץ צבי כתיב בה דהיינו שנתכווצה ונתמעטה ארץ ישראל ולא נשאר ממנה אלא חלק קטן מאד ובזה דרך דרש אפשר לישב מה שחקרו ז"ל דכתב הרשב"א דבמתנ' הארץ נתבטלה המודעא והלא ארץ ישראל מוחזקת וכמ"ש במקומות אחרים אך בזה אפשר דהארץ שהיא מוחזקת היא הארץ כמות שהיתה בזמן אברהם אע"ה וכמו שהיתה ביד הכנענים והמתנה היא שע"י התורה שקבלו והשראת שכינה הגדילה והרחיבה והוסיפה הארץ הרבה תוספת מרובה על העיקר מאד מאד. וזה התוספת הגדול מאד הוא מתנה לישראל ובזה נתבטלה המודעא כי ע"י ת"ת לשמה נתרחבה ונתוספה מאד מאד. ובזה אפשר לרמוז פ' והיה כי תבא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה וכו' דכתיב נותן מתנה ואמר נחלה היא ירושה. אמנם רמז דהיא ירושה אבל היא מתנה מרובה כי הוסיפ' והגדילה ע"י התורה. וזה אפ' רמז פ' ברוך מרחיב גד ואמרו ז"ל שהארץ היתה מתרחבת וכו' ונתן טעם כי שם חלקת מחוקק ספון שהתורה גורמת להרחיב ולהגדיל הארץ ולכבוד משה רבינו שהוא עצמו תורה הקבור שם נתרחבה ובזה יש לפרש בכמה כתובים ומאמרי רז"ל ואכמ"ל.

ה. **אל יתהלל חכם וגו' כי אם בזאת וגו' כי באלה חפצתי וגו'**. שמעתי משם הרב המובהק כמהר"ר יהודה הכהן איש ירושלם ת"ו שפירש במ"ש שהקב"ה גוזר טרם היצירה שיהיה חכם גבור עשיר או להפך אבל צדיק ורשע לא קאמר. וז"ש אל יתהלל חכם וכו' גבור וכו' עשיר וכו' כי אם בזאת יתהלל השכל וידוע וכו' ונ"ט כי באלה חפצתי דהיינו חכם גבור ועשיר חפצתי נאם ה' שאמרתי כן ואני רציתי וגזרתי שכך יהיה וא"כ אל יתהלל בהם. אך השכל וידוע אותי בזה יתהלל דצדיק ורשע לא קאמר ודוק הטב.

הפטרת יום א' דראש השנה

א. **ויהי איש אחד מן הרמתים צופים וגו'**. רז"ל אמרו פ"ק דמגילה א"ר אבהו ממאתים צופים שנתנבאו לישראל ונראה דבדקדוק קראו בשמותם צופים כלומר רואים כי טרם שנולד שמואל לא היה בחינת נביאים אלא צופים מלשון ראיה כמש"ה לנביא היום יקרא לפנים הרואה והטעם יתבאר בסמוך מדברי רבינו האר"י ז"ל.

ב. **להשתחוות ולזבוח**. אמרו במדרש ר' אלעא בשם ר' יצחק שקולה תפלה כנגד קרבנות שנאמר להשתחוו' ולזבוח ורבנן אמרו חביבה תפלה יותר מכל הקרבנות דכתיב להשתחוות ואח"כ לזבוח. אפשר דפליגי אי תדיר ומקודש שניהם שוים וכמ"ש הרמב"ם פ"ט דתמידין. או תדיר ומקודש תדיר קודם כמ"ש רבינו עובדיה פ"י דזבחים. ור' יצחק סבר דתדיר ומקודש שוים כדעת הרמב"ם והתפלה תדיר שיכול להתפלל גם בלילה. והקרבן הוא מקודש אך אינו תדיר כי אינו אלא ביום וז"ש שקולה תפלה כקרבנות דכתיב להשתחוות ולזבוח. ורבנן סברי דתדיר קודם ומשו"ה חביבה תפלה יותר מקרבן דהיא תדיר והקרבן מקודש ובדיוק נקט להשתחוות קודם.

ג. **ולחנה יתן מנה וגו' וה' סגר רחמה וכעסתה צרתה גם כעס כי סגר ה' בעד רחמה.** כאשר ירדוף הקורא עיניו תחזינה השינויים. ואפשר כי אלקנה איש האלהים היה יודע גדולת נשמת חנה והיא מוכנת לנבואה ולכן לגדולתה יתן מנה אחת אפים אחת כפי ערך נשמתה ואחת כפי ערך גופה. ר"ל מדותיה הישרות ונתן טעם כי את חנה אהב כי חנה רומז לנשמתה כמ"ש בכמה דוכתי בשם הרמ"ז ז"ל ואת חנה מרבה גופה לפי טבעה ומזג גופה הישרים וז"ש מנה אחת אפים לפי שהוא נפשה וגופה. וה' סגר רחמה כבר ידוע דרז"ל אמרו וה' הוא וב"ד וגם פה סבר אלקנה דמדת הדין ויסורי הצדיקים הן סיבה כי ה' סגר רחמה. אמנם פנינה לא כן תדמה אלא אין חנה סתרה כגלויה כי סגר ה' אפי' מדת הרחמים בעד רחמה כי בהיות דאלקנה יש לו בנים לכן מנע ממנה פרי בטן אפי' טפ"י מרת רחמים ולכן נענשה פנינה כמשז"ל.

ד. **ותדור נדר ותאמר ה' צבאות אם ראה תראה בעוני אמתך וגו'**. בשער הפסוקים לרבינו האר"י זצ"ל שהאריך בזה ואביא דבריו בקצו' וז"ל יש להבין למה רז"ל קראו לשמואל רבן של נביאים ולמה מ' שנה קודם הולדו אומר בת קול עתיד לילד צדיק בעולם ושמואל שמו ומאי רבותה דהנה דאמר אם ראה מוטב ואם לאו אלך ואסתתר וכו' וכל עקרות יאמרו כן. ומהו דכתיב לפנים יקרא הנביא רואה וכתיב כי נאמן שמואל לנביא ויובן במ"ש בסבא בפ' ויגע בכף יריכו דמתמן ואילך דאתפגים נצח ולא הוה נביא דמתמן אתנבי עד דאתא שמואל וכתיב וגם נצח ישראל לא ישקר ולסיבת פגם הנצח דמתמן

נביאים לא היו יכולים לראות נבואתם בשלימות ולכן נקרא רואה ולא נביא כי נביא מגזרת ניב שפתים שיוכל להגיד לעם בשלימות ושמואל תקן פגם הנצח וכן אמר וגם נצח ישראל לא ישקר ואז נקרא נביא ממש כי על ידו נתקן הירך משם והלאה יכולים להתנבאות כל הנביאים ולכן נקרא רבן של נביאים דמכחו נתנבאו כלם ולכן בכל יום ב"ק מכריז על לידתו כי כל העולם היו מצפים להתקן על ידו. ובזה יתבאר ענין חנה שאמרה אם ראה תראה וכו' ויתבאר במ"ש בסבא כי כשתקן שמואל הנצח ניתן סוד הירך אל נחש ירך סוטה תמורת ירך יעקב וז"ש חנה רבש"ע תן לי שמואל שיחטוף הירך של יעקב מיד הסט"א ואז ישאר לסט"א ירך סוטה ואם ראה ענין זה מוטב ואם לאו תראה אלך ואסתתר ואז בהיותי טהורה אגרום כי גם ירך סוטה אחטוף מיד סט"א כי לא יוכל לשלוט בי שאני טהורה ועי"כ יקטרג על ישראל ח"ו בראותו שאפי' העצם היבש שזרקו לו חטפוהו ממנו ולכן תן לי שמואל שיתקן ירך יעקב וישאר ירך הסוטה לסט"א עכ"ל בקצור ועוד האריך ע"ש. ואע"ג דמה שניתן לסט"א הוא ירך סוטה שנטמאה וצבתה בטנה ונפלה יריכה. וחנה ח"ו ירך מתוכה מזרח"ת ואת כל ונוכחת כי טהורה. נראה שכונת הרב לומר דחנה בהיותה בתכלית השלמות ולא היה בה נדנוד חטא ותסבול יסורין אלו אז בכח גודל צדקתה ובנותיה יהיה בה כח לחטוף מהסט"א ירך סוטה שהיא טמאה ואז יהיה קטרוג ח"ו. ועל פי דברי הרב א"ש מה שאמרה חנה ה' צבאות אם ראה תראה וכו' ואמרו פ' אין עומדין אמר ר' אלעזר מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאת חנה וקראתו צבאות וכו' וצריך להבין מאי דעתה דחנה לקרותו צבאות. מה שלא קראו אדם מעולם. ועל פי דברי הרב ז"ל יכון מאד דהיא שמעה הב"ק שעתיד לילד צדיק א' וכו'. והיינו דמתקן הירך ויכולים להתנבאות מהנצח כמו שאמרו ז"ל וידוע דשם צבאות הוא רומז לנצח והוד ומשם יניקת הנביאים ובהכי ניחא דחנה אמרה ה' צבאות דכל כונתה לזכות אל הבן הזה שמתקן הירך והוא בחי' צבאות שמשם נבואת הנביאים ודוק.

ה. **ונתת לאמתך זרע אנשים וגו'**. אמרו רז"ל שמושח שני אנשים שאול ודוד. והנה כפי מה שאמר הרב ז"ל שחנה היתה שואלת שתזכה לילד בן שאומרת הב"ק שעתיד לילד צדיק אחד ושמו שמואל אפשר לרמוז שהוא ר"ת אנשים איש נקרא שמואל יצא ממני ולפי מדרשנו הנז' אפשר בהקדים מ"ש רבינו האר"י זצ"ל והוא בס' לקוטי תורה הנדפס וכ"כ הרב מהר"א גאלנטי ז"ל בס' קול בוכים שפגם הירך נתחזק במה שהשתחוו השבטים לעשו. ושאול שבא מבנימין שלא השתחוה לעשו אם היה הורג כל זכר עמלק היה נתקן הירך וכשלא קיים המצוה נפגם ומשו"ה צעק שמואל כל הלילה שלא יחזור

הדבר לקלקולו ותקן ועוד בשרו ה' דדוד הע"ה יוסיף ויתקן הנצח ע"י שירותיו ותהלותיו כמ"ש נעימות בימינך נצח זהת"ר בקצור נמרץ. ובזה אפשר לתת טעם למה שהוצרכה חנה לידור ונתתיו לה' כל ימי חייו כיון דהב"ק אמר עתיד לילד צדיק א' וידעה שהוא מתקן הנצח ויהיו נביאים א"כ מאי שיאטיה דנדר זה אמנם אפשר דידעה בנבואה דשאול יהיה סיבה לפגום הירך במקום לתקן תקון גמור לזה נדרה להוסיף כח קדוש בשמואל שבזכותו לא יחזור הפגם כראשונה שנסתם שפע הנבואה וכתיב אין חזון נפרץ. וז"ש ונתת לאמתך זרע אנשים שמושח שאול ודוד דאע"ג דשאול יקלקל יצמ"ח קרן לדוד שיתקן וביני ביני היה כח לשמואל להעמיד מקום הנבואה וז"ש ונתתיו לה' ובזה מורא לא יעלה על ראשו שיחזור לכמות שהיה ומיניה ומן דוד יושלם ויתוקן הדבר.

ו. **אל הנער הזה התפללתי וגו'**. אמרו רז"ל דהיה עלי רוצה להענישו ואמרה לו חנה אל הנער הזה התפללתי פירוש הנער הזה שאמרה ב"ק שעתיד לילד בן ושמו שמואל על זה שאלתי שיצא ממני שיתקן מקום הנבואה ויתן ה' את שאלתי שתכף שילדתי פסק הב"ק. אבל כל הנשים שקראו שם הילד שמואל עדיין היה הב"ק מכריז להודיע שעדין לא נולד וכשילדתי אני פסק ונתברר דזהו הילד שהיה הב"ק מכרזת עליו זה מ' שנה שהוא יתקן העולם ואיך אתה רוצה להענישו. וגם אנכי השאלתיהו לה' הוספתי לתת לו כח יען יבא שאול ויקלקל ובתוספת קדושה זו יכול לתקן וז"ש וגם אנכי השאלתיהו כל הימים. לפי אשר היה הוא שאו"ל לה' שקלקל ואיך תרצה להענישו.

ז. **עלץ לבי בה' וגו'**. אפשר לומר בהקדמה האמורה עלץ לבי בה' הגם ששמחתי על שהיה לי בן שמחתי היא בה' שנפתח הסתום ובני יתקן הירך ואף אם יהיה שאול שיקלקל רמה קרני דוד שנמשח בקרן כמשז"ל. וגם אני רחב פי שהשאילתיהו לה' על אויבי כדי שיהיה בו כח נגד האויבים סט"א שהם האויבים ממש כדבר האמור כי שמחתי בישועתך ונעימות בימינך נצח.

הפטרת יום ב' של ראש השנה

א. **כה אמר ה' מצא חן במדבר וגו'**. יש לדקדק מה ענין דור המדבר לכאן. ואפשר במ"ש בזהר הקדוש דגאולת מצרים היתה הכנה לגאולה העתידה ב"ב והרחיב בזה הרב מהר"ש פרימו ז"ל. וז"ש מצא חן במדבר כי המה דור דעה ואומר הנביא בדבר ה' אהבת עולם אהבתיך. אותה האהבה שאהבתיך בצאת ממצרים היתה אהבת עולם על כן משכתיך חסד משוך מדאורייתא חסד גם לגאולה העתידה ומשם היתה הכנה עוד אבנך בית שלישי ב"ב כי הכל נמשך מגאולת מצרים. ואפשר לרמוז באופן אחר והכי פירושו עם

שרידי חרב הלוך להרגיעו ישראל. כבר ידוע דגאולת מצרים היתה תכף אחר רד"ו שנה והטעם שאם היו שוהים עוד רגע היו נכנסים בש"ט ן'. ולא היה תקומה. לכן הקרים שאותו הרגע יהיו ישראל ברשות הגבוה וז"ש מצא חן במדבר עם שרידי שנפלטו ברדו שנה כמנין חר"ב. והטעם הלוך להרגיעו אותו הרגע אחר רד"ו ישראל שהיו ישראל ולא יכנסו בן' ש"ט. ואמר הנביא במאמר ה' אהבת עולם אהבתיך הענין במ"ש מז"ה חס"ל ז"ל כי באהבתו ובחמלתו כל שנה ושנה שלשים יום קודם הפסח הקב"ה מוציא נפשות ישראל מבין הקליפות לאט לאט בכל לילה חלק א' עד שבליל פסח יהיו כל נפשות ישראל חוץ ממקום הקליפות ע"ש באורך וז"ש מלבד שבו בפרק הוצאתים מהקליפות שבגמר רד"ו שנה שהיו מוטמעים במ"ט ש"ט. וברגע אח"כ התחלתי להוציאם בעבור שאמרו לקבל התורה ובאמירה זו לבד וזה רמז מצא חן במדב"ר כלומר באמירה ולכן נקט במדבר לרמוז באמירה שאמרו לקבל התורה ושקבלוה במדבר. ולכך הוצאתים מהקליפות שמענה ואתה דע לך כי אהבת עולם אהבתיך אהבה זו קדשה לשעתה וקדשה לעתיד על כן שבו בפרק היה כך משכתיך חסד תמיד שבכל שנה אני מוציא נפשות ישראל מהקליפות ל' יום קודם לפסח לאט לאט עד שבליל פסח יהיו בקדושה וזו הכנה לגאולה העתידה עוד אבנך ונבנית.

ב. **עוד אבנך ונבנת בתולת ישראל וגו'**. פירש"י בנינים שונים היו לך על ידי אדם לכך חרבו עוד אבנך אני בעצמי בנין שלישי ונבנית לעולם עכ"ד ויש לדקדק מה שדקדקנו בסמוך לזה אמאי פתח מצא חן במדבר. ועוד נדקדק להבין בעצם תואר זה כאן בתולת ישראל ואפשר במ"ש פ"ה דנדרים האמור קונם לביתך שאני נכנס מת או מכרו לאחר מותר קונם לבית זה שאני נכנס מת או מכרו לאחר אסור וכתב הר"ן והוי ידוע דכי היכי דבית זה חמור מביתך לענין מכרו לאחר הכי נמי ביתך חמור מבית זה לענין נפילה דאם אמר ביתך שאני נכנס ונפל ובנאו אסור ליכנס בו דכל שהוא ביתך משמע ואם אמר בית זה אם נפל מותר והרשב"א בחידושיו פ' המביא תניין סבא דאף באומר בית זה ונפל אסור והריטב"א דחה דברי הרשב"א וסבר דאם נפל מותר ליכנס והביא ראיה מהמדרש אם יבואון אל מנוחתי למנוחה זו אינם באים אבל באים למנוחה אחרת ולדעת הריטב"א אפילו אמר קונם לביתך אם נפל ובנאו מותר ליכנס בו וכמ"ש הרב פרשת דרכים באורך. ודרך דרש אפשר לומר דלא תיקשי להרשב"א והר"ן מהמדרש שאמר למנוחה זו אינם באים אבל באים למנוחה אחרת ולדעת הריטב"א אפילו אמר קונם לביתך אם נפל ובנאו תיקשי להרשב"א והר"ן מהמדרש שאמר למנוחה זו אינם באים אבל באים למנוחה אחרת והוא דכתב מהרימ"ט ז"ל בדרשותיו פ' שמיני דהיה לנו דין ארוסין עם הקב"ה

במשכן ובית א' ובית ב' וכשיבנה ב"ב בית ג' אז יהיה חצר דידיה דכתיב בונה ירושלם ה' ואני אהיה לה חומת אש ויהיו נשואין וכמ"ש ר' יוחנן פ' האשה תקראי לי אישי בכלה בבית חמיה זהת"ד. והשתא אפי' לדעת הרשב"א והר"ן דסברי דקונם לביתי אפי' נפל ובנאו אסור הכא דבית המקדש היה חצר דידה והוו כאירוסין ונשבע הקב"ה אם יבואון אל מנוחתי לעת"ל דבית ג' הוא מעשה ידיו והוא בנין רוחני ממסד עד הטפחות והוא חצר דידיה ואז הם נשואין אינו ענין לקונם לביתי דסברי הרשב"א והר"ן דנפל אסור איברא דאמר אל מנוחתי אבל היה חצר דידה כמו אירוסין ומהדמות יערוף לבית ג' מעשה ידיו יתברך כלו כהדר"ת נהד"ר בקדש וחצד דידיה ועתה דין נשואין ודאי בכה"ג מותרים דור המדבר לבא. אבל בעלמא האו' קונם לביתי ונפל אסור. ובזה נבא אל הביאור והיינו דפתח קרא מצא חן במדבר להורות על דור המדבר דור דעה. וכי תימא דור המדבר אין להם מקנה אשר נשבע אם יבואון אל מנוחתי לז"א עוד אבנך בית ג' מעשה ידיו כ"י כמו שפירש רש"י ואז מותרין דור המדבר וכי תימא דאומר קונם לביתי אפי' נפל אסור וכדעת הרשב"א לז"א בתולת ישראל כלומר בית א' וב' הוו ארוסין חצר דידה והיא בתולת ישראל אבל עתה נשואין וחצר דידיה ובהא ודאי שרו ונמצא דהוכרח לומר בתולת ישראל לומר דעד עתה ומשכן ובית ראשון וב' היו אירוסין וא"כ ודאי מותרין ובקונטריס אהבת דוד דרוש ט' הרחבתי הביאור יתר על כן ע"ש באורך.

ג. **כה אמר ה' קול ברמה וגו' רחל מבכה על בניה.** ר"ת מערב לרמוז כי שכינה שהיא רחל היא למערב כמשז"ל. כ"כ רבינו האר"י זצ"ל בשער הפסוקים ואפשר לרמוז כי ס"ת רחל מבכה על גימט' אדני.

ד. **כי מידי דברי בו זכור אזכרנו עוד.** אפשר דדרך האוהב שמזכיר שמו תמיד והשונא אינו יכול להזכיר שמו כמ"ש במ"א דיש סמך גם ברז"ל והכא ז"ש כי בא הכות שאני מחבב אתכם שאני מדבר עמו ואני מזכיר שמו וזה מרוב האהבה וז"ש כי מידי דברי בו זכור אזכרנו אני זוכר ומזכיר שמו וזה מורה על חיבה יתירה נודעת ולכן רחם ארחמנו רח"ם רחמתי"ם.

הפטרת יום כפור

א. **ואמר סולו סולו וגו'**. אפשר דלראשי ישראל ידבר כי מסורת היא קשט עצמך ואח"כ קשט אחרים וז"ש סולו סולו דהיינו פנו דרך שלכם ואח"כ הרימו מכשול מדרך עמי ואם לאו יאמרו טול קורה וכו' אבל כאשר מתחילה תקשטו עצמכם יאמנו דבריכם.

ב. **כי כה אמר ה' רם ונשא וגו' ואת דכא ושפל רוח וגו'**. להבין קשר הכתובים אפשר כי הנה גדלה מאד הענוה באמת וכבר כתבנו בכמה מקומות מיסוד רז"ל דמי שהוא עניו באמת נמחלים עונותיו ואין סט"א שולטת בו וכיוצא מכמה מעלות תוריות נפשיות. ואנכי איש צעיר שמתי סימן ורמז בזה כי הנה תיבת אדם הוא בגימט' מה והוא אותיות מאד. והנה אם אדם מחשיב עצמו מה כמו ונחנו מה. אז הוא מאד שיגדל מאד. והנה אם אדם מחשיב עצמו מאד אז הוא מה כלא חשיב. ואפשר לומר דהכא דאומר סולו סולו הרימו מכשול. רמז דבנקל יכול האדם להגיע לשלימות וז"ש כי כה אמר וכו' ואת דכא ושפל רוח וכו' שהקב"ה משגיח ומחיה השפלים וא"כ זה תקון גדול סמא דכולא להיות עניו ושפל והוא כסא להשראת שכינה ובזה לא ישלוט בו יצה"ר ונמחלים עונותיו.

ג. **כגוי אשר צדקה עשה ומשפט אלהיו לא עזב**. פירש הרב באר יצחק דהגוים תוהים על צדקתם וכמ"ש פ"ק דר"ה. וכן דרכם גם בעבודתם כמש"ה והתקצף וקלל במלכו ואלהיו וכמ"ש ג"כ במס' ע"ז דף י"ג. וכן היה מוכיח הנביא שמתענים ואומרים למה צמנו ולא ראית וכו' זהו כגוי אשר צדקה עשה ותוהא על הראשונות כמו מה שעושה באלהיו דכתיב והתקצף וקלל וכו' וז"ש אשר צדקה עשה ותוהא כמו המשפט שהוא עושה באלהיו זהו תורף דבריו בקצור ע"ש באורך.

ד. **הלא פרוס לרעב לחמך וגו'**. וגמר אומר אם תשיב משבת רגלך וגו'. הנה אחר שהזהירם על התשובה באומרו פתח חרצובות רשע וכו' הזהירם על שני עיקרים גדולים יסודי התשובה והם הצדקה והשבה כי הנה התשוב' מועלת מטעם דאנחנו בנים ואב שמחל על כבודו כבודו מחול ומהצדקה מוכח דדין בנים יש לנו וכמשל ר' עקיבא פ"ק דבתרא. גם מהשבת מוכח דדין בנים יש לנו כי הוא שרביטו של מלך ומי שנשתמש בשרביטו של מלך חייב מיתה וכן גוי ששבת חייב מיתה ואנחנו בנים. וכמו שכל זה ביארנו בעניותנו בכמה מקומות מיסוד רז"ל והמפרשים. ומאחר שנקיים הצדקה כתקנה כמו שביאר ונשמור שבת כהלכתו ושתים זו שמענו שיש לנו דין בנים ואז תשובתינו תעלה לרצון דאב שמחל על כבודו כבודו מחול ועוד הארכתי בדרושים במאמר בזכות שני דברים ישראל מתחטאים לפני המקום בזכות שבת ובזכות מעשרות ע"ש באורך ואכמ"ל והן הנה שני עמודים לקרב הגאולה כמפורש ברז"ל וכתבנו באורך בזה בעניותנו בכמה מקומות בס"ד.

הפטרת מנחת כפור

א. **ויהי דבר ה' אל יונה בן אמתי וגו'**. המפרשים נתנו טעם למה נכתבה נבואה זו שהיתה לא"ה דמשם יתעוררו ישראל שהגוים תכף האמינו לנביא ושמעו לקולו וגם אנחנו נשמע לקול הנביאים ונעשה תשובה. וגם להודיע הנסים המופלאים שעשה ליונה ושהוא יתברך מקבל שבים עכ"ד ועד יש להתעורר שכל זה יש בו רמז לנשמ' ולגוף בעה"ז כמו שביארו בזהר הקדוש ח"ב דף קצ"ט ע"ש באורך מוסר והתעוררות גדול. מלבד כמה רזין עילאין בכל אות כנודע.

ב. **ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה'**. לכאורה יפלא איך עשה כזאת מאחר דכובש נבואתו חייב ותירץ הרב באר יצחק במ"ש במדרש שפעם אחת התנבא על ירושלם וקראוהו נביא שקר ואם יש לו ספק שלא יאמינו לו אינו בכלל כובש נבואתו והביא ראיה לזה ע"ש באורך ויש לצרף לזה דהיה נבואה לגוים. וגם שהיה יוצא נזק לישראל כמ"ש רז"ל והכל היה ס"ד מיונה ולא כיוין אל האמת. ומיהו מאחר שכונתו לשם שמים וטעה בדמיונו הגדיל ה' לעשות חסד עמו בנסים גדולים.

ג. **ויתן שכרה וירר בא לבא עמהם תרשישה**. יש מי שפירש בסברת שמואל דלא עבר אלא במברא דאית ביה גוי אמר שטנא בתרי אומי לא שליט וירד בה לבא עמהם דייקא עכ"ד. ואפשר לפרש כי הנה רז"ל אמרו שנתן שכר כל הספינה והקדים לתת השכר. וכונת הכתוב לתמוה עליו דאם אמרו שטנא בתרי אומי לא שליט היינו במברא שכל א' נותן שכרו ואין יתרון לאחד במברא על חבירו אבל כאן שהוא נתן שכר כל הספינה א"כ נקראת הספינה על שמו והגוים טפלים וכלא חשיבי לענין הספינה וזהו שהכתו' מתמיה עליו ויתן שכרה וא"כ היא נקראת על שמו ומאי סבר לבא עמהם ולהנצל ואי זה ענין למברא כדאמרן.

ד. **ויאמרו אליו מה נעשה לך וגו' שאוני והטילוני וגו' ויחתרו האנשים וגו'**. אפשר לפרש במ"ש בירושלמי פ"ח דתרומות סיעה שגויים יחדו לאדם א' שיתנוהו להורגו ואם לאו יהרגו כלן שמותר למוסרו ואיכא פלוגתא אי בעינן שיהיה חייב מיתה ושם בירושלמי אמרו דעולא בר קושב תבעתיה מלכותא ומסרו ריב"ל ולא נגלה אליו אליהו ואח"כ א"ל למסורות אני נגלה וכתב הרב המאירי לחד שינוייא דמה שהקפיד אליהו זכור לטוב היינו על שמיהר הדבר ולא המתין לראות אם יחריבו העיר והרב מהר"ש יפה כתב דאע"ג דריב"ל פייסיה לא נתפייס אלא על ידי פתוי ע"ש והשתא נפל הגורל על יונה והוי כי יחדוהו. ורצו לדעת אם חייב מיתה וכשהגיד להם כי מלפני ה' הוא בורח ידעו שחייב מיתה ומ"ש יש לחוש קצת. ותו דהתם למסור אותו לגוים אבל הכא להטילו לים הו"ל

כהורגו בידים על כן בלא פתוי הוא מעצמו אמר שאוני והטילוני וכו' ולא היה פתוי כמו שעשה ריב"ל לעולא בר קושב. ועוד חששו שלא למהר הענין כמ"ש הרב המאירי ז"ל ולכן היו מנסין להתחיל להשליכו ונח הים וכשמעלין אותו הולך וסוער כמ"ש רבותנו ז"ל. ונוסף עוד ויחתרו להשיב אל היבשה ולא יכולו ונמצא שלא היה ע"י פתוי ועוד דהוא מעצמו אמר שאוני ועוד שהיה מתון מתון. ועוד אחרת שקולה ומכרעת שכל אלו הדינים היינו למוסרו ביד גויים אבל הכא היה לקיים גזרת ה' וז"ש ואל תתן עלינו דם נקי כי אתה ה' כאשר חפצת עשית ואין זה ענין לדינים אלו. והרב באר יצחק פתח בזה אך הוא ז"ל פירש בסגנון אחר ע"ש וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ועשו הדבר בין כלם וכתב הרמב"ם פ"ד מה' רוצח דשנים שדחפוהו או שכבשוהו לתוך המים כלן פטורין והטעם דכתיב כל נפש אדם עד שיהיה אחד שהרג כל הנפש. ולכן אמר להם יונה שאוני והטילוני אל הים בין כלכם ובהכי יש קולא דבעינן כל נפש שאחד יהרוג כל הנפש. אמנם להיות דזה מועיל ליפטר ממיתת ב"ד אבל הם חייבין מיתה בידי שמים כמ"ש הרב דינא דחיי לאוין קס"ג לכן ויקראו אל ה' ויאמרו אנא ה' אל נא נאבדה בנפ"ש האיש הזה בנפש דייקא דבידי שמים אפי' ע"י כלן איכא לתא משום כל נפש אפי' כל דהוא נפש אף שהוא בין כלן דלא מהני אלא להיו' פטורין ממיתת ב"ד. אבל הכא שהוא להציל כלן לכן התפללו שלא יאבדו בנפש וכו' ומשו"ה ויחתרו להשיב אל היבשה למעבד כל טצדקי להנצל ולא יכולו על כן התפללו אל נא עתה שהוא להנצל כלנו נאבדה דבזה אל תתן עלינו דם נקי כי רואים אנו שזה רצונך ואנו מקיימים גזרתך. וישאו את יונה ויטילוהו בין כלם ודוק הטב.

הפטרת יום א' של סוכות

א. **הנה יום בא לה'**. ר"ת הבלי רמז שכבר נתכפר הריגת הבל שהרגו קין הרמוז בס"ת יום בא וחלק שללך ס"ת גימט' קין עם הכולל ודוק בלשון לקוטי תורה כ"י בפסוק עוד היום בנוב לעמוד שיש שינוי מלשון שאר הפסוקים שכתבנו שם. ואפשר הנה רמז מ"ש בזהר פ' פנחס דף רנ"ב ע"א על פ' גער חית קנה דעתיד לתברא קו"ף וישאר הנה וז"ש הנה כי מקנה נעשה הנה. יום בגי' אל הויה עם הכו' בא לה' ר"ת ל"ב.

ב. **וחולק שללך בקרבך**. פירש מהר"י דאיתא בגמ' כשבא סנחריב לירושלם למלחמה וכו' ושאלו ישראל לחזקיהו אם יחלקו את כל השלל או שיבוזו איש לו ואמר המלך כל אחד יבוז לעצמו ונרא' ליתן טעם על משפט המלך שלא כדרך ישראל והנהגותיהם כי הם היו מחלקים בכל המלחמות לפי דסנחריב הגלה לעשרת שבטים ושלל עשרת

שבטים הביאו כאן בתוך הבאים על ירושלם אולם כבר היה שלל עשרת שבטים ביד מלך אשור אבל מדת חסידות שלא ליקח מהם דהיסוד היה מן היהודים ויש בהם מעשרות והקדשו' לכן ציוה המלך שיבוז כל איש לעצמו וכל דפריש מרוב' פריש וזו התר גמור ואולם לעתיד יהיה השלל של גוים ואז יכולים לחלקו וז"ש וחולק שללך בקרבך עכ"ל. ואגב שטפי' כתב כמה זימני חזקיהו והמלך ובסנהדרין דף צ"ד מפורש דהם שאלו לנביא לבוז או לחלוק וא"ל נביא לבוז. ושם מפורש דחשו ישראל דממון עשרת שבטים מעורב בו. וא"כ הוא גזל. ואמר להם נביא דממון של ישראל כיון שנפל ביד א"ה טהר ע"ש. ועיין מה שכתת' הרב באר שבע בתוספותיו שם דמייתי ראיה מהכא לדברי המרדכי פ' הכונס ויש להעיר עליו וכתבתי בעניותי קצת בזה בס' הקטן פתח עינים ע"ש ואכמ"ל.

ג. **והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה וגו'**. פי' רבינו האר"י זצ"ל יהי"ה דייקא והדברים עתיקים ועל פי דבריו אפשר שזש"ה והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי"ה שבעתים ודוק.

ד. **וזאת תהיה המגפה וגו'**. יש מי שפירש וזאת רמז לתורה שלא קבלו כמ"ש פ"ק דע"ז מי בכם יגיד זאת ע"ש באורך. וזה רמז וזאת בעבור התורה הנקראת זאת שלא קבלו תהיה המגפה. אבל לישראל כתיב ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם מלבד מה שפירשו בזהר ובתיקונים דקאי על השכינה דרך פשט אפשר לומר דקאי על התורה שמגינה אף בהיותם בארץ אויביהם אע"ג דהלימוד בח"ל יש ח"ו חלק מה לשר עכ"ז אהניא לא מאסתים וכו' וכן פירשתי בעניותי גם כי יתנו בגוים וכו'. והכל תורת אמת דתורה שבע"פ נגד השכינה והכל אחד ודוק כי קצרתי.

הפטרת יום ב' של סוכות

א. **ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג וגו'**. רז"ל דרשו ירח האתנים שבו נולדו איתני עולם שהם האבות. ואפשר לרמוז כי אתנים גימט' תק"א והיה כי תבא חוש"ב לאבו"ת שני חייה' תמצא שהם תק"ב הא כיצד אאע"ה קע"ה יצחק אע"ה ק"פ יעקב אע"ה קמ"ז הם תק"ב כי כל חייהם נחשבים מיום הולדם והיו למאורות מעת היותם בעולם כי נשמתם הקדושה גם בשני יניקה אור זרוח אור מגין לעולם וכבר כתב בס' חסידים סי' קס"ה כי כל כ"ד שעות היו עובדים להקב"ה אפי' בחלום וא"כ שמם נאה להם אתני"ם כי הוא מספר שני חייהם אשר כל ימיהם עבדו את ה' והיו חזקים דתקיפי במצות והם מוסדי ארץ ובזכות' יצאנו ממצרים וזה רמז אש"ר הוצאתיך בזכות שני חיי האבות גימט' אשר עם הכולל וכמ"ש במ"א. ובזכותם נבנה המקדש כי בנ"ה

מקד"ש גימט' תק"א גם בזה בנין שלמה גימט' תק"א. גם רמוז בשני חייהם שקיימו כל התורה כי אותיו' התורה אלף ת"ק כמ"ש רבינו אפרים והיינו את"ק ובמ"א הארכתי בעניותי בס"ד.

ב. **אשר דיבר בפיו את דוד אבי ובידו מילא וגו'**. המפרשים פירשו אשר דיבר בפיו בינו לבין עצמו ולפי דבריהם אפשר לומר במ"ש הרא"ם דהבטחה לטובה שיש בחילופה הכזבת הנביא אינו חוזר אף אם יחטאו והקשה ממ"ש עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שניה מלמד שהיו ראוים לבא ביאה שניה כבראשונה אלא שגרם החטא ותירץ דמ"מ אינה בטלה לגמרי. על כן שלמה הע"ה אמר ברוך ה' אלהי ישראל אשר דיבר בפיו בינו לבינו כגון שמוחל לו ובחיי בנך אני מודיע וח"ו היה יכול לחזור. ואפי' אם לא היה חוזר בכל היה יכול לחזור במקצת דאפי' אם יש בחילופה הכזבת הנביא יכול לבטל מקצתה אבל כאן אפי' שהיתה בינו לבינו ובידו מילא השלים ההבטח' וע"כ בירך את ה' כי הוא יודע תעלומות בוחן לב וחוקר כליות. אמנם גמר אומר לאמר מן היום וכו' ולא רצה לפרט הכל אבל קמי שמיא גליא.

ג. **מן היום אשר הוצאתי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר וגו'**. לכאורה כל תיבות מן היום אשר הוצאתי עמי את ישראל ממצרים נראות ח"ו יתירות ומה חסר הכתוב אם לא היה אומר אלא לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי וכו' ואפשר שרמז הכתוב מ"ש בתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל פי' יתרו על פ' ואשא אתכם על כנפי נשרים דהוליכם עם ענני לבית המקדש לעשות שם הפסח והשיבם בלילה ההוא למצרים ע"ש א"כ נמצא דבליל פסח היו בבית המקדש ולדיוק' אתא דמיום שיצאו לא בחר אבל בלילה ההוא גילה מקום מקדש אשר בחר ודוק הטב.

הפטרת שבת חול המועד סוכות

א. **והתגדלתי והתקדשתי**. זה מובן בכונת סוד ד' כוסות והמצה בסרר ליל חג הפסח אשר אצל עין רוג"ל כתבי רבינו האר"י זצ"ל ושוב נזכרתי דכבר רמזתי זה על צוארי.

ב. **וידעו הגוים כי אני הנני ה' קדוש בישראל**. אפשר במ"ש רז"ל אלהים קדושים פירושו אלהים של קדושים וז"ש וידעו הגוים כי אני ה' קדוש ומאי דכתיב אלהים קדושים פי' אלהים של קדושים וא"כ אני קדוש יחיד ומיוחד רק שפי' אלהים קדושים היינו שאני קדוש בישראל שהם קדושים ולהכי כתיב אלהים קדושים. א"נ אפשר כי תיבות אני ה' הם בגימט' פז אחר יותר על אלהים והוא רחמים וידעו הגוים שאני מתנהג ברחמים עם ישראל. ואגב אומר דבברכת כהנים יש פז תיבות כמשז"ל. ואם בלי תנאי כמשז"ל כי

הם ברחמים. ואפשר שזה רמז הפ' כי תקדמנו ברכות טוב רמז על ברכת כהנים תשית לראשו עטרת פ"ז כי היא בלי תנאי מצד הרחמים כמנין אני ה' כמ"ש הרב ש"ך בפ' וארא והיא עטרה ודאי ואכמ"ל ודוק.

ג. **הנה באה ונהייתה נאם ה"א הוא היום אשר דברתי**. יש לדקדק דזהו לעתיד ואיך קאמר הנה באה ונהייתה רהוא לשעבר. ואפשר במ"ש בזהר הקדוש על פסוק ואשים את הריו שממה דהרי אנו רואים שלוה גדולה ומערכה גדולה קודמת ואמרו בזהר הא שויתי בפתקא דילי וכל העומד ליאבד כאבוד דמי ולהכי כתיב את הריו שממה דהוי כאלו כבר היה. ולפ"ז א"ש שאמר הנה באה ונהייתה לשון עבר. וכי תימא עדיין לא היה זה לז"א נאם ה' וכיון שאמרתי כן יהיה וחשוב כאלו כבר נעשה מעשה.

ד. **ובנה אצלו ציון וגו'**. התוס' במועד קטן דף ה' אמרו דציון קברות מדאוריתא ומקשים מסוגית נדה דף צ"ז דמוכח דהוי דרבנן ועמ"ש הרב מש"ל פ"ז מה' יום טוב דין י"ז ובמקום אחר כתבתי בעניותי קצת בזה ואין כאן מקום להאריך.

הפטרת שמיני עצרת

א. **יהי ה' אלהינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו וגו'**. שמעתי אומרים מה"ר שפ"ר כי הנה טעם השראת שכינה בארץ טעמא טעים הרב הגדול מהר"ר אברהם מונסון הזקן זלה"ה כי על ידי השרא' שכינה ירא האדם לחטוא דאע"ג דאיהו לא חזי נשמתיה חזי ועי"ז נכנסת יראה בלב האדם ואינו חוטא עכ"ד. ועתה שבנה שלמה ע"ה בית המקדש מקום קדוש ונורא להשראת שכינה יש ס"ד דמה שהיתה שרויה בישראל עתה לא תהיה כי כבר שכינה שורה בבית המקדש ואם ח"ו היה כך ה"ן מחסור ליריאיו שלא תשרה השכינה בישראל. ולזה התפלל שלמה הע"ה בעת רצון יהי ה"א עמנו כי הגם כי השראת שכינה בבית המקדש עוד תשרה על הצדיקים והוא אומרו יהי ה"א עמנו כאשר היה עם אבותנו כשלא היה בית המקדש קיים. וכי תימא מאי איכפת לך כיון שכבר יש גילוי שכינה בבית המקדש. לז"א להטות לבבנו אליו דכשיש השראת שכינה בצדיקים אגוני מגנא מן החטא עכ"ד. ולפי פשוטו אפשר כי עד עתה ישראל לא היו שקטים בימי השופטים ושאול הע"ה ואפי' בימי דוד הע"ה כמה מלחמות שונות ולא ראו בטובה תמידית ועל כן היה לבם לב נשבר ונדכה ונכנעים לתורה ולמצות אבל עתה שהם בתכלית השלוה והמנוחה איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו יש לחוש שמא יתרשלו בעבודת ה' על זה התפלל יהי ה"א עמנו שאנחנו בהשקט ושלוה כאשר היה עם אבותנו יושבי צער להטות לבבנו שני יצרינו אליו ללכת בכל דרכיו וכו'.

ב. **והיה לבבכם שלם וגו' ללכת בחקיו ולשמור מצוותו וגו'**. פי' לבבכם יצה"ט ויצה"ר שניהם כאחד והיו לאחדים וזהו שלם כי שניהם שקולים לעבודה ונראין אחד שלם. ללכת בחקיו כמו שאמרו הראשונים דאם יקיים החקים אז יהי לו שכר גם על המצות שכליות דמהחקים מוכח דכונתו לשם שמים ולא אפשר שמקיים המצות בשביל שהשכל מחייבם דהר החקים יוכיחו.

ג. **שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו**. אפשר במה שאמרו רז"ל במדרש כשהביא הארון של דוד לבית המקדש באותה שעה חיה דוד. ובזה פירשתי בעניותי ארוממך ה' כי דליתני נשאתני למדרגת אחר ז' שנים שהיה בג"ע כמ"ש בזהר חדש וזה בו בפרק שנפתחו השערים וזה רמז גם כן דליתני לשון דלת. ולא שמחת אויבי לי שנהפכו פניהם כשולי קדרה כמשז"ל. שועתי אליך עשה עמי אות לטובה ותרפאני עתה העלית משאול נפשי חייתני ממש כמ"ש באותה שעה חיה דוד. וז"ש על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו שהחייהו ובעיניו ראה שנפתחו השערים לכבודו. ולישראל עמו שנתן להם מלך חסיד כדוד הע"ה ומלך חכם כשלמה הע"ה ואפשר לרמוז עש"ה בגי' שלמה כלומר שנתן לו שלמה מלך חכם מב"ש. וגם שבזכותו נפתחו השערים שזה מורה גדולת דהע"ה כמ"ש משם הרב המופלא מהר"ח ן' עטר ז"ל באורך בדרושים ורמז כל הטובה יסוד ומ' בחי' ס"ת בהיכל ודוק כי קצרתי.

הפטרת שמחת תורה

א. **ויהי אחרי מות משה וגו'**. כבר כתבתי בצ"ש מה שפירש הרב המובהק כמהר"ר משה חיון ז"ל שפירש במ"ש פ"ב דתמורה אמר ר"י א"ר בשעה שנפטר משה רבינו לג"ע א"ל ליהושע שאל כל ספיקות שיש לך א"ל רבי כלום הנחתיך שעה א' והלכתי למקום אחר לא כך כתבת ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד תשש כחו של משה ונשכחו ממנו ש' הלכות ונולדו לו ת"ש ספקות ועמדו עליו כל ישראל להורגו א"ל הקב"ה לומר לך אי אפשר לך וטורדן במלחמה וכו' א"ר אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז בפלפולו וכו' ע"ש וזהו שאמר ויאמר ה' אל יהושע משרת משה לאמר שאמרת למשה כלום הנחתיך וכו' ועי"ז נשתכחו ההלכות. לומר לך אי אפשר כי משה עבדי מת ואין נביא רשאי לחדש דבר מעתה וזאת העצה לך וטורדן במלחמה ר' פרידא דבעבור שהחזיר ההלכה לתלמיד הוסיפו על שנותיו ת' שנה ע"כ וז"ש ועתה שאין תקון לומר לך קום עבור וכו' ולך טורדן במלחמה עכ"ד הרב הנז' והבאתים בצוארי שלל בס"ד. ועתה אני בעניי אומר דאפשר לומר קרוב לזה במ"ש רבני אשכנז דכונת משה רבינו

ע"ה שא"ל ליהושע שאל כל ספקות שיש לך היינו שאז יחזור ויאמר לו כמה פעמים ובזה שכרו לחיות וכמ"ש גבי דבריהם ז"ל וא"כ יהושע ן' נון לא הרגיש בזה והשיבו כתבת ומשרתו וכו' אמירתך משרת משה שאתה לא הנחתו כדכתיב ומשרתו וכו' לכן משה עבדי מת שאם היית אומר לו ספקותיך והיה מחזיר לך כמה פעמים היה חי כי כך היא המדה. ובשביל זה נשכחו ממך כמה הלכות ואין תקנה רק ועתה קום עבור וכו'. ואפשר לרמוז דמה שנשתכחו ש' הלכות ונולדו לו ת"ש ספיקות שהם אותיות תש"ה היינו כלפי שהיה סובר דמשה רבינו תשש כחו. עוד אפשר לרמוז כי משה עבדי מת תיבות אלו נוטריקון והם ר"ת הלכות שנשתכחו מכם עתניאל ברחב דעתו יחזרם מהרה תמימות. עוד אפשר לרמוז דזכה יהושע להיות אחר משה רבינו ע"ה בשכר מה ששרת אותו כמ"ש נוצר תאנה יאכל פריה כמשז"ל וז"ש מהו אחרי מות משה ויאמר ה' אל יהושע ולמה זכר יהושע לזה. לז"א משרת משה לאמר שתמיד היה אומר שהוא משרת משה והיה עניו לזה אמר אלהים משה עבדי מת ועתה קום עבור. עוד אפשר לרמוז ר"ת משה עבדי מת מעם שבהסתלקות משה רבינו ע"ה אבדו ג' מתנות מים עננים מן דאחר שמתו מרים ואהרן היו שלשתן בזכות משה ועתה נסתלקו. והנה ר"ת ויהי אחרי מות משה גימט' אני ה' כלומר אם משה מת אלוהו קיים אני ה'. וס"ת גימט' משיח בן דוד עם הכולל כלומר אעפ"י שמת משה בזכותו יביא משיח בן דוד כמ"ש בזהר חדש דבזכות משה רבינו ע"ה תהיה הגאולה הזו בב"א.

ב. **לא יתיצב איש לפניך**. ס"ת שבך רמז למעשה נורא שאירע ליהושע בן נון עם מלך אירמיניא שמו שובך שקבץ מ"ה מלכים ולכל א' ס' אלף גבורים וכו' ויהי ה' את יהושע ויהרגם ומעשה זה הובא בס' יוחסין דף קי"ז דפוס אמסט' ע"ש.

ג. **לא ימוש ספר התורה הזה מפיך וגו'**. וחסדו מאתך לא ימוש. כן הוא במסרה. ואפשר לומר במ"ש פ"ק דבתרא אין פרועניות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ. וכבר כתבו רבני אשכנז כי הגליות היו להשלים שמ"ד שנה שנשארו מגזרת בין הבתרים ת"ל שנה שגלות מצרים לא היה השעבוד אלא פ"ו שנה ונשארו שמ"ד ובזכות משה שגימט' שמ"ה א' יתר ניצולו מהשמד ולכן נקרא הגלו' בש"ם שמד עכ"ד. ואני בעניי כתבתי בדרושים כי הת"ח מופלג יש בו ניצוץ משה רבינו ע"ה כמ"ש רבינו האר"י ז"ל שז"ש משה שפיר קאמר ולכן ניצול משמד ועוד הארכתי בס"ד. וז"ש לא ימוש ספר התורה וכו' ועל ידי זה חסדי מאתך לא ימוש שלא תירא משמד כי זכות תורה אצולי מצלא ואגוני מגנא ורוכב שמים בעזרך מחיה **חיים**:

כל הנשמה תהלל יה הללויה. ומרומם על כל ברכה ותהלה

ת"ו ש"ל ב"ע בי"לאו